Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

DIPLOMSKA NALOGA

Vloga in pomen šolske svetovalne službe: primer Osnovne šole Brezovica pri Ljubljani

Mentorica: doc. dr. Liljana Rihter

Anja Jesenovec

Ljubljana, 12.12.2012

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Anja Jesenovec

Naslov diplomske naloge: Vloga in pomen šolske svetovalne službe: Primer Osnovne šole Brezovica pri Ljubljani

Kraj: Ljubljana

Leto: 2012

Število strani: 139 **Število tabel:** 15

Število prilog: 6 **Število grafov:** 30

Mentorica: doc. dr. Liljana Rihter

Ključne besede: svetovalna služba, učenci, učitelji, starši, naloge svetovalne službe, poznavanje njenih nalog, predsodki, sodelovanje, socialno delo

Povzetek: V diplomski nalogi sem se osredotočala predvsem na vlogo in pomen svetovalne službe v Osnovni šoli Brezovica pri Ljubljani, kako jo vidijo in dojemajo učitelji, učenci in njihovi starši. V teoretičnem delu sem predstavila šolski sistem, vlogo šole in staršev v življenju otrok in mladostnikov, šolsko svetovalno službo in vlogo socialnega dela v njej. S kvantitativno raziskavo sem ugotovila, da učenci 6. razredov menijo, da sta delo in namen svetovalne službe dovolj znana, učenci 9. razreda pa so ravno obratnega mnenja. Med učitelji in starši glede tega ni prihajalo do večjih razlik. Sodelovanje s svetovalno službo poteka pogosteje s strani učiteljev kot staršev, sodelovanje s celotnim timom (svetovalna služba, učitelji, učenci, starši) pa je pri obeh skupinah anketiranih zelo redko oziroma večinoma ni vzpostavljeno. Se pa tako starši kot učitelji strinjajo, da je sodelovanje s celotnim timom zelo pomembno. Ugotovila sem tudi, da večina učencev obiska pri svetovalni službi ne dojema kot kazen. Glede predsodkov do učencev, ki prejemajo pomoč svetovalne službe, pa rezultati kažejo, da so v večji meri prisotni pri učencih 6. razredov.

Title: Role and Importance of the School Counseling Service: Case study from Brezovica near Ljubljana Primary school

Key words: Counseling Service, Pupils, Teachers, Parents, Tasks of Counseling Service, Knowing of its Tasks, Prejudice, Cooperation, Social Work

Abstract: This thesis mainly focuses on the role and importance of the counseling services offered at Brezovica near Ljubljana Primary School and the attitude of – teachers, pupils and

their parents towards it. In the theoretical section of this paper, I presented the Slovene school system, specifically focusing on the role school and parents play in the lives of children and adolescents, as well as the importance of school advisory services and social work within this service. With quantitative research, I have found that students in the 6th class consider the work and purpose of the advisory service to be sufficiently well known, whereas students in the 9th class feel quite the opposite. In contrast, there are no major differences between teachers and parents understanding of the role of the advisory service. I furthermore discovered that cooperation with the counseling service takes place more frequently by the teachers than by pupils' parents, but collaboration with the entire team (advisory service, teachers, pupils and parents) in both groups of respondents (teachers and parents) is very rare and mostly not considered. Ironically, both parents and teachers agree that cooperation with the entire team is very important. It also became clear that the majority of students who use the counseling service do not perceive it as punishment; however pupils from the 6th class are more discriminatory towards pupils who receive assistance from the counseling service than students from the 9th class.

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

DIPLOMSKA NALOGA

Vloga in pomen šolske svetovalne službe: primer Osnovne šole Brezovica pri Ljubljani

Mentorica: doc. dr. Liljana Rihter

Anja Jesenovec

Ljubljana, 12.12.2012

PREDGOVOR

Razlog, zaradi katerega sem se odločila za izbrano temo, je predvsem dejstvo, da sem v tretjem in četrtem letniku na Osnovni šoli Brezovica pri Ljubljani opravljala študijsko prakso. Je pa res tudi to, da sem bila kot otrok sama učenka omenjene osnovne šole. Prav zaradi tega sem želela preveriti, kako dandanes učenci sprejemajo svetovalno službo oziroma če jo sploh poznajo. Sama sem imela s svetovalno službo izkušnjo le na kratkem razgovoru glede nadaljnjega šolanja, več interakcij z njimi pa so imeli učenci, ki so se neprimerno vedli, ali pa so imeli določene učne težave. Ob praksi pa je bilo zanimivo videti svetovalno službo in na splošno delovanje šole tudi z druge perspektive. Takrat sem šele spoznala, kaj vse svetovalna služba sploh počne. Preko interakcij z učenci, sodelovanja in opravljanja nalog skupaj z mentorico na učni bazi sem dobila občutek, da nekateri učenci še vedno ne vedo dobro, kaj je bistvo svetovalne službe na šoli ter v kakšnih primerih se lahko nanjo obrnejo. Po pogovoru s svetovalno delavko sem se odločila, da bi bilo koristno narediti raziskavo, v kateri bi preverila, kako na svetovalno službo gledajo učenci. To raziskavo pa sem za samo diplomsko delo še dopolnila in razširila. Želela sem vključiti še vidik učiteljev oziroma strokovnih delavcev ter staršev otrok.

Tekom študija smo veliko govorili o pomenu vključevanja uporabnikov ter sodelovanju z njimi. Vedno se je poudarjalo tudi to, kako pomembno je sodelovanje med šolo, starši in učenci. V raziskavi sem se želela osredotočiti predvsem na ta vidik, kako pogosto se takšno sodelovanje izvaja in kako pomemben se zdi tak način dela učiteljem ter staršem. Med drugim sem želela preveriti, če se do učencev, ki prejemajo pomoč svetovalne službe, pojavljajo kakšni predsodki, ki bi jih lahko zmanjševali ravno s pogovorom o delu svetovalne službe in njenem namenu. Predsodki se namreč pogosto pojavljajo ravno zaradi neznanja oziroma pomanjkanja znanja o določeni temi, problemu, kar se navezuje tudi na del raziskave, kjer sem želela preveriti, če sta delo in namen svetovalne službe učencem, staršem in učiteljem sploh dovolj poznana. Želela sem preveriti tudi vzroke, zaradi katerih se anketirani obračajo na svetovalno službo, kolikokrat so z njo sodelovali v zadnjem letu, katere njihove naloge se jim zdijo najbolj pomembne in katerim bi se bilo treba morda na šoli še bolj posvečati. Na koncu pa sem želela zbrati tudi nekaj predlogov, vprašanj, pohval in kritik, ki jih svetovalni službi namenjajo anketirani sami.

Namen raziskave je predvsem posredovati dobljene rezultate svetovalni službi Osnovne šole Brezovica pri Ljubljani, ki bi konec koncev koristili celotni šoli, učencem ter staršem. Ker raziskave na to temo v šoli še ni bilo, bi jim le ta doprinesla nove poglede na dosedanje delo, ki bi lahko izboljšali samo sodelovanje med vsemi pomembnimi akterji. Prav tako sem imela željo zbrati predloge anketiranih, ki so jih morda lažje podali na anonimen način. Iskreno upam, da bo šola rezultate uporabila predvsem kot usmeritev za nadaljnje skupno sodelovanje z vsemi ter morda za izboljšanje dosedanjih načinov dela, predvsem z učenci in njihovimi starši. Želim, da se na šoli in predvsem v svetovalni službi ustvari prijetna klima zaupanja, kjer bodo tako učitelji kot tudi učenci in njihovi starši vedeli, da se lahko kadarkoli obrnejo nanjo ter skupaj ustvarijo rešitve, ki bodo upoštevale vse vidike in bodo koristne za vse vpletene.

Za konec pa bi se rada zahvalila mentorici doc. dr. Liljani Rihter za vso podporo, potrpljenje, mentorstvo in strokovno pomoč pri pisanju diplomske naloge. Zahvaljujem se tudi svetovalni delavki, Barbari Cerkovnik, za pomoč, prijateljstvo in sodelovanje že med praktičnim usposabljanjem ter kasneje za podporo, predvsem pri samem zbiranju podatkov za diplomsko nalogo. Svojim bližnjim se zahvaljujem za moralno podporo tekom celotnega študija. Prav tako pa bi se zahvalila tudi vsem ostalim, ki so kakorkoli prispevali k diplomski nalogi, predvsem vsem učiteljem, učencem in staršem, ki so s svojimi odgovori na vprašanja, pomembno sodelovali v raziskavi. Hvala!

KAZALO

1. TEORETIČNI UVOD 11
1.1. Izhodišča šolskega sistema v Sloveniji 11
1.1.1. Osnovnošolsko izobraževanje 14
1.2. Vloga staršev in šole v življenju otrok in mladostnikov 18
1.2.1. Otroci s posebnimi potrebami 22
1.2.2. Nadarjeni otroci 23
1.2.3. Težave učencev v šoli 24
1.3. Šolska svetovalna služba 29
1.3.1. Šolsko svetovanje 40
1.3.2. Vloga socialnega dela v šolski svetovalni službi 41
1.3.2.1. Koncept delovnega odnosa 43
1.3.2.2. Izvirni delovni projekt pomoči 45
1.4. Osnovna šola Brezovica pri Ljubljani in njena svetovalna služba 47
2. OPREDELITEV PROBLEMA 51
3. METODOLOGIJA 54
3.1. Vrsta raziskave 54
3.2. Spremenljivke 54
3.3. Merski instrument 56
3.4. Populacija in vzorec 58
3.5. Zbiranje podatkov 58
3.6. Obdelava in analiza podatkov 59
4. REZULTATI 62
5. RAZPRAVA 98
6. SKLEPI 106
7. PREDLOGI 108
8. UPORABLJENA LITERATURA 110
9. PRILOGE 116
9.1. Prikaz Hi – kvadrat izračunov, grafov in tabel za hipoteze 116
9.2. Vprašalniki 123
9.3. ZBIRNIK UČENCI 131

9.4. ZBIRNIK UČITELJI 134
9.5. ZBIRNIK STARŠI 136
9.6. POVZETEK 138

SEZNAM TABEL

Tabela 3.1.: Prikaz spremenljivk, njenih vrednosti in indikatorjev. 54
Tabela 4.1.: Prikaz anketiranih glede na spol. 62
Tabela 4.2.: Prikaz učiteljev in staršev glede na stopnjo (razredna, predmetna, obe). 62
Tabela 4.3.: Prikaz vzroka za obisk svetovalne službe. 63
Tabela 4.4.: Prikaz utemeljitev za odgovorov DA. 83
Tabela: 4.5.: Prikaz utemeljitev za odgovor NE. 83
Tabela 9.1.: Prikaz števila obiskov svetovalne službe pri učencih glede na spol. 116
Tabela 9.2.: Prikaz mnenj anketiranih učencev do tistih, ki prejemajo pomoč svetovalne službe, glede na 6. in 9. razred. 116
Tabela 9.3.: Prikaz vmesnega računanja Hi – kvadrata za hipotezo H2. 117
Tabela 9.4.: Prikaz poznavanja nalog svetovalne službe glede na obisk. 117
Tabela 9.5.: Prikaz mnenja učencev glede poznavanja dela in namena svetovalne službe (glede na razred). 118
Tabela 9.6.: Prikaz sodelovanja učiteljev s svetovalno službo glede na razredno in predmetno stopnjo. 119
Tabela 9.7.: Prikaz sodelovanja staršev s svetovalno službo glede na stopnjo, ki jo obiskuje otrok. 120
Tabela 9.8.: Prikaz mnenj učiteljev in staršev glede pomembnosti sodelovanja v timu (svetovalna služba, učitelji, učenci in njihovi starši). 121
Tabela 9.9.: Prikaz mnenj učiteljev in staršev glede poznavanja dela in namena svetovalne službe. 122

SEZNAM GRAFIKONOV

Graf 4.1.: Prikaz deleža obiskov svetovalne službe pri učencih. 63
Graf 4.2.: Prikaz vzrokov za obisk svetovalne službe in pripadajočega števila odgovorov z

odstotki. 64
Graf 4.3.: Prikaz vzrokov za obisk svetovalne službe in pripadajočega števila odgovorov z odstotki. 65
Graf 4.4.: Prikaz dojemanja obiska pri svetovalni delavki. 66
Graf 4.5.: Prikaz utemeljitev glede na zgornje vprašanje pri pritrdilnem odgovoru. 67
Graf 4.6.: Prikaz pogostosti sodelovanja s svetovalno službo v zadnjem letu. 68
Graf 4.7.: Prikaz pogostosti sodelovanja s svetovalno službo v zadnjem letu. 68
Graf 4.8.: Prikaz pogostosti sodelovanja učiteljev v timu: svetovalna služba, učenci in njihovi starši. 69
Graf 4.9.: Prikaz pogostosti sodelovanja staršev v timu: svetovalna služba, učitelji in učenci (otroci). 70
Graf 4.10.: Prikaz mnenja učiteljev glede pomembnosti sodelovanja v timu. 70
Graf 4.11.: Prikaz mnenja staršev glede pomembnosti sodelovanja v timu. 71
Graf 4.12.: Prikaz mnenj anketiranih učencev do tistih, ki prejemajo pomoč svetovalne službe. 72
Graf 4.13.: Prikaz mnenj učiteljev glede odnosa, ki ga imajo sošolci do učencev, ki prejemajo pomoč svetovalne službe. 73
Graf 4.14.: Prikaz mnenj staršev glede odnosa, ki ga imajo otroci do učencev, ki prejemajo pomoč svetovalne službe. 74
Graf 4.15.: Prikaz mnenja o nalogah svetovalne službe in pripadajočega števila odgovorov z odstotki. 75
Graf 4.16.: Prikaz deležev nalog svetovalne službe po pomembnosti (mnenje učiteljev). 76
Graf 4.17.: Prikaz deležev nalog svetovalne službe po pomembnosti (mnenje staršev). 78
Graf 4.18.: Delež učiteljev, ki navaja posamezne naloge, ki bi se jim morali v šoli bolj posvečati. 79
Graf 4.19.: Delež staršev, ki navaja posamezne naloge, ki bi se jim morali v šoli bolj posvečati. 80
Graf 4.20.: Prikaz odgovorov učencev na vprašanje, če sta delo in namen svetovalne službe dovolj poznana. 82
Graf 4.21.: Prikaz odgovorov učiteljev na vprašanje, ali je namen svetovalne službe dovolj znan. 84
Graf 4.22.: Prikaz odgovorov staršev na vprašanje, ali je namen svetovalne službe dovolj

znan. 85
Graf 4.23.: Prikaz deležev fantov in deklet, ki so in ki niso obiskali svetovalne službe. 88
Graf 4.24.: Prikaz mnenj glede na razred, do tistih učencev, ki prejemajo pomoč svetovalne službe. 89
Graf 4.25.: Prikaz poznavanja nalog svetovalne službe glede na obisk (odstotki). 91
Graf 4.26.: Prikaz mnenja učencev glede poznavanja dela in namena svetovalne službe glede na razred (odstotki). 91
Graf 4.27.: Prikaz sodelovanja učiteljev s svetovalno službo glede na razredno in predmetno stopnjo. 92
Graf 4.28.: Prikaz sodelovanja staršev s svetovalno službo, glede na stopnjo, ki jo obiskuje njihov otrok. 94
Graf 4.29: Prikaz mnenj staršev in učiteljev glede pomembnosti sodelovanja v timu (svetovalna služba, učitelji, učenci in starši). 95
Graf 4.30.: Prikaz mnenj učiteljev in staršev glede na vprašanje, če sta delo in namen svetovalne službe dovolj poznana. 96

1. TEORETIČNI UVOD

1.1. Izhodišča šolskega sistema v Sloveniji

S spreminjanjem in razvojem naše države (od osamosvojitve pa do vključitve v Evropsko Unijo) se je razvijal in v zadnjih letih doživel spremembe tudi naš šolski sistem. Napredku, ki ga je doživelo gospodarstvo in druge dejavnosti po Evropi ter po svetu, je moralo slediti tudi šolstvo, saj je bilo in še vedno je znanje zelo pomembno. Dandanes ugotavljamo, da se učenje ne preneha z zaključitvijo določene stopnje šolanja. Če želimo slediti hitrim spremembam, ki se dogajajo pri nas in po svetu, se moramo tudi sami prilagoditi ter nadgrajevati svoje znanje celo življenje.

Vsaka sprememba je na začetku seveda težka, ker se nekako spuščamo v neznano, obenem pa predstavlja tudi izjemno priložnost, da odkrijemo nov, boljši način delovanja, tako v šolstvu, kot v nas samih. Pomembno je, da skupaj odkrivamo, kakšna je najboljša praksa za vsakega od nas in obenem tudi za celotno družbo ter sledimo tem spremembam, vsak na svoj način in s svojo hitrostjo.

Ob takšni reformi, kot se je zgodila in se še vedno dogaja, je popolnoma razumljivo, da se odpirajo tudi vprašanja o svetovalnem delu v šolstvu. Ni se moč izogniti vprašanjem o organizaciji šolstva, o sistemu nadzora, razvojnemu in svetovalnemu delu učencem, učiteljem, vodstvu šol kot posebnemu socialnemu in vzgojno – izobraževalnemu »organizmu« šolskega sistema. Kvaliteta sistema in samega izobraževanja je odvisna od kvalitete dela posamezne šole oziroma natančneje, od kvalitete dela učitelja v razredu in njegovega sodelovanja z učenci (Resman 1999 e: 5).

V Republiki Sloveniji izhajajo temeljne vrednote vzgoje in izobraževanja iz skupne evropske dediščine političnih, kulturnih in moralnih vrednot, ki jih združujejo človekove pravice in njim pripadajoče dolžnosti ter načela pluralne demokracije, strpnosti, solidarnosti in pravne države (Krek *et al.* 2011: 13).

Slovenija je kot sestavni del Evropske unije in članica Sveta Evrope sodobna demokratična država; njena družba in politični sistem sta utemeljena na vrednotah človekovih pravic,

pravne države, pluralne demokracije, strpnosti in solidarnosti. Iz tega dejstva izhaja tudi analiza in zasnova šolskega sistema v Republiki Sloveniji. Proces vzgoje in izobraževanja mladih generacij mora v javnih vrtcih in šolah, ki so del družbe, temeljiti na teh skupnih vrednotah in jih usposabljati za samostojno življenje (*op. cit.*: 18).

Nekateri splošni cilji vzgoje in izobraževanja, navedeni v Beli knjigi (Krek, Metljak 2011), so:

- Zagotavljanje kakovostnega vzgojno-izobraževalnega dela v institucijah, ki so namenjene predšolski vzgoji, osnovnošolskemu izobraževanju, gimnazijskemu ter poklicnemu in srednjemu strokovnemu izobraževanju ter izobraževanju odraslih. Ta cilj se lahko doseže s kakovostno usposobljenimi strokovnimi delavci v vzgoji in izobraževanju, z ustreznimi prostorskimi pogoji in ustreznimi finančnimi vlaganji. Potrebno je zagotoviti tudi avtonomijo vzgojno-izobraževalnih institucij in strokovno avtonomijo strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju. Upoštevati je potrebno tudi sodobna spoznanja o vzgoji in izobraževanju (poučevanju in učenju), pomembno je zagotoviti pluralnost in enakovrednost vseh znanstvenih disciplin ter dopolnjevati mreže javnih vzgojno-izobraževalnih institucij z zasebnimi na vseh ravneh vzgojno-izobraževalnega sistema.

- Zagotavljanje skladnega telesnega in duševnega razvoja posameznika, z zagotavljanjem spodbud za optimalni razvoj posameznika. Doseganje kakovostne splošne izobrazbe, široke razgledanosti, poklicne usposobljenosti in znanja, ki se lahko primerja z znanjem v državah, ki dosegajo najvišje rezultate na mednarodnih tekmovanjih.

- Razvijanje zmožnosti za vseživljenjsko učenje, stalni osebni in strokovni razvoj. Pomembno je razvijanje zmožnosti za učenje in pridobivanje znanja, razvijanje komunikacijskih zmožnosti v slovenskem ter italijanskem in madžarskem jeziku (narodnostno mešana območja), in tujih jezikih. Potrebno je tudi razvijanje delovnih navad, odgovornosti za svoje zdravje, ohranjanje okolja, spodbujanje vsakega posameznika k nadaljnjemu izobraževanju (formalnemu in neformalnemu) itd.

- Zelo pomembno je tudi zagotavljanje enakih možnosti za vzgojo in izobraževanje vsakega posameznika (ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, narodno pripadnost, svetovnonazorsko pripadnost in telesno ter duševno konstitucijo) ter nudenje ustrezne pomoči in spodbud posameznikom oziroma skupinam (priseljenci iz socialno in kulturno manj spodbudnega okolja, osebe s posebnimi potrebami, z odločbo o usmeritvi).

- Med splošne cilje štejemo tudi zagotavljanje pogojev za doseganje odličnosti pri posameznikih, ki so nadarjeni na različnih področjih. Ta področja so splošno intelektualna, ustvarjalna, učna, umetniška in telesno-gibalna.

- Med drugim pa je pomembno zagotavljati tudi sodelovanje med vzgojno-izobraževalnimi inštitucijami in širšim okoljem, s tem je mišljeno predvsem obogatitev ponudbe vzgojno-izobraževalnega dela z vključevanjem organizacij (kulturnih, športnih …), društev in posameznikov iz širšega okolja ter soglasja o temeljnih ciljih vzgojno-izobraževalnega dela in skupno prizadevanje za dosego teh ciljev (*op. cit.:* 16-17).

Kot je posredno omenjeno tudi v ciljih, šola predstavlja določeno socialno sredino, ki s svojo strukturo, odnosi in celostnim delom vpliva na otrokov moralni, emocionalni, psiho-socialni in druge modalitete razvoja. Šola se ne more postaviti izven vplivanja na otrokovo samopodobo, ravno zato je pomembno, da se njena vloga in cilji jasno formulirajo (Resman 1999 c: 85).

V šoli se odvija tudi socializacijski proces, saj dandanes otroci v šoli ostajajo vse dlje. Ravno zavest o tem, da šola ni samo prostor, kjer učenci osvajajo znanja, spretnosti in navade, narekuje potrebe po novih pristopih in oblikah dela z njimi (Cerkovnik 2012: 79).

Tudi vzgoja mora slediti različnim splošnim ciljem vzgojno-izobraževalnega sistema. Vzgoja in izobraževanje morata odgovoriti na različne nezaželene pojave, ki vplivajo na mlade generacije in se iz družbe prenašajo v vrtce in šole. Ena glavnih nalog šole je, da pri vsakemu učencu razvija zavest o pomembnosti znanja, sposobnost – učenje učenja, učne navade in

vztrajnost. Tudi procesi inkluzije in delo z učenci s posebnimi potrebami morajo potekati na tak način, da otroke s posebnimi potrebami vodijo v pridobivanje spretnosti in k čim večji samostojnosti. Za doseganje kompleksnih ciljev je treba za učence ustvariti situacije, ki od njih zahtevajo trdo delo, hkrati pa morajo biti zanimive, izzivalne, ravno prav zahtevne in malo nad njihovimi obstoječimi zmožnostmi. Da bi v vzgoji in izobraževanju lahko uresničevali visoko postavljene cilje, je potrebno v družbi doseči soglasje tudi o teh ciljih in vzpostaviti širši družbeni dogovor, da si bodo za njihovo doseganje prizadevali vsi, ki so povezani z vzgojno-izobraževalnim procesom: snovalci šolske politike, strokovni delavci, izobraževalci strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju, učenci, starši učencev, širše družbeno okolje ipd. Tako vzgojne cilje, ki vodijo do formiranja otrokove osebnosti v ožjem pomenu besede, kot vse tiste, ki vodijo do kakovostnega znanja, je možno doseči le z dogovorom in podporo v družbi, v kateri bodo imeli strokovni delavci s strani države zagotovljene pogoje za kakovostno izvajanje vzgojno-izobraževalnega procesa in obenem široko družbeno podporo pri svojem delu (Krek *et al.* 2011: 28-30).

1.1.1. Osnovnošolsko izobraževanje

V zadnjih 70-ih letih najmočneje označuje zgodovino obveznega šolanja uvedba osemletne enotne osnovne šole, leta 1958, ki je izhajala iz optimističnih socialnih pogledov, da je mogoče socialne razlike v družbi v veliki meri zmanjševati z odpravljanjem dualizma v šolskem sistemu. Uvajanje osemletne osnovne šole je spremljala zavest, da takšna šola ne more biti uniformirana. Vseeno se je pri opredeljevanju prožnosti in raznovrstnosti bolj poudarjalo gospodarske in kulturne razlike, individualne, zlasti psihološke razlike med učenci, pa so bile nekako zamolčane. Največje slabosti enotne osemletke so se kazale prav v nasprotovanju kakršnikoli obliki razločevanja učencev. Politika je vztrajala na enotnih predmetnikih brez možnosti izbire, na skupnih oddelkih brez možnosti delitve (če izvzamemo športno vzgojo) ter na enotnih učnih načrtih brez razlikovanja ciljev, vsebin in standardov znanja po ravneh zahtevnosti (Kalin *et al.* 2011: 109).

Reforma osemletke v devetletko v 90-ih letih prejšnjega stoletja, pomeni novo etapo v razvoju obveznega šolanja. Primerjalne študije so pokazale, da se obvezno šolanje v večini razvitih držav začne s šestimi leti in traja devet let ali več, priprava na šolo pa je bila neenotna tako z organizacijskega kot vsebinskega vidika in kot taka ni dajala vsem otrokom dovolj možnosti

za razvoj njihovih potencialov (*op. cit.*: 109-110).

Obvezno šolanje je bilo podaljšano navzdol za vse otroke, ki so v koledarskem letu vstopa v šolo dopolnili šest let. Sprememba je zahtevala tudi eno in pol pedagoške delavke oz. delavca na oddelek prvega razreda. Devetletna osnovna šola je razčlenjena na tri vzgojno-izobraževalna obdobja, ta so vsako zase razmeroma zaključena celota. Prvo vzgojno-izobraževalno obdobje traja od 1. do 3. razreda, drugo obdobje od 4. do 6. razreda in tretje od 7. do 9. razreda (*op. cit.*: 112).

Tudi Zakon o osnovni šoli (Uradni list-Zakon o osnovni šoli uradno prečiščeno besedilo, Ur. l. RS, št. 81/2006) se je od leta 1996, že kar nekajkrat spremenil in dopolnil. Pomembno je omeniti cilje osnovnošolskega izobraževanja, ki morajo biti vodilo vsem, ki kakorkoli posredno ali neposredno sodelujejo in vplivajo na učenčevo izobrazbo ter vzgojo.

Cilji osnovnošolskega izobraževanja so po 2. členu Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli (Uradni list-Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli, ZOsn-F, Ur. l. RS, št. 102/2007):

- zagotavljanje kakovostne splošne izobrazbe vsemu prebivalstvu;
- spodbujanje skladnega telesnega, spoznavnega, čustvenega, moralnega, duhovnega in socialnega razvoja posameznika z upoštevanjem razvojnih zakonitosti;
- omogočanje osebnostnega razvoja učenca v skladu z njegovimi sposobnostmi in interesi, vključno z razvojem njegove pozitivne samopodobe;
- pridobivanje zmožnosti za nadaljnjo izobraževalno in poklicno pot s poudarkom na usposobljenosti za vseživljenjsko učenje;
- vzgajanje in izobraževanje za trajnostni razvoj in za dejavno vključevanje v demokratično družbo, kar vključuje globlje poznavanje in odgovoren odnos do sebe, svojega zdravja, do drugih ljudi, svoje in drugih kultur, naravnega in družbenega okolja, prihodnjih generacij;
- razvijanje zavesti o državni pripadnosti in narodni identiteti, vedenja o zgodovini Slovencev, njihovi kulturni in naravni dediščini ter spodbujanje državljanske odgovornosti;
- vzgajanje za obče kulturne in civilizacijske vrednote, ki izvirajo iz evropske tradicije;

- vzgajanje za spoštovanje in sodelovanje, za sprejemanje drugačnosti in medsebojno strpnost, za spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin;
- razvijanje pismenosti in razgledanosti na besedilnem, naravoslovno-tehničnem, matematičnem, informacijskem, družboslovnem in umetnostnem področju;
- razvijanje pismenosti ter sposobnosti za razumevanje in sporočanje v slovenskem jeziku, na območjih, ki so opredeljena kot narodnostno mešana, pa tudi v italijanskem in madžarskem jeziku;
- razvijanje sposobnosti sporazumevanja v tujih jezikih;
- razvijanje zavedanja kompleksnosti in soodvisnosti pojavov ter kritične moči presojanja;
- doseganje mednarodno primerljivih standardov znanja;
- razvijanje nadarjenosti in usposabljanja za razumevanje in doživljanje umetniških del ter za izražanje na različnih umetniških področjih;
- razvijanje podjetnosti kot osebnostne naravnanosti v učinkovito akcijo, inovativnosti in ustvarjalnosti učenca.

Pomembno se mi zdi omeniti še eno novost, ki je začela veljati s koncem oktobra 2007, in sicer vpeljava koncepta o vzgojnem načrtu, v sam Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli (Uradni list-Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli, ZOsn-F, Ur. l. RS, št. 102/2007). Prej je šole glede tega vprašanja omejeval oziroma usmerjal le Pravilnik o pravicah in dolžnostih učencev v osnovni šoli (Uradni list-Pravilnik o pravicah in dolžnostih učencev v osnovni šoli, Ur. l. RS, št. 31/1996). Tako rekoč so osnovne šole vzgojni načrt oblikovale po svoje. Še posebej pomembno je poudariti, da imajo sedaj pomembno vlogo pri oblikovanju vzgojnega načrta tudi učenci in njihovi starši.

Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli (Uradni list-Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli, ZOsn-F, Ur. l. RS, št. 102/2007), ga v 60. d členu opredeljuje takole:

»Z vzgojnim načrtom šola določi načine doseganja in uresničevanja ciljev in vrednot iz 2. člena tega zakona, ob upoštevanju potreb in interesov učencev ter posebnosti širšega okolja. Vzgojni načrt vsebuje vzgojne dejavnosti in oblike vzajemnega sodelovanja šole s starši ter

njihovo vključevanje v uresničevanje vzgojnega načrta. Vzgojne dejavnosti so proaktivne in preventivne dejavnosti, svetovanje, usmerjanje ter druge dejavnosti (pohvale, priznanja, nagrade, vrste vzgojnih ukrepov in podobno), s katerimi šola razvija varno in spodbudno okolje za doseganje ciljev iz 2. člena tega zakona. Pri pripravi vzgojnega načrta sodelujejo strokovni delavci šole ter učenci in starši. Vzgojni načrt sprejme svet šole na predlog ravnatelja po postopku, kot je določen za letni delovni načrt. O uresničevanju vzgojnega načrta ravnatelj najmanj enkrat letno poroča svetu staršev in svetu šole. Poročilo je sestavni del letne samoevalvacije šole.«

S tem členom pa lahko povežemo tudi eno izmed pomembnih načel osnovnih šol, zapisanih v Beli knjigi (Krek, Metljak 2011):

Načelo sodelovanja strokovnih delavcev šole s starši

Optimalen razvoj učencev se lahko doseže le z nujnim sodelovanjem strokovnih delavcev šole s starši učencev. S starši je potrebno doseči soglasje o temeljnih ciljih vzgojno-izobraževalnega dela in sprejeti dogovor, da si bodo za dosego teh ciljev prizadevali vsi. Učitelji morajo staršem sproti posredovati povratne informacije (na govorilnih urah, roditeljskih sestankih) o učenčevem znanju, njegovem vedenju, odnosu do šole, spoštovanju pravil, sodelovanju v oddelčni in šolski skupnosti ipd. Naloga staršev pa je sprotno posredovanje informacij, ki bi lahko vplivale na učenčevo delovanje v šoli. Podpora staršev, je za učitelje in šole pri prizadevanjih za uspešnost učenčevega dela, še kako potrebna. Pri sodelovanju strokovnih delavcev šole in staršev je zelo pomembno zagotoviti varovanje zasebnosti obojih in jasno začrtati meje strokovnih odločitev učitelja, na katere starši nimajo pravice vplivati (Kalin *et al.* 2011: 116).

Med drugimi pa želim omeniti še eno načelo, ki se nanaša na učenčevo pravico do takojšnje pomoči v primeru težav, obenem pa se dotika tudi tematike moje raziskave, ki jo bom podrobneje predstavila v teoretičnih poglavjih, ki sledijo.

Načelo nudenja takojšnje pomoči učencem, ko imajo težave

V šoli je treba organizirati vzgojno-izobraževalno delo tako, da bodo vsi učenci, kadar imajo kakršnekoli težave (npr. težave pri učenju, čustvene in vedenjske težave, govorne težave,

težave zaradi bolezni itd.), takoj dobili ustrezno pomoč. Za nudenje ustrezne pomoči morajo biti učitelji in šolski svetovalni delavci ustrezno usposobljeni. Vsaka šola mora biti tudi kadrovsko usposobljena za nudenje pomoči otrokom, v primeru težav. Šole pa se pri zagotavljanju pomoči učencem, povezujejo tudi z zunanjimi inštitucijami (npr. s svetovalnimi centri, zdravstvenimi domovi, centri za socialno delo itd.) (*op. cit.*: 115).

1.2. Vloga staršev in šole v življenju otrok in mladostnikov

Otroci se ne rodijo kot nepopisani listi papirja, saj vsak s seboj na svet prinese edinstven temperament. Vseeno pa lahko nekaterim ta »list« lažje dopolnimo in oblikujemo z vrednotami ter drugimi pravili kot ostalim. Med samim odraščanjem nanje vpliva veliko ljudi, kot so vrstniki, učitelji, sorodniki … Kljub temu pa je najpomembnejši, najtrajnejši in najbolj zaupen odnos v otrokovem življenju, odnos s starši. Starši so tisti, ki lahko otroku pomagajo pri vrednotenju življenjskih doživljajev in mu pomagajo do samostojnosti ter čustvenega zdravja (Shapiro 2003: 11).

Podobno trdi tudi Ule (2008:76), ki pojasnjuje, da mnoge raziskave vedno znova potrjujejo, da so starši najpomembnejše osebe tudi v življenju odraščajočih mladih. Temeljni obrisi čustvene bližine in navezanosti se razvijejo že v zgodnjem otroštvu in lahko na odraščanje delujejo varovalno ali ogrožajoče.

Prve oblike navezanosti se med otrokom in staršem razvijejo že v prvem letu otrokovega razvoja in se nadgrajujejo skozi celoten proces odraščanja. Recipročen odnos se med staršem in otrokom se oblikuje med prvim in drugim letom starosti. Bowlby (1975, v Ule 2008: 76) to imenuje notranji delovni model navezanosti, ki je sestavljen iz niza pričakovanj in o dostopnosti pomembnih oseb, o verjetnosti njihove podpore v kritičnih razmerah. Po tem modelu se oblikujejo tudi drugi čustveni odnosi v odraščanju (*op.cit.:* 77*).*

Mladostniki nasprotno od otrok, želijo drugačen status v družini. Predvsem več svobode in samostojnosti. Ta proces velikokrat poteka konfliktno, zato odnosi med mladostniki in starši običajno postajajo bolj zahtevni, razumski in manj čustveni (*ibid*.).

Vseeno pa ima velik in pomemben vpliv na otrokov in mladostnikov razvoj tudi šola. Zato je

še posebej pomembno, da se šola in starši povezujejo in sodelujejo skupaj v otrokovo korist. Otrok še nima razvite in strukturirane osebnostne strukture. Ta se deli na normalno in patološko, ki ju imamo vsi, vendar pa naše ravnanje kontrolira in usmerja predvsem normalna osebnostna struktura. Nevrotična struktura pa je zelo pogosta patologija tudi v šolskih situacijah in predstavlja osnovo za veliko vrst nevroz. Vsi imamo določene potrebe, ki jih želimo zadovoljiti. Dokler jih zadovoljujemo s pomočjo motivacijskega mehanizma, ni nobenih težav. Le te pa nastopijo, ko nam postopek zadovoljevanja potrebe prepreči ovira, notranja ali zunanja. V takem primeru govorimo o frustraciji. Pomembno je, da se znamo konstruktivno odzvati na morebitne frustracije, saj lahko v skrajnem primeru s svojimi obrambnimi mehanizmi izzovemo nevrozo (Čuk 2011: 44-45).

Ko govorimo o vlogi šole v otrokovem celostnem razvoju, je eno najpomembnejših vprašanj, koliko in kako šola otroku oziroma kasneje mladostniku ponuja možnost oblikovanja samopodobe. Oblikovanje samopodobe je stvar vrednot, ki prežemajo šolsko življenje ter stvar odnosov in vzdušja, v katerem učenci živijo. Samopodoba pomeni postavljanje samo-zamisli o tem, kaj in kakšen naj bi otrok bil oziroma postavljanje svoje osebne, šolske in poklicne vizije. Za otrokov nadaljnji razvoj in šolsko delo ni vseeno, ali ima do sebe visoka ali nizka pričakovanja, ali so realna ali nerealna. Takšna samopodoba se v šoli gradi na občutjih varnosti, zadovoljstva nad samim seboj, druženja, doživljanja smisla šolskega življenja in mesta, ki ga ima v strukturi socialnih odnosov (Resman 1999 f:114).

Otroci morajo v osnovni šoli pridobiti tudi številne posebne sposobnosti, kot sta na primer samonadzor in samomotivacija. Kot je omenjeno že zgoraj, imajo nekateri otroci prirojen temperament, ki jim pridobivanje teh sposobnosti olajša, spet drugi pa so po naravi bolj impulzivni in se morajo za to bolj potruditi. Omenjeni sposobnosti sta za otrokov uspeh v šoli in pozneje na delovnem mestu, vsaj tako pomembni kot inteligenca. Otroci, ki se naučijo nadzorovati svoje impulze, lažje premagujejo stres, so odpornejši ob obremenitvah in imajo več zaupanja vase. Samonadzor predstavlja odločilni del čustvene inteligence, to pa velja tudi za samomotivacijo. Navadno se otroke nadzoruje in motivira z nagradami. Kljub temu pa se je potrebno vprašati o uspešnosti pri tej metodi, saj številne študije kažejo, da imajo takšne nagrade le kratkotrajen učinek na vedenje otrok oziroma učencev. Le ti se jih lahko kmalu naveličajo, oziroma pričakujejo, da se bo njihova vrednost povečala. Nagrade načeloma

otroka ne učijo samonadzora ali samomotivacije, razen če jih spremlja ustrezna oblika družbene potrditve. Pomembno je, da znajo otroci svoj trud ovrednotiti in da lahko vplivajo na to, kako bo ovrednoten. Kot primer bi lahko navedli, ko učenci sami ocenjujejo svoj projekt, učitelj pa to oceno upošteva pri končni oceni. Učenci so navadno zelo stvarni in pošteni, še pomembneje pa je to, da uvidijo, kako lahko izboljšajo svoje delo (Shapiro 2003: 104-105).

Stiškovsky (2005: 97, v Cerkovnik 2012: 79) omenja, da je današnja šola, usmerjena v kognitivni razvoj, storilnost in tekmovalnost, otroke prikrajšala za soodločanje. Prav soodločanje pa pomeni izkušnje in odgovornost. Učenci so poleg tega preveč obremenjeni z doseganjem učnih uspehov, zato pozabljajo na življenjsko učenje. Otrok veliko časa preživi v šoli, kjer potrebuje pristen kontakt z učitelji in drugimi strokovnimi delavci. Ni pomembno samo posredovano znanje, temveč tudi učiteljeva osebnost in vedenje. Učitelji in drugi strokovni delavci prevečkrat podcenjujejo svojo pomembnost v odnosu z otrokom, ki bi temeljil na zaupanju in spoštovanju. Velikokrat se otroke tudi obtožuje, da je kaj takega nemogoče vzpostaviti v šoli, ker se lahko tak odnos takoj izkorišča.

Značilnost šole kot institucije pa je tudi prikriti kurikul. Je učinek ideologije v šoli, s pomočjo katere se šola ohranja kot institucija. V času šolanja, se dolga leta najmočneje urimo v strategijah prilagajanja instituciji (Bregar Golobič 2011: 88).

Prikriti kurikul povzroča izkušnjo biti neslišan, saj kot opisuje Lynch (1989: 7, v Bregar Golobič 2011: 90) to pomeni, da se morajo učenci sprijazniti z gnečo, veliko skupino, ocenjevanjem in vrednotenjem ter podrejenostjo učitelju.

Velik vpliv na otrokovo vedenje pa imajo tudi njegovi strahovi. Obstajajo različni razlogi, zakaj so nekateri šolski otroci izjemno boječi. Nekateri se preprosto težko ločijo od staršev, kar lahko privede do hudih oblik anksioznosti. Spet drugi se zelo bojijo stika z vrstniki, ti otroci so lahko izjemno nesproščeni, bojijo se, da bi doživeli ponižanje in neodobravanje. Čas, ki ga preživijo v šoli, jim lahko predstavlja eno samo trpljenje. Izogibajo se sleherni dejavnosti, ki bi jih postavila v ospredje (glasno branje, sodelovanje na šolski predstavi). Ker se otepajo pozornosti okolice, navadno niso deležni zadostne spodbude učitelja, ki več časa

posveti bolj sproščenim učencem. Po mnenju psihologov so leta med šestim in devetim letom starosti še posebej pomembna za razvoj spretnosti povezanih z navezovanjem in negovanjem prijateljstev (*op. cit.:* 134-136).

Tudi pri mladostnikih imajo lahko strahovi odločilno vlogo pri vedenju doma in v šoli. Plahost predstavlja daleč najpogostejšo pojavno obliko strahov pri njih. Plahost je značilnost temperamenta, ki jo lahko opazimo že zelo zgodaj in otroka spremlja vse otroštvo. V najstniških letih pa se ta poveča za deset odstotkov. Plahost je v splošnem opredeljena kot strah pred negativnim vrednotenjem in zavrnitvijo okolice. Ko se znajdejo v okoliščinah, ko je potrebno spregovoriti, se lahko pokažejo očitni znaki čustvene stiske, kot so potenje, zardevanje, glavoboli ali bolečine v trebuhu. Večinoma si ljudje pripisujemo lastne zasluge za svoje uspehe, za neuspehe pa krivimo druge. Plahi otroci in mladostniki pa navadno počnejo ravno nasprotno. Ko dobijo dobro oceno ali kadar so pohvaljeni, zmanjšujejo vrednost svojih dosežkov. Plahi ljudje veliko pričakujejo od sebe, so pa kljub temu zelo nesamozavestni. Plahi učenci bodo zato redkeje kot njihovi sošolci poiskali pomoč svetovalca ali drugih virov pri načrtovanju poklicne kariere (*op.cit.*: 140-142).

Neuspeh v šoli lahko močno zoži življenjske možnosti tudi mladostniku. Pomembno je, da se v družini ustvari urejeno in predvidljivo družinsko življenje, da se vsi zavedajo pomena izobrazbe ter da se ta tudi poudarja. Najpomembnejše pa je, naj bo to v šoli ali doma, da se mladostniku pokaže, kako naj se spopade s številnimi konfliktnimi okoliščinami in stresom, ki morda vplivajo tudi na njegovo šolsko delo. Velikokrat pozabljamo o pomembnosti truda in odgovornosti, ki sta bila vložena, ne glede na končni rezultat. Mladost pa je kljub vsemu še posebej zahtevno obdobje, saj se dogajajo številne telesne spremembe, čustveni vzponi in padci, močno delovanje hormonov, oseba postane bolj samokritična, hkrati pa tudi bolj občutljiva na kritiko in zavračanje vrstnikov. Šolsko okolje postane v primeru mladostnika manj osebno, veliko je menjavanja učiteljev, kot odziv na vse te spremembe pa lahko mladostnikov odnos do okolice postane zahteven in čemeren (*op. cit.:* 109).

Pomembno je, da šola učencem zagotovi skrb in podporo, veliko pričakovanj ter možnost udeleženosti, ki učencem omogočajo varen prostor (Čačinovič Vogrinčič 2008: 43).

Sodelovanje med starši in šolo (svetovalna služba, učitelji, vodstvo) je izredno pomembna naloga šole. Kar je v šoli novo ob koncu devetdesetih, je predvsem zavest o tem, da je sodelovanje s starši posebna naloga, za katero še ni prav posebej izdelanih konceptov. Je pa jasno, kot trdi Gabi Čačinovič Vogrinčič (1999: 175), da se ga morajo vsi udeleženi naučiti, ga raziskati, da bi res prispevalo pomemben ustvarjalni delež h kvaliteti življenja v šoli.

Sodelovanje s starši potrebuje šola na dveh ravneh. Na prvi za sodelovanje pri delu šole, ko potrebuje njihovo ustvarjalnost, povezanost v skupnost, katere del je šola, njihovo materialno pomoč, njihov delež v načrtovalnih akcijah, vedno pa ustvarjalni pogovor preko roditeljskih sestankov, govorilnih ur ter sveta staršev. Na drugi ravni, ki je prav tako pomembna, če ne vsake toliko še bolj, pa je sodelovanje staršev tedaj, ko učenec potrebuje pomoč. Tukaj so mišljene vse situacije v stiski, ko učenec ne more uspešno delati, ko učitelj ne zmore več zagotoviti spodbudnega okolja, ko starši sami ne znajo več ali ne morejo pomagati (*ibid.*).

Tu pa ne smemo pozabiti, da so tudi starši eksperti iz svojih izkušenj, ki lahko svoje izkušnje delijo z drugimi starši zatem, ko so sami postali s sodelovanjem s šolo in vsemi pomembnimi, dovolj kompetentni za to. Noben od staršev in nobena družina ne bi smela ostati zgolj v vlogi nekoga, ki pomoč potrebuje. Naloga socialnega dela in naloga svetovalnih služb (ki so mesto mobilizacije) je, da le te usposobijo in opolnomočijo za to, v šoli, kjer potekajo projekti iskanja rešitve predvsem za otroke in posredno tudi za njihove družine (*op.cit.*: 176).

Šolsko obdobje je morda eno najbolj dinamičnih obdobij v odraščanju vsakega otroka, mladostnika. Obenem pa to obdobje predstavlja optimalni čas za proces učinkovitega in intenzivnega učenja, pridobivanja novih znanj in osnovnih življenjskih izkušenj, ki mladega človeka zaznamujejo ter opremijo za poznejšo samostojnejšo pot v življenje (Žgur 2011: 221).

1.2.1. Otroci s posebnimi potrebami

Literature, kjer bi bila na enem mestu zajeta bistvena vprašanja o populaciji otrok s posebnimi potrebami, pri nas primanjkuje. Nov koncept vzgoje in izobraževanja, na novo odpira vrsto vprašanj tudi na tem področju. Mnoge vrednote in prepričanja so se v zadnjih desetletjih spremenile. Nastajajo nove teorije, ki izhajajo iz postmodernistične filozofije in teorije. Novodobna teorija se bori predvsem proti rabi označb in opisov, ki kakorkoli zmanjšujejo

človekovo vrednost. Tudi otroci s posebnimi potrebami so najprej učenci, ki si prizadevajo dosegati znanje, učitelji pa naj bi jim tako kot drugim, pri tem pomagali. Motnje in otrokove nezmožnosti tako niso več v ospredju, so pa v ospredju vprašanja, kakšne prilagoditve in pomoč potrebujejo (Opara 2005: 5-9).

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli (Uradni list-Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli, ZOsn-H, Ur. l. RS, št. 87/2011) kot učence s posebnimi potrebami opredeljuje tiste, ki potrebujejo prilagojeno izvajanje programov osnovne šole z dodatno strokovno pomočjo ali prilagojene programe osnovne šole oziroma posebni program vzgoje in izobraževanja. Ti učenci so glede na vrsto in stopnjo primanjkljaja, ovire oziroma motnje opredeljeni v zakonu, ki ureja usmerjanje otrok s posebnimi potrebami.

Skupine otrok s posebnimi potrebami, so po 2. členu Zakona o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (Uradni list-Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, ZUOPP-1, Ur. l. RS, št. 58/2011): otroci z motnjami v duševnem razvoju, slepi in slabovidni otroci oziroma otroci z okvaro vidne funkcije, gluhi in naglušni otroci, dolgotrajno bolni otroci, gibalno ovirani otroci, otroci z govorno-jezikovnimi motnjami, otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, otroci z avtističnimi motnjami ter otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami, ki potrebujejo prilagojeno izvajanje programov vzgoje in izobraževanja z dodatno strokovno pomočjo ali prilagojene programe vzgoje in izobraževanja oziroma posebne programe vzgoje in izobraževanja.

1.2.2. Nadarjeni otroci

V Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli (Uradni list-Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli, ZOsn-H, Ur. l. RS, št. 87/2011) najdemo opis skupine nadarjenih učencev. Nadarjeni učenci so tisti učenci, ki izkazujejo visoko nadpovprečne sposobnosti mišljenja, izjemne dosežke na posameznih učnih področjih, v umetnosti ali športu. Šola mora tem učencem zagotavljati ustrezne pogoje za vzgojo in izobraževanje s tem, da jim prilagodi vsebine, metode in oblike dela ter jim omogoči vključitev v dodatni pouk, druge oblike individualne in skupinske pomoči ter druge oblike dela.

Opara (2005: 15) to skupino učencev opisuje kot manj enotno, saj jo nekatere države uvrščajo v skupino otrok s posebnimi potrebami, spet druge ne. Tudi v naši državi jo po novem obravnavamo ločeno.

Nadarjene učence je potrebno obravnavati kot samostojno skupino učencev, ki ima na področju učenja izjemne potenciale oziroma dosežke, ki upravičujejo individualizirane prilagoditve v okviru osnovnega in srednjega šolanja. Ravno zato je po mnenju Juriševič (2011: 339) smiselno nadarjene učence izločiti iz opredelitve učencev s posebnimi potrebami, saj nadarjeni učenci, v nasprotju z drugimi skupinami učencev po tej opredelitvi, na področju učenja nimajo primanjkljajev oziroma težav. Izjema so nadarjeni učenci s posebnimi potrebami, na primer nadarjeni učenci s specifičnimi učnimi težavami, vedenjsko problematiko, kronično boleznijo ali drugi. Nadarjeni učenci potrebujejo drugačne vrste prilagoditev od drugih skupin učencev s posebnimi potrebami. V okviru šolskega dela jim je treba posvetiti dovolj časa in pozornosti, kar pa je bilo na osnovi tedanje opredelitve v okviru dela z učenci s posebnimi potrebami za učitelje velikokrat težje ali popolnoma neizvedljivo.

1.2.3. Težave učencev v šoli

Otrok ob vstopu v šolo s seboj prinese tudi predstavo o sebi in drugih, ki se je izoblikovala v vseh njegovih dosedanjih letih življenja. Čeprav so te informacije nezavedne, vseeno pomembno oblikujejo otrokovo predstavo o lastnem uspehu v šoli (Rathvon 1996: 85).

V naši kulturi ima uspešnost visoko vrednost. Številni pedagogi se strinjajo, da sodi med najresnejše težave, s katerimi se dandanes spoprijemajo šole, prav šolski neuspeh. Ta se kaže v različnih oblikah. Nekateri učenci imajo težave pri vseh predmetih, spet drugi samo pri enem. Odgovorov oziroma teorij na vprašanje, zakaj toliko otrok v šoli ne dosega uspeha, ki bi ga glede na svoje sposobnosti lahko dosegli, je verjetno ravno toliko, kot je otrok, ki se jim to dogaja (Shapiro 2003: 89-90).

V Sloveniji ima pojav skrb vzbujajoče oblike in razsežnosti, saj podatki kažejo, da pri nas na splošno okoli ena četrtina do ena tretjina mladostnikov ostane brez poklicne izobrazbe ter da se zaradi nedokončane izobrazbe in brezposelnosti vedno več učno neuspešnih otrok znajde na socialnem obrobju. Po podatkih mednarodne raziskave o pismenosti odraslih iz leta 1999,

je Slovenija izmed dvajsetih držav, na 17. mestu. V poročilu OECD iz leta 1998, se glede premagovanja učne neuspešnosti v šoli ugotavlja, da je nedvomno prišel čas, ko je potrebno poglobiti in razširiti razumevanje šolske neuspešnosti (Magajna *et al.* 2008: 5).

Neuspeh v šoli je pogosto povezan s socialno – ekonomskim položajem družine. Otroci rojeni v večji revščini, najverjetneje ne bodo deležni dovolj didaktičnih igrač in knjig. Prav tako je dandanes že skoraj nujno, da imajo vsi dostop do računalnikov, ki so seveda na voljo v šolah in knjižnicah, vseeno pa to ni isto, kot če bi imeli učenci računalnik doma. Prav tako se lahko v učni neuspeh izrazi določen razdiralen dogodek v otrokovem življenju (menjava šole, razveza staršev, resna bolezen v družini itd.). Pri tem dejavniku je pomembno, da se posvetimo osnovni težavi, ki je poglavitni razlog za neuspeh. Dejavnik tveganja za neuspeh v šoli lahko predstavlja tudi pretirana popustljivost in permisivna vzgoja. Starši, ki krivdo za neuspeh iščejo povsod drugje, otroka ne naučijo iskati določene krivde pri sebi, s tem pa mu sporočajo, da so njegove težave neobvladljive. Nekateri strokovnjaki so prepričani, da poleg temperamenta, spola in vseh že naštetih dejavnikov tveganja, kot takega označijo tudi vpliv bratov in sester. Kot na primer, če je eden od otrok bolj nadarjen, bo drugi morda čutil, da z bratom ali sestro ni vredno niti poskusiti tekmovati. Navidezno ravnodušnost do šole zna uporabiti za pridobivanje pozornosti staršev. Ne nazadnje pa se omenja še protislovje nadarjenega otroka, ki ima prirojeno visoko inteligenco ali posebne sposobnosti, vendar pa pogosto ne izpolni svojega potenciala. Strokovnjaki ugotavljajo, da lahko ti otroci zaradi pogosto pretirane pozornosti staršev, v šoli kljubujejo, če jim tudi učitelji, na katere naletijo, ne posvečajo tolikšne pozornosti, kot so je vajeni (Shapiro 2003: 90-94).

Človek razvija svoje sposobnosti na osnovi dedne zasnove s pomočjo aktivnosti in učenja. Učenje je dejavnost, pri kateri so vključene vse najvišje duševne sposobnosti, vključno z mišljenjem. Vsebine, pridobljene z učenjem, tvorijo znanje. Na celotno znanje pa deluje proces pozabljanja. Vedno pozabljamo tisto, kar nas ne zanima oziroma kar ni bilo globoko čustveno doživeto. Arhetipsko učenje je najbolj elementarno, tako učenje imajo tudi živali. Pri njih je prisotno celotno življenje, pri človeku pa samo v obdobju, ko mielinizacija živčnih vlaken še ni zaključena. Tipična lastnost tako pridobljenega znanja je, da nanj proces pozabljanja ne vpliva (Čuk 2011: 42).

Sodobni, interakcijski vidik pojmovanja, deli učne težave na tri osnovne tipe. Pri prvem tipu učnih težav, vzroki izhajajo primarno iz učenčevega okolja. Sem spadajo predvsem učne težave, ki izvirajo iz kulturne in ekonomske prikrajšanosti, pomanjkljivega ali neustreznega poučevanja, trajnega stresnega delovanja na otroka itd. Drugi tip učnih težav je posledica dejavnikov, ki so v kombinaciji med posameznikom in okoljem. Vsak posameznik ima v sebi določene dejavnike, ki povzročajo ranljivosti, za katere pa ni nujno, da bodo »izbruhnili« in posamezniku povzročali težave. Če pa okolje ni ustrezno načrtovano in usposobljeno za reševanje teh ranljivosti, se bodo te težave oziroma neuspešnost odkrito pojavljale. Za tretji tip pa je značilno predvsem to, da so vzroki za učne težave primarno v posamezniku (npr. nevrološka motnja). Ta tip učnih težav je najbolj resen in večinoma otroci v tem primeru potrebujejo večjo prilagoditev tudi okolja, ki je z običajnega vidika povsem primerno. Učne težave se pojavljajo predvsem učencem z različnimi emocionalnimi, socialnimi in kognitivnimi značilnostmi, ki imajo pri učenju pomembno večje težave, kot njihovi sovrstniki. Zaradi enega ali več predmetov so lahko manj uspešni ali pa celo neuspešni. Specifične učne težave pa se kažejo kot zaostanek v zgodnjem razvoju ter v težavah na različnih področjih (Magajna *et al.* 2008: 6-9).

Učne težave se delijo na splošne in specifične. Razpon se pri obeh vrstah razprostira od lažjih do težjih, od enostavnih do zapletenih in po trajanju od težav, ki so vezane na krajša oziroma daljša obdobja šolanja, do težav, ki lahko trajajo vse življenje. Učenci, ki imajo splošne učne težave, so heterogena skupina. Zanje je značilno, da imajo pomembno večje težave pri učenju kot njihovi vrstniki. Te težave se lahko kažejo pri posameznih predmetih, ali pa tudi v slabšem uspehu na drugih področjih. Razlogi za slabši uspeh so lahko notranji, v učencu, kot posledica splošnega upočasnjenega razvoja. Tudi čustvene težave so lahko vzrok splošnih učnih težav. Učencu lahko primanjkujejo tudi samoregulacijske veščine. Vzroka pa sta nemalokrat lahko tudi ekonomska prikrajšanost in drugojezičnost. Splošne težave pa se seveda lahko še poslabšajo, če sovpadajo z neustreznimi načini poučevanja. Z izrazom specifične učne težave pa opredeljujemo heterogeno skupino primanjkljajev, ki izhajajo iz posameznika in so nevrofiziološko pogojene. Te motnje niso posledica vidnih, slušnih in motoričnih okvar, motenj v duševnem razvoju, čustvenih motenj in neustreznih okoljskih dejavnikov, čeprav se lahko pojavljajo skupaj z njimi. Lahko se kažejo kot zaostanek v zgodnjem razvoju in v težavah na kateremkoli od naštetih področij, kot so, pozornost,

mišljenje, pomnjenje, koordinacija, komunikacija (jezik, govor), branje, pisanje, pravopis, računanje, socialna in čustvena kompetentnost (*op. cit.*: 10-11).

Pri mnogih otrocih so najbolj pogoste specifične učne težave dedno pogojene, kot na primer motnje branja in pisanja. Vzrok za učne težave so lahko tudi minimalne cerebralne disfunkcije. Te so največkrat posledica neugodnih bioloških okoliščin, v katerih se je otrok razvijal med nosečnostjo, porodnih komplikacij ali obolenj, ki so prizadele osrednje živčevje v prvih letih življenja. Tudi socialni dejavniki so lahko pomembni za nastanek specifičnih učnih težav, za to, v kolikšni meri bodo te težave izražene, koliko bodo morda otroka ovirale pri učenju, na drugi strani pa so ti dejavniki pomembni za možnosti kompenzacije in korekcije specifičnih učnih težav in za psihosocialne posledice teh težav (Kos-Mikuš 1979: 12-14).

Pomembno je poznati tudi kontinuum pomoči učencem z učnimi težavami, ki se deli na pet osnovnih stopenj. Prva stopnja je pomoč učitelja pri pouku, dopolnilnem pouku in v okviru podaljšanega bivanja. V drugi stopnji se pomoč deli na pomoč šolske svetovalne službe in/ali mobilne specialnopedagoške službe. Tretja stopnja je dodatna individualna in skupinska pomoč, katero lahko izvajajo specialni pedagogi, učitelji in svetovalni delavci. Četrta stopnja predstavlja mnenje in pomoč zunanje strokovne ustanove kot npr. Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše. Zadnja stopnja pomoči pa se izvaja kot program s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo (Magajna *et al.* 2008: 36).

Skupine učnih težav na kratko: specifične bralno-napisovalne težave, specifične učne težave pri matematiki, dispraksija, neverbalne specifične učne težave, specifični primanjkljaji na področju jezika, učne težave pri učencih z motnjo pozornosti in hiperaktivnosti, učne težave pri učencih, ki počasneje usvajajo znanje, učne težave zaradi slabše razvitih samoregulacijskih spretnosti ter čustveno pogojene učne težave (Peklaj 2012). Magajna in ostali (2008) dodajajo še učne težave zaradi pomanjkljive učne motivacije in učne težave zaradi socialno-ekonomske oviranosti.

Tu je pomembno dodati še to, da so učenci z učnimi težavami neusmerjeni, učenci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja pa so usmerjeni v izobraževalni program s prilagojenim izvajanjem ter dodatno strokovno pomočjo, kljub vsemu pa oboji v primerjavi z

vrstniki dosegajo enakovredni izobrazbeni standard (Magajna *et al.* 2008: 10-13).

Težave, ki so pri mladih oziroma otrocih še kako pogoste, čeprav velikokrat nepriznane in zamolčane, so vedenjske težave. Kaj točno pripelje do vedenjskih težav, je težko z gotovostjo trditi, vseeno pa lahko omenimo nekaj dejavnikov, ki vsekakor pripomorejo k neprimernemu vedenju. Mirno sprejemanje neprimernega vedenja je usoden stranski učinek nizkih pričakovanj. Večina strokovnjakov za vzgojo se strinja, da je več vedenjskih težav posledica manj omejitev glede vedenja otrok, manjših pričakovanj pri razvoju njihovih talentov in dejstva, da čedalje manj odraslih uživa njihovo neomajno spoštovanje. Vse preveč otrok gre skozi svoj razvoj, ne da bi našli sposobnosti, vrednote ali občutek za smisel, ki jih potrebujejo za plodno in ustvarjalno življenje. Na žalost je res tako, če od otrok malo pričakujemo, tudi malo dobimo. Diagnoza vedenjske motnje je vseeno zelo resna. Najbolj moteče je seveda, da postanejo otroci in mladostniki nasilni tudi do drugih. Vedenjske motnje se lahko pojavijo že v starosti petih ali šestih let, pogostejše pa so pri otrocih starih od 9 do 13 let. Večina strokovnjakov meni, da je vzrok vedenjskih motenj biokemične narave in da je zdravljenje izjemno težavno. Raziskovalci se strinjajo, da se morajo učinkoviti preventivni programi začeti že v najzgodnejšem otroštvu. Poudarja se tudi velik pomen čustvene vezi med otrokom in vsaj eno odraslo osebo. Kot malčki potrebujejo ti otroci več spodbud pri razvoju svojega čustvenega napredka, s posebnim poudarkom na učenju obvladovanja jeze in spoštovanju meja, ki jih postavijo odrasli (Shapiro 2003: 31-33).

Strokovnjaki menijo, da so resne in dolgotrajne vedenjske težave posledica poškodb v prednjem delu možganov imenovanem tudi racionalni možgani. Funkcije in sposobnosti racionalnih možganov so ustvarjalnost in domišljija, reševanje težav, razmišljanje in refleksija, zavest o sebi, prijaznost, sočutje ter pozornost. Po zaslugi nevroznanosti so sedaj na voljo ključni podatki o vplivu različnih vrst vzgoje na otrokove možgane. Ob rojstvu so dojenčkovi možgani, še posebej zgornji predeli, zelo neizoblikovani. Ko se otroci rodijo, imajo dvesto bilijonov možganskih celic, vseeno pa je med njimi v teh predelih možganov zelo malo povezav. Prav te povezave pa so bistvene za razvoj čustvene in socialne inteligence otroka in prav nanje imajo starši oziroma osebe, ki otroka vzgajajo že od malega, zelo velik vpliv. Kar 90 % rasti človeških možganov se zgodi v prvih petih letih življenja (Sunderland 2008: 18-21).

Vzgoja pa obenem vpliva tudi na kemične procese v možganih. Med številnimi kemičnimi snovmi, ki so pomembne za dober odnos med starši in otrokom, so oksitocin in opioidi. Oksitocin, ki se sprošča pri porodu, pomaga mami in otroku, da se povežeta. Opioidi pa so hormoni, zaradi katerih se počutimo dobro. Če otrokova potreba po bližini ni pravilno razumljena, če je večino časa kritiziran, je sproščanje teh kemičnih snovi blokirano. V takšnem primeru lahko otrok trpi zaradi »hormonskega pekla«, ki je posledica stresa, dolgotrajni stres pa lahko za vedno spremeni otrokove možgane (*op. cit.*: 25-26).

Z biokemičnega vidika igra pomembno vlogo pri primernemu ali neprimernemu vedenju tudi serotonin. Ko so merili raven nevropeptida serotonina, ki vpliva na razpoloženje, pri skupini otrok z vedenjskimi motnjami, so ugotovili, da je ta raven precej nižja, kot pri kontrolni skupini otrok. V vedenjske težave sta očitno vpletena tudi dopamin in norepinefrin. Otrokom z vedenjsko motnjo pogosto predpišejo zdravilo ritalin, ki uravnava raven dopamina in norepinefrina v možganih. Vendar so zdravila primerna za resnejše težave, čeprav smo zgoraj videli, da lahko že starši v zgodnjih letih razvoja svojega otroka, pomembno vplivajo na biokemične procese, ki povzročajo takšno vedenje (Shapiro 2003: 34).

Življenjsko pomembni sistemi, povezani s kemičnimi snovmi, ki sem jih omenila že zgoraj (opioidi, dopamin, serotonin itd.), so lahko hudo poškodovani in lahko povzročijo kemično neravnovesje v možganih. Ko je raven dopamina in noradrenalina nizka, se otrok teže zbere in osredotoči. To lahko povzroči učne težave, ki jih drugi nimajo. Nizka raven serotonina pa je eden ključnih dejavnikov mnogih oblik depresije kot tudi nasilnega vedenja. Opioidi so odločilni pri zmanjševanju občutkov strahu in napetosti. Onesposobitev le teh v delih možganov, lahko povzroči povečanje negativnih občutkov in stresa (Sunderland 2008: 43).

Kljub vsemu pa je šola dolžna vsem učencem omogočiti, da dosežejo znanje, veščine in navade v skladu s svojimi individualnimi zmožnostmi (Jurić-Šimunčić 1978: 121).

1.3. Šolska svetovalna služba

Posebnost slovenske šole je svetovalna služba. Kot posebna oblika pomoči učencem in šoli se je šolsko svetovalno delo v Sloveniji pričelo razvijati v 2. polovici 60. let prejšnjega stoletja.

Pri tem štejemo za začetek uvajanja obdobje, ko so se pričeli, zaradi nudenja pomoči učencem in staršem, sistematično zaposlovati posamezni svetovalni strokovnjaki (psihologi, socialni delavci in pedagogi) in ko so bili postavljeni temelji današnjega koncepta svetovalnega dela. Leta 1999 so bile na Strokovnem svetu RS za splošno izobraževanje potrjene Programske smernice za delo svetovalne službe, ki so nastale na podlagi projekta Koncept svetovalnega dela v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah (1996, v Valenčič Zuljan *et al.* 2011). V Zakonu o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list-Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja uradno prečiščeno besedilo, Ur. l. RS, št. 16/2007) je opredeljeno, da v javnem vrtcu in šoli svetovalna služba svetuje otrokom, učencem, vajencem, dijakom, učiteljem in staršem. Pri načrtovanju, spremljanju in evalvaciji razvoja vrtca oziroma šole sodeluje tudi z vzgojitelji, učitelji in vodstvom šole in opravlja vzgojno-izobraževalno delo ter poklicno svetovanje. Obenem pa sodeluje tudi pri pripravi in izvedbi individualiziranih programov za otroke s posebnimi potrebami (*op. cit.*: 480-481).

Šolski svetovalni delavec v vrtcu, osnovni šoli, izobraževalnih programih gimnazije, nižjem in srednjem poklicnem izobraževanju, tehniškem in drugem strokovnem izobraževanju ter poklicno tehniškem izobraževanju je lahko, kdor je zaključil štiriletni univerzitetni študijski program na področju: psihologije, pedagogike, socialne pedagogike, specialne in rehabilitacijske pedagogike oz. visokošolski ali univerzitetni študijski program iz socialnega dela (*op. cit.*: 483).

Svetovalno delo učencem je znotraj vzgojno-izobraževalnih institucij usodno povezano in odvisno od širših šolskih šolsko-doktrinarnih in konceptualnih okvirov, ki uravnavajo delo ljudi v posameznih institucijah. Ta povezanost je za svetovanje in svetovalne delavce v dejstvu, da so pri nas svetovalne službe razvite znotraj vrtcev in šol ter so tako tudi pod večjim vplivom dogajanj na področju šolstva kot pa, če bi bile te službe zunaj šol. Koliko bo svetovalno delo razvejano in kakšne bodo njegove karakteristike, je odvisno od konstrukcije šolskega sistema, načina upravljanja in vodenja šolstva in šol; organizacije nadzora, razvojnega in svetovalnega dela na sploh; položaja šole in ravnatelja v organizaciji šolsko upravnega in šolsko – pedagoškega dela; položaja in vloge učiteljev ter razumevanja vloge šole v razvoju otroka oziroma učenca. Vse šolske sisteme pa je na področju svetovanja mogoče v grobem deliti tudi v dva dela, ki sta: svetovanje, ki mu je izhodišče postavljen

program, cilj pa uresničitev le tega ter svetovanje otrokom, mladini oziroma učencem, pri čemer so izhodišče razvojne posebnosti otrok (zrelost, sposobnost), cilj pa njegova šolska, profesionalna, življenjska uspešnost (Resman 1999 d: 13-14).

Temeljna naloga šolske svetovalne službe je, da se na podlagi svojega posebnega strokovnega znanja preko svetovalnega odnosa in na strokovno avtonomni način vključuje v kompleksno reševanje pedagoških, psiholoških in socialnih vprašanj vzgojno-izobraževalnega dela s tem, da pomaga in sodelovanje z vsemu udeleženci v šoli ter po potrebi tudi z ustreznimi ustanovami zunaj nje (Čačinovič Vogrinčič *et al*. 2008: 5).

Mednarodne primerjave kažejo, da imajo le redke države šolske svetovalne delavce zaposlene na šoli (identično ureditev kot Slovenija ima tudi Hrvaška). Večina držav za svetovalno delo najame strokovnjake, ki so zaposleni v strokovnih centrih (npr. vzgojne, pedagoško-psihološke ali mentalno-higienske posvetovalnice, svetovalni centri itd.). Ti so najpogosteje organizirani lokalno oziroma v večjih mestih in so zadolženi za več šol. Na Švedskem je na primer vsaka občina zadolžena, da organizira svetovalno pomoč. Obstajajo tudi regionalni centri, v katerih so zaposleni svetovalci, ki nudijo pomoč šolam. Ob preveliki zasedenosti javnih organizacij, lahko ravnatelj poišče pomoč tudi v privatnih organizacijah. Podobno ureditev imajo na Norveškem, kjer so v regionalnih centrih zaposleni psihologi, socialni delavci in specialni pedagogi, v Avstriji predstavljajo organizirano obliko pomoči t. i. »šolske psihološke službe«, ki so javne in organizirane v vseh glavnih mestih okrajev; v njih so zaposleni izključno psihologi, ki s svojo dejavnostjo pokrivajo vrtce, osnovne šole in srednje ter višje poklicne in splošne šole. V Belgiji nudijo strokovnjaki v psihološko-medicinskih-socialnih centrih šolam pomoč s poklicnega, zdravstvenega in socialnega področja, v Franciji sodelujejo strokovnjaki iz informacijsko-usmerjevalnih centrov na timskih posvetih o učencih, v Nemčiji opravljajo šolsko svetovalno delo predvsem socialni delavci, ki so zaposleni v državnih ustanovah. V Estoniji pa ustanavljajo regionalne centre za učence z učnimi težavami, v katerih so zaposleni psihologi, logopedi in socialni pedagogi, ki delajo s starši, učenci in učitelji ter jim svetujejo oz. nudijo specialno pomoč. Na Poljskem je svetovalna pomoč organizirana v Nacionalnem inštitutu za izobraževanje učiteljev in v regionalnih centrih, ki nudijo psihološko in pedagoško podporo ter poklicno svetovanje. V nekaterih državah, kot so na primer Švedska, Norveška, Estonija, Poljska, Združeno

kraljestvo, se v zadnjem času pojavlja ideja, da bi šolske svetovalne delavce začeli zaposlovati na šolah. V nekaterih državah so šolski svetovalni delavci zaposleni le v večjih šolah. Na primer na Poljskem, če ima šola več kot 2000 učencev, v Romuniji, če ima šola več kot 800 učencev, v Rusiji so psihologi zaposleni samo na srednjih šolah. Ponekod pa šolsko svetovalno delo opravljajo učitelji, ki so si pridobili dodatno kvalifikacijo. Svetovalno dejavnost opravljajo v okviru svoje delovne obveznosti. Na Slovaškem se učitelji lahko usposobijo za vzgojne svetovalce. Svetovalno delo lahko opravljajo tudi učitelji v Nemčiji, v Avstriji je večina učiteljev vključena v svetovalno delo, pridobiti pa si morajo še dodatne kvalifikacije s področja kariernega svetovanja in šolskega svetovanja. Tudi v Združenem kraljestvu prihajajo svetovalci z različnih področij in imajo različne poklice (poučevanje, socialno delo, bolniška nega). Britansko združenje za svetovanje in psihoterapijo priporoča, da naj bi svetovalni delavec zaključil tečaj, ki traja 3 leta; uvodno leto, ki je namenjeno pridobivanju teoretičnega znanja, in dve leti usposabljanja v praksi, ki vključuje tudi supervizijo (Valenčič Zuljan *et al.* 2011: 481-482).

Šolsko svetovanje v Sloveniji zavzema velik del otrokovega življenja. Ker so učenci poseben svet, spadajo v okvir posebnosti svetovanja, tako po vsebini kakor tudi po oblikah dela. Dlje časa trajajoče šolsko svetovanje bo uspešno, če se bo obojestranski stik ohranjal od otrokovega vstopa v šolo, pa vse do njegove zaposlitve (Resman 1999 b: 138).

Namen šolske svetovalne službe je najprej pomagati učencu v njegovem osebnostnem razvoju in učenju tekom njegovega šolanja. Svetovalna služba se imenuje »šolska« zato, ker je s svojim delom usmerjena v šolski socialni in vzgojno izobraževalni prostor. Takšno delo vključuje različne oblike svetovalne pomoči, ki jo lahko posamezni strokovni profili nudijo učencem, staršem in učiteljem, da bi bila šola pri delu z učenci učinkovitejša. Tak pristop omogoča, da ne iščemo problemov samo v učencu in z učencem, temveč da probleme rešujemo na vseh tistih dimenzijah, v katerih se otrok giblje. Tu lahko dodamo še, da osebnega svetovanja učencem ni brez poznavanja glavnih značilnosti in posebnosti razvoja posameznika (*op. cit.*: 69).

Delo šolske/ga svetovalne/ga delavke/ca po Programskih smernicah za svetovalno službo v osnovni šoli (Čačinovič Vogrinčič *et al.* 2008) obsega:

- **delo z učenci:** lahko je individualno ali skupinsko. Pri delu z učenci se izhaja iz *načela dobrobiti, prostovoljnosti in zaupanja*, *načela celostnega pristopa in načela sodelovanja v svetovalnem odnosu*, poudarjeni pa sta dve dejavnosti; preventiva in intervencija (nudenje pomoči);
- **delo z učitelji:** prav tako je lahko individualno ali skupinsko. S svojim posebnim znanjem in védenjem vstopajo v proces reševanja in preprečevanja težav, zato je poudarek na posvetovalnem delu z namenom preventive ali intervencije, skupnega načrtovanja, izvajanja in evalvacije dela v šoli. Svetovalnemu delavcu so pri skupnem delu z učitelji vodilo predvsem *načelo interdisciplinarnosti, načelo celostnega pristopa in načelo sodelovanja v svetovalnem odnosu*;
- **delo s starši:** je individualno in skupinsko. Pri delu s starši je poudarek na posvetovalnem delu s ciljem preventive ali intervencije in načrtovanja, pomembnega za šolsko delo. Svetovalni delavec se pri delu s starši ravna *po načelu zaupnosti in prostovoljnosti, po načelu celostnega pristopa* in *po načelu sodelovanja v svetovalnem odnosu;*
- **delo z vodstvom:** z vodstvom, svetovalni delavec največkrat sodeluje z namenom preučevanja učnih in vzgojnih procesov v sistemu konkretne šole z namenom načrtnega poseganja v te procese. Poudarja se posvetovalno delo z vodstvom ob upoštevanju *načela strokovne avtonomnosti, aktualnosti, razvojne usmerjenosti, načela interdisciplinarnosti, strokovnega sodelovanja in povezovanja* ter *načela sodelovanja v svetovalnem odnosu;*
- **delo z zunanjimi ustanovami:** tukaj se vključuje predvsem delo z vrtci, drugimi osnovnimi in srednjimi šolami. Vključuje se tudi delo s svetovalnimi centri, z zdravstvenimi domovi ter drugimi ustreznimi zdravstvenimi ustanovami in organizacijami, z Zavodom RS za zaposlovanje, s centri za socialno delo ter drugimi ustreznimi socialno-varstvenimi ustanovami in organizacijami, z Zavodom RS za šolstvo idr., upoštevaje predvsem *načelo celostnega pristopa*, *načelo strokovne avtonomnosti, načelo interdisciplinarnosti*, *strokovnega sodelovanja in povezovanja* (*op. cit.*: 18-19).

Temeljna načela svetovalne službe po Programskih smernicah za svetovalno službo v osnovni šoli (Čačinovič Vogrinčič *et al.* 2008), ki predstavljajo osnovno orientacijo ali okvir za

profesionalno opravljanje svetovalnega dela:

- *Načelo strokovnosti in strokovnega izpopolnjevanja*

  Svoje delo morajo svetovalni delavci v vrtcu oziroma šoli opravljati strokovno korektno, v skladu s strokovnimi spoznanji in s strokovno etičnimi načeli. Ta temeljna strokovno etična načela so načelo dobrobiti, načelo prostovoljnosti in načelo zaupanja. Prvo temeljno načelo svetovalnega dela, iz katerega izhaja in na katerem gradi svetovalna služba, je dobro otroka, učenca, vajenca, dijaka, še posebno zato, ker gre za najšibkejšega in najbolj ranljivega udeleženca v vrtcu oziroma šoli. Svetovalno delo nikakor ne sme biti v škodo otroka, učenca, vajenca, dijaka, ne sme mu povzročati neupravičenega nelagodja, stisk, zadreg in stresov, ne sme ga stigmatizirati v socialnem okolju. Drugo načelo je načelo prostovoljnosti. V svetovalni odnos morajo vsi udeleženci vstopati prostovoljno. Otrok, učenec, vajenec, dijak in njegovi starši v svetovalni odnos ne smejo biti prisiljeni. V posebnih primerih, ko je otrok oziroma kdo drug ogrožen, načelo prostovoljnosti ne velja. Tretje načelo je načelo zaupanja in zaupnosti povedanega v svetovalnem odnosu, ki je pogoj, da se svetovalni odnos sploh lahko vzpostavi. Strokovno etično načelo zaupnosti se pri opravljanju svetovalnega dela dopolnjuje s pravili varstva osebnih podatkov. Svetovalni delavci imajo pravico in dolžnost se stalno strokovno izpopolnjevati ter preverjati lastno strokovnost v supervizijskih, intervizijskih in podobnih skupinah.
- *Načelo strokovne avtonomnosti*

  Svetovalna služba v vrtcu oziroma šoli, je v strokovnem pogledu pri svojem delu avtonomna. Njena dolžnost je vselej posredovati korektna strokovna mnenja. Kadar gre za strokovna vprašanja, o načinih svojega dela odloča sama. Svetovalna služba ima pravico in dolžnost odkloniti vse naloge in zadolžitve, ki niso v skladu s strokovno etičnimi načeli dela. To načelo velja tudi za odnos med svetovalnimi delavci znotraj svetovalne službe. Ustvarjalno sodelovanje med svetovalnimi delavci z različnim strokovnim profilom temelji na strokovni avtonomnosti vsakega posameznega svetovalnega delavca. Ravno zato je najpomembnejše, da vsak svetovalni delavec vedno znova v skladu s svojo strokovno usposobljenostjo čim bolj jasno opredeli svoj vsakokratni delež oziroma prispevek v projektu pomoči in\ali sodelovanja. V odnosu do svetovalnega delavca drugega strokovnega profila ima

svetovalni delavec prav tako pravico in dolžnost odkloniti vse naloge, ki presegajo njegovo strokovno področje. Sodelovanje med svetovalnimi delavci z različnim strokovnim profilom naj bi temeljilo na jasnih strokovno avtonomnih opredelitvah in prispevkih, na njihovi vzajemni podpori, vzpostavljanju in ohranjanju strokovnih mej, različnosti ter posebnosti, in ne na izključevanju ali stapljanju različnih strokovnih profilov oziroma strokovnosti. Pomembno je, da se svetovalna služba oziroma svetovalni delavec, kadar je treba, zna obrniti na ustreznega strokovnjaka tudi zunaj vrtca oziroma šole.

- *Načelo interdisciplinarnosti, strokovnega sodelovanja in povezovanja*

  Svetovalni delavec je lahko pedagog, psiholog, socialni delavec, defektolog ali socialni pedagog. To načelo velja za svetovalno službo v vrtcu oziroma šoli ne glede na to, če jo sestavlja eden, dva ali več svetovalnih delavcev. Zaradi kompleksne povezanosti pedagoških, psiholoških in socialnih vprašanj je delo svetovalne službe najbolj učinkovito, kadar jo sestavlja tim različnih strokovnjakov. Smiselno je povezovanje in sodelovanje svetovalnih delavcev različnega strokovnega profila iz različnih vrtcev oziroma šol kakor tudi svetovalnih delavcev s strokovnjaki iz ustreznih zunanjih ustanov. Interdisciplinarno povezovanje in sodelovanje ne velja le za svetovalne delavce v svetovalni službi, temveč za vse strokovne delavce v vrtcu oziroma šoli. S svojo specifično strokovno držo svetovalna služba spodbuja in pomaga vzdrževati kulturo interdisciplinarnega povezovanja in sodelovanja v vrtcu oziroma šoli kot celoti. Svetovalna služba se strokovno povezuje in sodeluje tudi s strokovnimi sodelavci v ustreznih zunanjih ustanovah z namenom dopolnjevanja v svetovalni dejavnosti na področju pomoči posamezniku ali skupini, na področju razvojnih in preventivnih dejavnosti, ki se nanašajo na vrtec oziroma šolo kot celoto (npr. s svetovalnimi centri, vzgojnimi posvetovalnicami, z zdravstvenimi domovi, s centri za socialno delo ter drugimi). Zunanji strokovni sodelavec svetovalne službe v vrtcu je tudi svetovalna služba v drugem vrtcu ali svetovalna služba v šoli in obratno. Z vidika celostnosti ter večje učinkovitosti in profesionalnosti opravljenega svetovalnega dela je pomembno tudi medsebojno strokovno povezovanje in sodelovanje svetovalnih delavcev iz istovrstnih in različnih (glede na stopnjo in vrsto) vzgojno-izobraževalnih ustanov.
- *Načelo aktualnosti*

V vrtcu oziroma šoli opravlja svetovalna služba svetovalno delo za vrtec oziroma šolo. Pomembno je, da pri svojem delu upošteva posebnosti posameznega vrtca oziroma šole in izhaja iz vsakokratnih potreb posameznega vrtca oziroma šole, iz vsakokratnih življenjskih potreb udeležencev posameznikov, potreb oddelka, razreda, skupine, predmeta ipd. kot tudi dolgoročnejših razvojnih potreb vrtca oziroma šole kot ustanove. Program svetovalne službe mora biti del vsakokratnega programa vrtca oziroma šole.

- *Načelo razvojne usmerjenosti*

  Delo svetovalne službe je usmerjeno predvsem v optimalni razvoj otroka, učenca, vajenca ali dijaka ter hkrati v razvoj vrtca oziroma šole kot celote. Neposredno individualno ali skupinsko delo se dopolnjuje s posrednimi oblikami svetovalnega dela, med katerimi je zelo pomembno razvojno-analitično delo, ki se nanaša na ugotavljanje in spreminjanje celote pogojev tako posameznikovega vsakdanjega življenja, kot tudi vzgojno-izobraževalnega dela v vrtcu oziroma šoli sploh.

- *Načelo fleksibilnega ravnotežja med osnovnimi vrstami dejavnosti svetovalne službe*

  Ni važno ali gre za svetovalno službo v vrtcu ali šoli, ali svetovalno službo sestavlja pedagog, psiholog, socialni delavec, defektolog ali socialni pedagog, v vsakem primeru mora program svetovalne službe vsebovati vse tri osnovne vrste dejavnosti svetovalne službe. To so dejavnosti pomoči, razvojne in preventivne dejavnosti ter dejavnosti načrtovanja in evalvacije. Samo na tak način je zagotovljena celostnost prispevka svetovalne službe v vrtcu oziroma šoli. Izbor dejavnosti znotraj posamezne osnovne vrste dejavnosti svetovalne službe je odvisen predvsem od strokovnega profila svetovalnega delavca oziroma strokovnih profilov svetovalnih delavcev v svetovalni službi in od posebnosti ter vsakokratnih aktualnih in razvojnih potreb vrtca oziroma šole.

- *Načelo celostnega pristopa*

  Za svetovalno službo je zelo pomembno, da pri svojem delu vselej pristopa celostno, to pomeni, da upošteva posameznika kot osebnost v celoti in da pri obravnavi posameznika ne spregleda, da je posameznik s svojim ravnanjem vselej del ožjega in širšega socialnega okolja. V svetovalnem odnosu mora nujno upoštevati posameznikove povezave z ostalimi udeleženci oziroma podsistemi, ki vplivajo na njegovo ravnanje. Ravno zaradi tega, svetovalna služba v vrtcu oziroma šoli pomaga

in sodeluje na obeh ravneh. Na individualni ravni, ki je raven posameznika, in na ravni konteksta v vzgojno-izobraževalni ustanovi ter širšem socialnem okolju (raven celote). Za delovanje svetovalne službe na ravni celote (konteksta) je zelo pomembno, da znotraj vzgojno-izobraževalne ustanove kakor tudi v razmerju do zunanjih sodelavcev oziroma udeležencev vzpostavi in ohranja položaj, ki ji omogoča stalno in odprto sodelovanje z vsemi udeleženci. Ta položaj pa mora vzpostaviti in vzdrževati tudi z vzgojitelji in učitelji, nosilci vzgojno-izobraževalnega dela v vrtcu oziroma šoli.

- *Načelo sodelovanja v svetovalnem odnosu*

  Preko svetovalnega odnosa, si svetovalna služba prizadeva vzpostavljati in vzdrževati pogoje, ki dopuščajo stalne odprte možnosti sodelovanja svetovalne službe z vsemi udeleženci kakor tudi za ustvarjalno sodelovanje udeležencev med seboj v projektih pomoči in\ali sodelovanja. Na podlagi svojega posebnega strokovnega znanja si preko svetovalnega odnosa prizadeva za sodelovanje, ki temelji predvsem na ustvarjalno kritičnem soočanju vsestranskih pristranosti in konfliktov. Obenem pa tudi na razvijanju sposobnosti za ravnanje z njimi oziroma za njihovo preseganje na način, ki omogoča nadaljevanje sodelovanja med obema stranema oziroma med vsemi udeleženimi v svetovalnem odnosu. Svetovalna služba si mora za lastno dostopnost vsem udeležencem stalno prizadevati in jo vzdrževati. Zelo je pomembno, da svetovalna služba v vrtcu oziroma šoli ne nastopa kot predstavnik enega podsistema proti drugemu, saj je le ta strokovni sodelavec vseh udeležencev, ne pa servis enega podsistema proti drugemu.

- *Načelo evalvacije lastnega dela*

  Svetovalno delo, ki se odziva na posebne in vsakokratne potrebe vrtca oziroma šole zahteva dobro načrtovanje in evalvacijo lastnega dela. To je tudi eden od najpomembnejših pogojev profesionalnosti. Za boljše in učinkovitejše prihodnje delo, se je treba z rezultati dela soočiti na čim bolj kritičen in objektiven način. V prvi vrsti je bistvo evalvacije kritična analiza svetovalnega dela, ki sloni na primerjavi načrtovanih ciljev in rezultatov (*op. cit.*: 10-14).

Svetovanje je najbolj neposreden način pomoči učencem in je tista vrsta pomoči, ki jo svetovalni delavec/ka izvaja s posameznimi učenci, v majhnih skupinah, v oddelkih ali z večjimi skupinami. Sem lahko vključimo tudi pomoč, kamor je usmerjeno reševanje

problemov in dilem, ki zadevajo učenčevo šolsko delo, različne osebne in socialne probleme, s katerimi se učenci neposredno obračajo na svetovalnega delavca. Ena izmed glavnih značilnosti svetovanja je neposredno sodelovanje učencev pri definiranju nalog rasti in razvoja, ciljev, premagovanje šolskih, poklicnih in širših vprašanj. Ravno zaradi tega je pri svetovanju glavnega pomena poznavanje učenca in njegove osebnosti. Sem spada poznavanje procesa sprejemanja odločitev in reševanja problemov, intra in interpersonalnih odnosov ter vodenje svetovalnega procesa v skupinski ali individualni obliki in še posebej vzpostavlja zaupljivost v svetovalno službo (Resman 1999 a: 70).

Cilj uspešnega svetovalnega dela je učenec, ki se bo znal sam spopasti s svojimi učnimi in socialnimi situacijami ter osebnimi problemi. Šolska svetovalna služba mora učenca usposobiti, da bo kritičen do sebe in okolja, da bo izdelal realne načrte, s katerimi bo uresničeval samopodobo, da bo realno ocenjeval okoliščine in izbiral realna sredstva delovanja v okolju. Prav tako mora šola učenca usposobiti za življenje in delo v skupnosti in ga voditi, da se bo v tej skupnosti znašel, razumel sebe, svoje potrebe ter svoj položaj v tem svetu, šoli in socialnem okolju (Resman 1999 b: 139).

Na splošno je šola lahko učenčevemu celostnemu razvoju v veliko pomoč, lahko pa je seveda tudi vzrok za številne probleme in travme, ki motijo njegov razvoj ter njemu in okolju povzročajo težave. Šola je tista institucija, ki mnogokrat izzove različne oblike stresa. Zaradi tega se pojavljajo stiske in zadrege, ki se kažejo v izostajanju od pouka, vedno večjemu številu begov od doma in v različnih oblikah nasilja nad drugimi in samim s seboj. Svetovalna služba bi torej morala s svetovanjem in neposredno pomočjo pomagati učencem pri njihovi rasti, šolskem in osebnostnem razvoju in z razvijanjem šolskega prostora posredno pomagati tako, da podpira učence in jim daje možnost za produktiven stil življenja v danih socialnih okoliščinah, ki jih predstavlja šola. Vedno pa bodo potrebni določeni kompromisi pri iskanju najboljših poti za učenčevo telesno in psihično zdravje za njegov individualni in šolski razvoj ter usposabljanje za premagovanje zadreg in stresov, ki jih bo vsakodnevno doživljal v okolju (Resman 1999 c: 85-86).

Pomembno pa je omeniti tudi sodelovanje svetovalne službe s starši. Takšno sodelovanje ustvarja tudi prostor za konflikte, ki postavljajo nova vprašanja o razmejevanju

kompetentnosti, hkrati pa sposobnost za razreševanje konfliktov z dogovori in pogajanji. Še vedno bodo ostajali problemi šole, ki jih je potrebno rešiti v šoli in pa problemi družine, ki jih je treba rešiti doma. Pomembno je, da svetovalni odnos prinese tudi to razmejitev. Kljub temu pa se bodo na šoli reševali problemi, ki se jih lahko reši le skupaj s starši oziroma se jih lahko bolje reši le z njihovo pomočjo. Za svetovalno delo s starši je še posebej pomembna etika udeleženosti, saj so starši drugačni, posebni, zato jim je potrebno v svetovalnem odnosu zagotoviti enakopravno udeleženost, ki tudi za njih same pomeni izkušnjo o lastni kompetentnosti in dostojanstvu (Čačinovič Vogrinčič 1999: 176-177).

Treba pa je spregovoriti tudi o tem, da so nekateri problemi in naloge, kjer svetovalna služba potrebuje dogovor samo z enim od staršev, pri ostalih nalogah pa je za uspešno reševanje problemov potreben dogovor oziroma sodelovanje z obema staršema. Takšno pomoč Gabi Čačinovič Vogrinčič (*op.cit.*: 178) imenuje svetovalno delo z družino, ki je še nadvse pomembna, kadar je potrebna mobilizacija naravne mreže v pomoč otroku. O takšnem svetovalnem delu govorimo, kadar potrebujemo celotno družino, da prispeva svoj delež k rešitvi problema, pa vendar še vedno problema, ki se veže na šolo. Kadar se vzpostavi svetovalni odnos z družino, ta poteka na dveh ravneh, saj vzporedno tečeta dva procesa. Prvi je delovni odnos, ki ga vzpostavimo za iskanje rešitev, kjer udeleženi v problemu postanejo tudi udeleženi v rešitvi. Drugi proces pa predstavlja pogovor o družinski skupini, o njenem delovanju, dinamiki, ki mora prinesti več razvidnosti za potrebne spremembe v njej. Okvir za svetovalno delo z družino je vedno reševanje problema, ki ga ima otrok v šoli in težava družine, da ne najde rešitve.

Pomembno pa je tudi sodelovanje med svetovalno službo in učitelji, saj so učitelji večinoma prvi, ki opazijo učenčeve težave. Vse, kar je omenjeno za sodelovanje med šolo in starši, je obenem potrebno tudi za sodelovanje znotraj šole same. Le z razumevanjem in sodelovanjem vseh pomembnih akterjev je lahko delovni odnos uspešen in iskanje rešitev ustreznejše, saj še vedno drži rek, da več glav več ve.

V vsem tem pa je najpomembneje, kot pravi Gabi Čačinovič Vogrinčič (2008), da se ves čas upošteva in sliši glas otroka, saj le sam najbolje ve, kaj obvlada in kaj mu ne gre. Otrok je ekspert iz lastnih izkušenj, ne moremo brez njega vedeti, kaj mu povzroča težave, o tem lahko

le ugibamo. Še bolje pa je, da mu prisluhnemo in skupaj z njim ugotovimo, »kje se nahaja«, da bomo lahko uspešno nadaljevali od mesta, kjer trenutno je, do cilja, ki smo si ga skupaj z njim zastavili. Treba je odstopiti od moči, ki nam ne pripada, saj ne posedujemo vsega znanja na svetu, sploh pa ne tega, kaj nekdo zna in česa ne, kaj zmore in česa ne. Naloga strokovnih delavcev je, da otroku pomagajo to ugotoviti in nato uspešno premagovati težave na poti k ciljem. Otroka je potrebno krepiti, delati z njim iz perspektive moči, poudarjati njegove talente in vire moči, ki so mu lahko ves čas v pomoč, obenem pa so to dobri temelji za vnaprejšnjo uspešno »gradnjo« novih sposobnosti, ki bodo učencu olajšale tako učenje, kot tudi nadaljnje življenje.

1.3.1. Šolsko svetovanje

Danes šolsko svetovanje ne vsebuje samo svetovanja-counseling, ampak je obenem tudi posvetovanje-consulting in koordiniranje-coordinating. Šolsko svetovanje se od osebnega razlikuje prav v teh treh temeljnih in karakterističnih funkcijah. V ožjem pomenu besede, pomeni svetovanje osrednjo dejavnost, najpogostejši in obenem tudi najbolj neposreden način pomoči učencem. To je tista vrsta dejavnosti, ki jo svetovalni delavec izpeljuje s posameznimi, ali več učenci. Sem sodi tudi vsa pomoč, katere fokus je usmerjen v reševanje vprašanj in problemov, s katerimi se učenci obračajo na svetovalnega delavca. Pri tej svetovalni vlogi je osrednjega pomena med drugimi tudi vzpostavljanje zaupljivosti (Resman 1999 a: 70).

Svetovanje je tudi zelo premišljena, načrtovana in načrtna dejavnost, ki jo nudi oseba, posebej usposobljena za to delo (Dryden 1993, v Resman *et al.* 1999).

Posvetovanje je sodelovanje s tretjo stranko, s starši, učitelji, vodstvom šole in drugimi, ki jim je v ospredju skrb do učencev, imajo nanje vpliv ter jim veliko pomeni tudi njihovo delo in razvoj. Svetovalni delavec se v tej funkciji s tretjimi osebami stalno posvetuje, jim pomaga v razmišljanju, reševanju problemov, iskanju odgovorov na vprašanja, da bi bili tudi sami uspešnejši pri delu s posamezniki ali skupinami učencev. V pomoč je tudi učiteljem pri dviganju samozavesti in samozaupanja ter optimističnega pogleda na vzgojno-izobraževalno delo. Koordinacija pa predstavlja bolj proces, pri katerem svetovalec prevzema pobudo pri upravljanju in vodenju posameznih aktivnosti oziroma programov, vezanih na rast, razvoj,

življenje in delo posameznikov oziroma skupin učencev. V tej funkciji je vloga svetovalnega delavca iniciator sprememb, ta pa se implicira v zahtevi, da se mora zaradi normalnega razvoja učenca, spreminjati tudi socialno okolje, da bo to bolj naklonjeno njemu samemu. Vključuje pa tudi sodelovanje v timu in projektih, ki zadevajo izobraževalne programe učiteljev ali staršev. Programi, ki še posebej zahtevajo koordinacijsko vlogo svetovalnih delavcev, so na primer akcija vključevanja otrok, ki so na novo v šoli ter šolsko in poklicno usmerjanje. Koordinacija je res da od neposredne pomoči učencem najbolj oddaljena, vseeno pa ni nič manj pomembna funkcija v celotni organizaciji svetovalne pomoči (Resman 1999 a: 70-71).

Samo svetovanje je odnos med svetovalcem in svetovancem, pri katerem svetovalec nakazuje možne odgovore na dileme, vprašanja, ravnanja, ki se postavljajo kot alternative, svetovanec pa med njimi izbira in se odloča za najustreznejšo. Svetovanec za izbrano tudi sam sprejema odgovornost. Pogoj svetovanja pa je seveda svoboda, da se lahko odločaš med ponujenimi alternativami. Prisila je nasprotje svetovalnemu delu (Resman 1999 f: 110). Naj tukaj omenim, da predstavlja takšen način svetovanja že zastarel koncept. Svetovalčeva naloga ni, da svetovancu ponudi možne odgovore (do katerih je prišel sam), med katerimi se na koncu odloča svetovanec. Njegova naloga je dandanes predvsem ta, da ustvari prijeten in zaupanja vreden svetovalni odnos, v katerem lahko skupaj s svetovancem raziščeta možne rešitve in odgovore. Svetovalec ni vseved, ki bi lahko sklepal, katere rešitve so možne za določen svetovančev problem, saj le svetovanec sam najbolje ve, kakšne rešitve so se zanj morda že izkazale za dobre, katere pa ne. Obenem pa je pomembno tudi to, da se odnos ne omeji le na svetovalca in svetovanca, vse, ki so prisotni v problemu, je potrebno vključiti tudi v iskanje rešitev.

1.3.2. Vloga socialnega dela v šolski svetovalni službi

Socialno delo kot stroka lahko svetovalni službi doprinese veliko uporabnega, tako znotraj svetovalne službe same kot tudi zunaj nje (na primer sodelovanje s pomembnimi drugimi institucijami). Socialno delo je namenjeno vsem »akterjem«, tako učencem kot učiteljem, staršem in ostalim strokovnim delavcem. Njegova prednost je predvsem zmožnost in sposobnost povezovanja vseh udeleženih do točke, kjer lahko skupaj pričnejo novo uspešnejšo pot.

Ko gre za učenčeve težave, je pomembno, da se pomoč zastavi na ta način, da se bo slišal glas vsakega akterja, vključno s starši, saj ti otroka poznajo iz drugačnega zornega kota, kot jih pozna šola (Kvaternik *et al.* 2011: 137-138).

Učenci z učnimi težavami so učenci, ki jim je v šoli spodletelo, morda pa jim je spodletelo ravno zaradi tega, ker se težje kot njihovi vrstniki spoprijemajo z izkušnjo *neslišanosti.* Morda zaradi katere od svojih lastnosti oziroma posebnosti, še bolj kot drugi, potrebujejo izkušnjo slišanosti in udeleženosti (Bregar Golobič 2011: 90). Ravno tukaj pa lahko socialno delo veliko pripomore. Kot omenja Gabi Čačinovič Vogrinčič (2008), ravno koncept in model delovnega odnosa soustvarjanja z učencem poseže v ta najbolj problematični del šolskega vsakdana, saj učencu omogoči ravno nasprotno izkušnjo. Izkušnjo, v kateri lahko učenec spregovori in v kateri je slišan. Da je iz perspektive moči skupaj s starši in učitelji v pogovor vključen kot enakovreden partner, kot »ekspert iz lastnih izkušenj« (Čačinovič Vogrinčič 2008).

Socialno delo lahko torej svetovalni službi ponudi marsikaj zanimivega in uporabnega, predvsem že v prejšnjem poglavju omenjeni koncept dela z družino. Še enkrat bi povzela besede Gabi Čačinovič Vogrinčič (1999: 182), predvsem delo z družino na drugi ravni. V šolski oziroma v navadi svetovalnih služb ni, da pogovor poteka tudi o družinski dinamiki. Kadar pa bi bilo to za otrokovo rešitev potrebno, se šole tega ne bi smele braniti. Seveda je tu tudi naloga socialnih delavcev, da za takšno delo seznanijo in opolnomočijo stroke, ki s tem še niso seznanjene. Družina se velikokrat ne zaveda, kako lahko dinamika, ki poteka doma, vpliva na učenčevo dojemanje in obvladovanje težav. Šele ko te procese delovanja ozavestimo, lahko dejansko naredimo premik k izboljšanju. Lahko še izboljšamo vrednote, norme, ki v družini delujejo vzpodbujevalno ter obenem zmanjšamo oziroma zaustavimo procese, ki delujejo razdiralno. Tako kot bi bilo potrebno, da se povezujejo šola, učenci in njihovi starši, je nadvse pomembno, da bi se povezovale in ne nazadnje skupaj soustvarjale tudi stroke, ki delujejo na šoli, oziroma sodelujejo z njo, v dobrobit učencev in same šolske klime. Spremembe je potrebno narediti najprej pri sebi, s tem pa smo lahko odličen vzgled tudi ostalim.

V nadaljevanju pa bom predstavila še omenjeni koncept delovnega odnosa, izvirni delovni projekt pomoči in zopet na kratko pomen soustvarjanja šole z učencem, starši ter drugimi pomembnimi, ki lahko kakorkoli pripomorejo k skupnim želenim izidom.

1.3.2.1. Koncept delovnega odnosa

Odnos med socialno/im delavko/cem in uporabnico/kom se definira kot delovni odnos. Takšen odnos je opora socialni delavki, da vzpostavi pogovor, ki omogoča raziskovanje in sooblikovanje dobrih izidov. Koncept delovnega odnosa pa lahko prenesemo tudi v šolo. Saj gre tudi tukaj za odnos (na primer med učiteljem in učencem), kjer se lahko proces pomoči soustvari, tako kot socialni delavci soustvarjajo pri skupnem projektu z uporabnikom. Delovni odnos tudi omogoča, da se ustvarjanje rešitev zastavi kot izviren delovni projekt. Odrasli in otroci se skupaj šele dobro učijo soustvarjanja, zato so odrasli odgovorni, da se naučijo vzdrževati odnos, ki samo soustvarjanje sploh omogoči (Čačinovič Vogrinčič 2008: 19-20).

Soustvarjanje v učnem procesu učitelja usmeri od poučevanja, prepričevanja in dopovedovanja k poslušanju, razumevanju, dogovarjanju in skupnemu učenju na način, ki ni vnaprej določen, temveč se v procesu razišče in ustvari. Pomembna je vloga učitelja, ki kot spoštljiv in odgovoren zaveznik, učencu zagotovi skupno delo in ustvarjanje novega (Magajna *et al.* 2008: 73).

Elementi delovnega odnosa so naslednji:

Dogovor o sodelovanju, *instrumentalna definicija problema* in *osebno vodenje*. Vseeno pa tako opredeljen odnos težko vzdržujemo in ohranjamo, če se v praksi ne opredelimo še na štiri pomembne sodobne koncepte v socialnem delu, ki so *perspektiva moči*, *etika udeleženosti*, *znanje za ravnanje* in *ravnanje s sedanjostjo* ali koncept sonavzočnosti (Čačinovič Vogrinčič 2011: 17).

Dogovor o sodelovanju je nadvse pomemben ritual, saj se mora vsak projekt pomoči začeti z jasnim in izrečenim dogovorom o sodelovanju, ki šele omogoči vzpostavljanje samega delovnega odnosa, ki sledi. Dogovor mora vsebovati privolitev v sodelovanje tukaj in zdaj in čas, ki ga imamo na voljo ter dogovor o delovnem odnosu, torej dogovor o tem, kako bo delo potekalo. Pomembna je predvsem naloga učitelja oziroma strokovnega delavca, ki vzpostavi

in varuje varen prostor za delo, v katerem vsak učenec pride do besede, da bi sodeloval v nastajanju novega znanja. Udeležencem pa se tudi razloži in se jih povabi, da raziskujejo in prevzamejo svoj delež odgovornosti za delovni odnos. Instrumentalna definicija problema (Lüssi 1991, v Čačinovič Vogrinčič 2008: 21) in soustvarjanje rešitev, sta temelja delovnega odnosa. Instrumentalna definicija problema pomeni, da vsak uporabnik (učenec) vstopi v proces s svojo definicijo problema (učenec skupaj z učiteljico razišče kaj zna in česa ne). V središču procesa sta dialog in sodelovanje, v katerem udeleženci v problemu soustvarjajo svojo udeleženost tudi pri oblikovanju rešitve.

Osebno vodenje je de Vriesov koncept (Vries, de, Bouwkamp 1995), ki ga opredeljuje kot nalogo socialne delavke. Socialnodelovno ravnanje pomeni vodenje, in sicer vodenje k dogovorjenim in uresničljivim rešitvam, dobrim izidom. Delovni odnos je oseben odnos, saj skrb in podpora, ki ju potrebuje učenec, ne moreta biti neosebni. Pomen tega koncepta je predvsem ta, da se odrasli in učenci odzivamo osebno, si zaupamo lastne izkušnje, povemo zgodbo, ki odpira alternativne rešitve, ravnamo empatično, se osebno odzivamo na dogajanje v odnosu, ki nastaja (Čačinovič Vogrinčič 2011: 18).

Etika udeleženosti postavi temeljno spremembo, v kateri učitelj ni več edini, ki poseduje resnico. Šteje tudi resnica učenca in s tem odnos, v katerem se resnično soustvari novo znanje (Čačinovič Vogrinčič 2008: 23). Ta koncept je prevzet od Lynn Hoffman (1994, v Čačinovič Vogrinčič 2011: 19), ki z njim jasno opozarja, da se strokovnjak odpove moči, ki mu ne pripada, moči, da si edino on lasti resnice in rešitve.

Perspektiva moči je koncept D. Saleebeya (1997, v Čačinovič Vogrinčič 2008: 24), ki je opisal pomembni paradigmatski premik v sodobnem socialnem delu. Premik k tej perspektivi nas usmeri, da v prispevku uporabnikov spoštljivo iščemo njihovo moč, njihove vire. Gabi Čačinovič Vogrinčič (*ibid.*) Saleebeyjev citat priredi šolski terminologiji: »Praksa, ki temelji na perspektivi moči, pomeni, da bo vse, kar delaš kot *učitelj*, utemeljeno s tem, da pomagaš odkriti, olepšati, raziskati in izkoristiti *učenčevo* moč in vire, ko mu pomagaš, da doseže svoje cilje, uresniči svoje sanje in razbije okove oviranosti in nesreč.«

Znanje za ravnanje je koncept, ki se je uveljavil predvsem v slovenskem socialnem delu.

Najpomembnejši koncept za socialno delo govori o posebnosti v socialnem delu razvitega znanja in o posebnosti ravnanja z njim. Pomembno je, da v socialnem delu ne ostanemo brez besed, saj zmore socialni delavec, ki ni brez besed, ker ima znanje za ravnanje, dvoje. Prvo je vzpostaviti in vzdrževati delovni odnos in kontekst socialnodelavskega razgovora in drugo, deliti strokovno znanje z uporabniki oziroma omogoča »prevajanje« v osebni ali lokalni jezik in nazaj v jezik stroke. V šolskem kontekstu bi to pomenilo, da učitelj pove in pojasni, kaj želi, predlaga in vidi, da pomaga na način, ki je učencu razumljiv in preverljiv (*op. cit.*: 30).

Ravnanje s sedanjostjo pa je element v delovnem odnosu, ki nas opominja, da delovni odnos, ki ga vzpostavljamo, usmerja strokovnjaka v sedanjost, v čas, ko smo v delovnem odnosu z uporabniki. Za izkušnjo o spoštovanju in kompetentnosti si je treba zagotoviti čas, v katerem se razumevanje in sporazumevanje lahko zgodita in kjer proces soustvarjanja rešitev steče. Potrebujemo predvsem skrbno varovano sedanjost, da učenec dobi izkušnjo sodelovanja, ki spoštuje tudi njegove kompetence in njega samega (*op. cit.*: 29-30).

Koncept delovnega odnosa soustvarjanja pa je vsekakor zahteven projekt, saj od šole in družine zahteva dodatno delo. Model, ki so ga preizkušale Ines Kvaternik, Klavdija Kustec in Tadeja Kodele v projektu, lahko po njihovem mnenju zaživi samo kot formalizirana oblika sodelovanja, za to pa je potrebna sprememba v okviru celotnega šolskega sistema pri nas (Kvaternik *et al.* 2011: 138).

1.3.2.2. Izvirni delovni projekt pomoči

Temeljna ideja izvirnega delovnega projekta pomoči je, da dopolnjuje koncept delovnega odnosa, saj se v samem delovnem odnosu navadno soustvarjajo tudi izvirni delovni projekti pomoči (Čačinovič Vogrinčič 2008: 31).

Projekt se imenuje izvirni, ker je izviren, nastaja posebej za učenca, učitelj se pridruži učencu, da bi skupaj raziskala, kako začeti proces pomoči. Projekt je delovni, ker vsebuje artikulacijo ciljev in dogovorjeni načrt nalog, ki jih je potrebno opraviti za odpravo, zmanjšanje ali omilitev težav. Delovni projekt obenem povezuje vse udeležene v procesu pomoči učencu, s tem da jasno opredeljuje naloge in prispevek posameznika. Uspeh in napredek učenca določita naslednjo delovno nalogo in roke. Izvirni delovni projekt je tudi projekt pomoči, saj

učenec potrebuje pomoč in podporo, da bi premagal težavo, ki ji brez pomoči ni kos. Skupaj z učencem opredeljujemo težavo in pomoč, ki jo potrebuje, pomoč se razume kot proces soustvarjanja novih znanj, izkušenj in boljših izidov (Magajna *et al.* 2008: 72).

Pri delu v izvirnih projektih pomoči se uporabljajo tudi elementi iz Saleebeyjevega (1997, v Čačinovič Vogrinčič 2011: 21) leksikona moči, saj so dodaten vir za ravnanje iz zgoraj omenjene perspektive moči v šoli. Leksikon vsebuje šest temeljnih konceptov in načel, kot jih poimenuje avtor. Ta načela so socialna krepitev, včlanjenost, odpornost, celjenje in celostnost, dialog in sodelovanje ter odpoved dvomu o uporabniku.

V šolah se prepogosto dogaja, da za končni cilj ve samo učitelj, ne da bi ga pojasnil tudi učencu oziroma, da bi ga z njim dogovoril. Učenec pogosto resnično ne ve, kam želi priti učitelj, ta pa po učenčevih ciljih ne sprašuje, ker jih je že tako brez njega določil sam. Na tak način pa težko skupaj ugotavljata, kaj je uresničljivo, kako napredujeta in podobno (Čačinovič Vogrinčič 2008: 32).

Tukaj je pomembno omeniti tudi »nove besede«, ki omogočajo in podpirajo paradigmatski premik, ki navsezadnje omogoča soustvarjanje. Shema novih besed vsebuje šest korakov, ki so ubesedeni kot *pridruževanje, odkrivanje (raziskovanje), spreminjanje, proslavljanje, ločitev* in *reflektiranje*. Pridruževanje samo pove, da se je potrebno pridružiti učencu, da se vzpostavi delovni odnos, kjer lahko pričnemo odkrivati oziroma raziskovati edinstvenost problema in mogočih rešitev. Bistveno je, da se pridružimo učencu tam, kjer ta je, in ne da od njega zahtevamo, da se nam pridruži tam, kjer mi mislimo, da se nahaja. Sledi spreminjanje, ki ni ne tretman, ne terapija, pač pa pomeni načrtovanje prvih korakov, postavljanje dobrih izidov, govori o upanju za prihodnost, rasti in tveganju glede novih možnosti. Proslavljanje je še posebej pomembno, saj se definira kot prepoznavanje in spoštovanje moči učenca in učitelja, njunih potencialov, uspeha in napredovanj. Vsi potrebujemo spodbudo za proslavljanje, saj je tako netipična za naš način dela. Vsake toliko je pomembno, da se ustavimo in se nagradimo za majhne korake ter uspehe, ki so nas pripeljali do sedanje točke. Ločitev je korak, ki nastopi, ko otrok in družina zmoreta sama naprej. Vsi projekti pomoči se v nekem času končajo, saj si učenci in starši pridobijo znanje, moč in kompetentnost za samostojno nadaljevanje. Reflektiranje pa je pomembna končna faza, ki se definira kot

priložnost za strokovno rast, nekakšen feedback, v katerem sodelujejo vsi, tako strokovnjaki, kot otrok in njegova družina (*op. cit.*: 33-34).

1.4. Osnovna šola Brezovica pri Ljubljani in njena svetovalna služba

Osnovna šola Brezovica pri Ljubljani je javni vzgojno-izobraževalni zavod. Njegova primarna dejavnost je obvezno osnovnošolsko izobraževanje, načrtno in sistematično posredovanje znanja in občih civilizacijskih in kulturnih vrednot (OŠ Brezovica pri Ljubljani in podružnica Notranje Gorice- Katalog IJZ-Letni delovni načrt-LDN 2011/12). Osnovna šola Brezovica pri Ljubljani je z novim prizidkom prva energetsko varčna šola v Sloveniji. Poleg podvojene prostorske kapacitete ima šola tudi dvigalo in vse ostalo, potrebno za osebe s posebnimi potrebami. Matično šolo obiskujejo predvsem učenci, ki stanujejo na področju krajevnih skupnosti Brezovica, Vnanje Gorice, Notranje Gorice, Plešivica in Žabnica. Na podružnični šoli Notranje Gorice poteka pouk od 1. do 5. razreda (OŠ Brezovica pri Ljubljani in podružnica Notranje Gorice-O šoli-Predstavitev 2011/12).

Šolska svetovalna služba:

Strokovni delavki vpisujeta otroke v šolo, svetujeta učencem, učiteljem in staršem na razredni in predmetni stopnji. Vključujeta se v delo oddelkov podaljšanega bivanja (OPB). Koordinirata tudi delo specialnih pedagoginj glede na potrebe učencev ter sodelujeta z njihovimi učitelji in starši. Med njune naloge spadata tudi usklajevanje zdravstveno-preventivnega programa in usklajevanje individualiziranih programov. Skrbita za poklicno usmerjanje, povezujeta se z zunanjimi institucijami, skrbita za izvajanje preventivnega programa in usklajujeta regresirano prehrano ter sofinanciranje šole v naravi. Prav tako nudita pomoč učno šibkejšim učencem in sodelujeta z razredniki in starši. Izvajata različne delavnice za razvijanje socialnih odnosov in koordinirata preventivno prostovoljno delo v 8. razredu. Strokovni delavki sta psihologinja in socialna pedagoginja. V letošnjem šolskem letu so zaposlili še dve strokovni delavki, specialno in socialno pedagoginjo (Hanžekovič 2011/2012: 41).

Individualna in skupinska pomoč

Delo strokovnih delavcev predstavljata tudi nalogi individualna in skupinska pomoč, kadar učenec potrebuje individualno učno pomoč, je zanj organiziran individualni pouk (*ibid.*).

Dodatna strokovna pomoč učencem s posebnimi potrebami

Šola izvaja tudi dodatno strokovno pomoč učencem s posebnimi potrebami. Pri načrtovanju, izvajanju in evalvaciji individualiziranega programa sodelujejo starši otrok, strokovni delavci ter ravnatelj šole. Strokovno pomoč izvajajo strokovni delavci šole poleg njih pa tudi mobilne specialne pedagoginje (*ibid.*).

Zanimivo in obenem zaskrbljujoče je, da šola navaja le sodelovanje staršev, strokovnih delavcev in vodstva. Socialnodelovni odnos poudarja sodelovanje vseh pomembnih, ki so skupaj v problemu, da sodelujejo ter se skupaj vključujejo tudi pri reševanju problema. Še posebej je pomemben otrok, saj se tukaj izvaja pomoč njemu, da bi sam bolje deloval naprej. Brez otrokovega deleža pa nikoli ne moremo točno vedeti, kje se otrok nahaja s svojim znanjem in neznanjem, lahko samo domnevamo, da vemo, kaj je najboljše zanj.

Nadarjeni učenci

Za nadarjene učence se prav tako izvaja poseben program, ki ga ponudijo strokovni delavci šole. Aktivnosti potekajo tekom celega šolskega leta (Hanžekovič 2011/2012: 41).

Šolska svetovalna služba ima skupaj z ostalimi pomembno vlogo tudi pri vzgojnem načrtu šole.

V zadnjem šolskem letu so bili v vzgojnem načrtu zapisani naslednji cilji šolskega svetovanja:

- da se učenec uči reševati probleme in konflikte,
- da zna ustrezno ravnati v stresnih situacijah (strah, tesnoba, jeza, žalost, občutki sramu ali krivde),
- da se nauči razmišljati in presojati o svojem vedenju in ravnanju,
- da zna razumeti vzroke za neustrezno vedenje,
- da razvija realno in pozitivno samopodobo in samospoštovanje (OŠ Brezovica pri Ljubljani in podružnica Notranje Gorice-O šoli-Vzgojni načrt šole 2011/2012: 8).

Ob tem vsem pa ne smem pozabiti omeniti tudi deleža učencev in njihovih pravic in dolžnosti:

Pravice vsakega učenca na šoli so:

- obiskovanje pouka in drugih oblik vzgojno-izobraževalne dejavnosti
- pridobivanje znanja, spretnosti in navad za vseživljenjsko učenje
- zagotovljeno varno in spodbudno okolje v šoli,
- organizirano življenje in delo s spoštovanjem univerzalnih civilizacijskih vrednost in posebnosti različnih kultur v šoli,
- zagotavljanje enakopravne obravnave ne glede na spol, raso ali etično pripadnost, veroizpoved, socialni status družine in druge okoliščine v šoli,
- zagotavljanje varovanja njegovih osebnih podatkov v skladu z zakonom in drugimi predpisi v šoli,
- spoštovanje njegove osebnosti in individualnosti ter njegovega človeškega dostojanstva in pravice do zasebnosti in drugačnosti s strani učiteljev in drugih delavcev šole
- omogočanje pridobivanja dodatne razlage in nasveta tudi izven pouka,
- upoštevanje njegove radovednosti ter razvojne značilnosti, predznanja in individualnih sposobnosti in posebnosti v času pouka,
- pridobivanje kakovostnih informacij, ki sledijo sodobnemu razvoju znanosti in strok pri pouku,
- pridobivanje sprotne, pravične in utemeljene povratne informacije,
- pridobitev pomoči in podpore, če ju potrebuje pri svojem delu,
- možnost svobodnega izražanja o vseh vprašanjih iz življenja in dela šole,
- vključevanje v delo oddelčne skupnosti učencev, skupnosti učencev šole in šolskega parlamenta,
- sodelovanje pri ustnem ocenjevanju,
- sodelovanje pri dogovorjenih skupnih aktivnostih,
- možnost mediacije s strani šole v primeru spora z drugim učencem ali učiteljem,
- možnost restitucije v primeru povzročene škode (*op. cit.*: 12).

Dolžnosti vsakega učenca na šoli so:

- spoštovanje pravil šolskega reda in hišnega reda,
- spoštovanje pravic drugih učencev in delavcev šole in spoštljivo vedenje do njih,

- spoštovanje in strpnost do individualnosti, človeškega dostojanstva, etične pripadnosti, veroizpovedi, rase, spola in drugačnosti,
- izpolnjevanje osnovnošolske obveznosti,
- redno in točno obiskovanje pouka in drugih vzgojno-izobraževalnih dejavnosti,
- izpolnjevanje svojih učnih in drugih šolskih obveznosti,
- ne oviranje in ne motenje učencev in delavcev šole pri delu,
- skrbnost za lastno zdravje in varnost v šoli in izven nje ter ne ogrožanje zdravja in varnosti ter osebnostne integritete drugih učencev in delavcev šole,
- varovanje in odgovorno ravnanje s premoženjem šole, lastnino učencev in delavcev šole,
- sodelovanje pri urejanju šole in šolske okolice ter spoštovanje narave (*op. cit.*: 12-13).

2. OPREDELITEV PROBLEMA

V študijskih letih 2009/10 in 2010/11 sem praktično delo opravljala na Osnovni šoli Brezovica pri Ljubljani, kjer sem se bolje seznanila tudi z delom šolske svetovalne službe. Tekom skupne dvomesečne prakse sem dobila občutek, da večina učencev nerada prihaja v šolsko svetovalno službo. O tem sem govorila tudi s šolsko svetovalno delavko na osnovni šoli, kjer sva skupaj ugotovili, da šola dejansko še ni preverjala mnenj učencev o delu, namenu in o odnosu, ki ga imajo osnovnošolci do svetovalne službe. Prav zaradi tega se mi je porodila ideja, da bi bilo prav preveriti tudi vidik in mnenja učencev, kar bi koristilo šoli, svetovalni službi, učencem ter ne nazadnje tudi staršem. Zanimalo me je predvsem, kako učenci doživljajo svetovalno službo, ali tja prihajajo zgolj zaradi posledice neprimernega vedenja, ali pa se nanjo obrnejo tudi v primeru, da potrebujejo svetovanje, pomoč oziroma zgolj pogovor o določeni stiski. Poleg tega pa sem želela dobiti tudi predloge učencev o možnih izboljšavah »ponudbe« svetovalne službe, da bi se vzpostavilo večje zaupanje učencev v svetovalno službo, kar bi posledično vplivalo tudi na to, da bi se le ti v primeru težav brez zadržkov obrnili k svetovalni delavki. Želela sem preveriti tudi, koliko je takih učencev, ki se k svetovalni delavki odpravi prostovoljno, na lastno pobudo, koliko pa je dejanskega obiska tistih, ki jih tja kazensko pošljejo učitelji. Na podlagi pogovorov s samimi učenci sem dobila vtis, da se še vedno pojavlja veliko predsodkov in stereotipov glede tistih, ki obiskujejo svetovalno službo in glede svetovalne službe same, kar sem želela s to raziskavo tudi preveriti. Obenem pa me je zanimalo tudi, kako na splošno učenci poznajo delo in namen svetovalne službe. Predvidevam, da učenci tega ne poznajo dovolj dobro. Menim, da se razlog nahaja ravno v tem, da so učenci premalo informirani glede dela svetovalne službe. V raziskavo sem želela vključiti mlajše in starejše učence predmetne stopnje, saj menim, da imajo učenci na predmetni stopnji vseeno več stika s svetovalno službo kot tisti na razredni. Na predmetni stopnji pa je smiselno vključiti 6. in 9. razrede, saj želim preveriti, če obstajajo razlike med tistimi, ki so v predmetno stopnjo šele vstopili in med tistimi, ki osnovno šolo že zapuščajo. Hkrati pa menim, da bi morali imeti 9. razredi v primerjavi s 6. do sedaj več izkušenj s svetovalno službo.

Z raziskavo sem želela dobiti vpogled tudi v socialnodelovni vidik šolske svetovalne službe. Želim preveriti, kolikšno je sodelovanje med svetovalno službo, starši, učitelji in učenci. Zanima me, če so v delo vključeni vsi vpleteni in če iščejo skupne rešitve, torej če ima vsak

priložnost, da skupaj z drugimi pomembnimi, soustvari najboljšo možno rešitev. Ravno zaradi tega se mi zdi smiselno v raziskavo vključiti še učitelje in starše. Predvsem bi rada preverila, kako pogosto so se tako eni kot drugi v določenem obdobju obračali na svetovalno službo oziroma so z njo sodelovali. Zanima me tudi, če se pojavljajo razlike v pogostosti sodelovanja s svetovalno službo med tistimi učitelji, ki učijo na razredni in tistimi, ki učijo na predmetni stopnji. Prav tako želim preveriti, če imajo več stika s svetovalno službo tisti starši, katerih otroci obiskujejo razredno stopnjo ali predmetno. V sami raziskavi pa se želim osredotočiti predvsem na razloge in situacije, zaradi katerih se starši oziroma učitelji obračajo na svetovalno službo. Obenem bom preverila tudi, katere naloge svetovalne službe se jim zdijo najpomembnejše in katerim bi se morali po njihovem mnenju v šoli bolj posvečati. Tako kot pri učencih se želim tudi pri teh dveh ciljnih skupinah prepričati, če opažajo večje predsodke do tistih učencev, ki pogosteje prejemajo pomoč svetovalne službe. Zanima me, če tudi starši na podlagi pogovorov s svojimi otroki kdaj opazijo predsodke do drugih učencev, ki prejemajo pomoč svetovalne službe, ali pa je njihov otrok prejemnik pomoči in ima s tem lastno izkušnjo. V raziskavi bi rada preverila tudi mnenje učiteljev in staršev, če so dovolj seznanjeni s pomenom in vlogo svetovalne službe, saj je to zelo pomembno za nadaljnje sodelovanje. Po drugi strani pa je nujno tudi zaradi tega, da so vsi točno seznanjeni, kakšne so naloge svetovalne službe, da vedo, v katerih primerih se lahko obrnejo nanjo. Kot sem že omenila zgoraj, pa se mi zdi zelo pomembno sodelovanje vseh »vpletenih« oseb v določeni situaciji, da se lahko rešitev skupno ustvari z vsemi. Zato bom preverila tudi, kakšna je bila do sedaj praksa glede skupnega tima; učenci, starši, učitelji in svetovalna služba ter kako pomemben se zdi tak način dela tudi učiteljem in staršem. Za konec pa želim zbrati še mnenja tistih učiteljev in staršev, ki bodo želeli sami kaj dodati glede šolske svetovalne službe, kar bi dalo svetovalni službi tudi določen »feedback« za nadaljnje delo.

Iz teh vprašanj sem postavila osem hipotez, ki sem jih tekom raziskave želela tudi preveriti.

Hipoteze:

H1: Svetovalno službo je obiskal večji delež fantov kot deklet.

H2: Učenci 6. razredov gojijo več predsodkov do tistih, ki so že bili poslani k svetovalni delavki oziroma prejemajo njeno pomoč, kot učenci 9. razredov.

H3: Učenci, ki so že bili pri svetovalni delavki oziroma so bili deležni njene pomoči, na splošno bolje poznajo naloge svetovalne službe, kot tisti, ki svetovalne službe še niso obiskali.

H4: Med učenci 6. in 9. razredov bo prihajalo do razlik glede mnenj o dobrem poznavanju dela in namena svetovalne službe.

H5: Učitelji, ki učijo na predmetni stopnji, večkrat sodelujejo s svetovalno službo kot tisti, ki učijo na razredni stopnji.

H6: Starši, ki imajo vsaj enega otroka na predmetni stopnji, so v zadnjem letu s svetovalno službo sodelovali pogosteje, kot starši, ki imajo otroke samo na razredni stopnji.

H7: Učiteljem se zdi sodelovanje v timu s svetovalno službo, učitelji, učenci in njihovimi starši bolj pomembno kot staršem.

H8: Učitelji bodo mnenja, da je namen svetovalne službe dovolj znan, starši pa bodo ravno obratnega mnenja.

3. METODOLOGIJA

3.1. Vrsta raziskave

Raziskava je bila kvantitativna, saj so me zanimali predvsem številčni podatki, le-te pa sem preštevala in kvantitativno analizirala. Prizadevala sem si, da bi prišla do točnih kvantitativnih rezultatov. Poleg tega pa je bila raziskava tudi deskriptivna, saj sem želela opredeliti osnovne značilnosti proučevanega pojava in količinsko raziskati nekatere pojave. Zanimalo me je npr. kako učenci dojemajo šolsko svetovalno službo, kakšen je vzrok za to, da jo obiščejo, kako dobro poznajo delo in namen svetovalne službe in podobno. Prav tako sem jasno zastavila hipoteze, kar je značilno za opisne ali deskriptivne raziskave. (Mesec 1997: 38-41).

3.2. Spremenljivke

Tabela 3.1.: Prikaz spremenljivk, njenih vrednosti in indikatorjev.

Spremenljivka	**Indikator**	**Vrednost**
spol	navedeni spol	M, Ž
stopnja	navedene možnosti	a-razredna b-predmetna
razred	Razred	6., 9.
obisk pri svetovalni delavki	prisotnost	DA, NE
vzrok obiska svetovalne službe	navedene možnosti	a-prostovoljno
		b-poslal me je učitelj
		c-drugi razlogi
sodelovanje s svetovalno službo	navedene možnosti	a-nekajkrat na mesec b-1x na mesec c-nekajkrat v letu d-1x v letu e-nikoli
dojemanje obiska pri svetovalni delavki kot kazen	dojemanje kot kazen	DA, NE
predsodki	navedene možnosti	a-"drugačni" b-slabši, nevzgojeni učenci c-ne razlikujejo se od ostalih učencev
predsodki2	navedene možnosti	a-menijo, da je z njimi nekaj narobe b-enaki kot drugi c-so boljši od drugih d-ne vem

		e-drugo
razlogi za prošnjo po pomoči svetovalne službe	navedene možnosti	a-učenci, ki povzročajo nemir; učiteljev predlog b-učne težave c-osebne težave otroka/učenca d-zaradi staršev e-zaradi izboljšanja dela pri pouku; nesoglasja s strokovnimi delavci, učitelji f-pomoč pri oblikovanju razredne klime; pomoč pri urejanju raznih obrazcev g-lastna stiska h-pomoč ni bila potrebna i-drugo
naloge svetovalne službe	navedene naloge (najpomembnejše, potrebno več posvečanja)	a-pomoč pri osebnih težavah učencev b-šolska/poklicna usmeritev učencev c-analiza vzrokov za šolsko neuspešnost d-učna pomoč e-pomoč in svetovanje učiteljem za delo v razredu/šoli f-sodelovanje v timu pri reševanju težav g-pomoč učiteljem pri osebnih stiskah h-ukvarjanje z učenci, ki kršijo šolski red/motijo pouk i-delo z oddelki, kjer se pojavljajo težave j-pomoč staršem/družinska problematika
poznavanje nalog svetovalne službe	navedene naloge	a-pomoč revnim učencem b-ukvarjanje z administracijo c-obravnava nedisciplinirani h učencev d-pomoč učencem v stiski

		e-nudenje učne pomoči f-svetovanje učiteljem in staršem
sodelovanje v timu	pogostost	a-nekajkrat na mesec b-1x na mesec c-nekajkrat v letu d-1x v letu e-nikoli
sodelovanje z vsemi vpletenimi	pomembnost	a-zelo pomembno b-pomembno c-niti pomembno niti nepomembno d-manj pomembno e-sploh ni pomembno
delo in namen svetovalne službe	dovolj znano	DA, NE

3.3. Merski instrument

Merski instrumenti, ki sem jih uporabila v raziskavi in so bili pripomočki pri merjenju, so bili anonimni anketni vprašalniki. Prvi je sestavljen iz devetih vprašanj. Od tega so štiri vprašanja zaprtega tipa, tri polodprtega in dva odprtega tipa. Drugi in tretji vprašalnik sta sestavljena iz enajstih vprašanj, od tega je šest vprašanj zaprtega tipa, 4 so polodprtega tipa ter eno vprašanje odprtega tipa. Anketirani so pri zaprtih vprašanjih izbirali med danimi odgovori, pri polodprtih so imeli možnost svoj odgovor tudi dodatno pojasniti z utemeljitvijo odgovora, pri odprtem vprašanju pa so anketirani podajali svoje predloge, kaj bi še morala ponuditi šolska svetovalna služba, da bi več učencev obiskalo svetovalno delavko oziroma jo prosilo za pomoč ter predlogi, pohvale, kritike, vprašanja itd. za svetovalno službo. Prvo vprašanje se je pri vseh treh vprašalnikih nanašalo na spol, kjer so anketirani ustrezno obkrožili svoj odgovor. Pri drugem vprašanju so učenci napisali razred, katerega obiskujejo. Učitelji in starši, pa so obkrožili na kateri stopnji poučujejo (razredna, predmetna), oziroma katero stopnjo obiskuje njihov otrok. Pri vprašalniku za učence so pri tretjem vprašanju anketirani obkrožili ustrezen odgovor. »DA« so obkrožili tisti, ki so že kdaj bili pri svetovalni delavki, »NE« pa tisti, ki njene pomoči še niso bili deležni. Z naslednjim, četrtim vprašanjem so nadaljevali tisti vprašani, ki so pri tretjem vprašanju pritrdilno odgovorili. Tu so imeli na voljo tri možnosti,

označene s črkami »a«, »b« in »c«. Prvi odgovor je predstavljal možnost, da je bil anketirani pri svetovalni delavki prostovoljno, »b« odgovor se je nanašal na to, da je bil učenec k svetovalni delavki poslan s strani učitelja, ker je povzročal nemir, pri možnosti »c« pa so lahko anketirani napisali, če so se k svetovalni delavki odpravili na podlagi kakšnega drugega razloga. Na peto vprašanje so zopet odgovarjali vsi anketirani. Vprašani so imeli možnost izbiranja med odgovorom »DA« in »NE«, svoj odgovor pa so morali še podkrepiti z utemeljitvijo. Pri šestem vprašanju so anketirani zopet obkrožiti pripadajočo črko pred danim odgovorom. Vprašanje se je nanašalo na to, kako vprašani dojemajo tiste učence, ki so poslani k svetovalni delavki in prejemajo njeno pomoč. Možni odgovori so bili, da so takšni učenci *»drugačni«*, oziroma da na njih gledajo drugače; druga možnost je bila, da so *slabši in nevzgojeni učenci*; zadnja možnost pa je bila ta, da *se ne razlikujejo od ostalih učencev*. Pri sedmem vprašanju so anketirani učenci lahko izbirali med več odgovori in so jih lahko tudi več obkrožili. Vprašanje se je glasilo: »Katere so po tvojem mnenju glavne naloge svetovalne službe?«. Navedeni so bili sledeči odgovori, anketirani pa so zopet obkrožili črke pred danimi nalogami svetovalne službe, ki so jih prepoznali kot glavne: *pomoč revnim učencem; ukvarjanje z administracijo (urejanje papirjev); obravnava nedisciplineranih učencev; pomoč učencem v stiski (problemi s šolo, starši, prijatelji); nudenje učne pomoči; svetovanje učiteljem in staršem.* Pri osmem vprašanju so vprašani učenci šestih in devetih razredov napisali, kaj bi po njihovem mnenju še morala ponuditi svetovalna služba, da bi se več učencev obrnilo k njej. Zadnje, deveto vprašanje je zopet ponujalo dve možnosti, »DA« in »NE«, svoj odgovor na vprašanje »Ali meniš, da je delo in namen svetovalne službe med učenci osnovne šole dovolj znano?«, pa so morali tudi dodatno utemeljiti.

Pri drugem in tretjem vprašalniku so imeli anketirani (učitelji, starši) pri tretjem vprašanju na voljo pet odgovorov od a-e, na vprašanje, »Kako pogosto sodelujejo oziroma so sodelovali s svetovalno službo v zadnjem letu?«. Pri četrtem vprašanju so imeli anketirani na vprašanje, zaradi katerih zadev/vprašanj se največkrat po pomoč obrnejo na svetovalno službo, zopet na voljo več odgovorov (od a-i), kjer so imeli možnost tudi sami dopisati odgovor, če ta ni bil podan. Pri petem vprašanju so izbirali med danimi nalogami svetovalne službe (a-j) in izbrali tri, ki se jim zdijo najpomembnejše. Pri šestem vprašanju pa so morali izbrati tri naloge (naštete v petem vprašanju), katerim bi se morali, po njihovem mnenju, v šoli bolj posvečati. Na sedmo vprašanje, kako pogosto so v zadnjem letu sodelovali v timu (svetovalna služba,

učenci, učitelji, starši), so anketirani odgovorili s tem, da so obkrožili črko pred izbranim odgovorom (a-e). Na osmo vprašanje: »Kako pomemben se vam zdi tak način dela, kjer sodelujejo vsi vpleteni (svetovalna služba, starši, otroci, učitelji)?«, so anketirani zopet odgovarjali tako, da so obkrožili črko pred izbranim odgovorom. Deveto vprašanje se nanaša na morebitne predsodke do učencev, ki obiskujejo svetovalno službo. Anketirani so imeli tudi tukaj možnost izbire med petimi odgovori, kjer so izbrali enega oziroma dopisali odgovor pri zadnjem, če ta ni bil podan. Na deseto vprašanje so anketirani odgovorili z »DA« ali »NE«, svoj odgovor pa so lahko tudi utemeljili. Zadnje vprašanje je bilo pri drugem in tretjem vprašalniku odprtega tipa, kjer so lahko učitelji oziroma starši zapisali svoje predloge, pohvale, kritike, vprašanja idr. glede svetovalne službe.

3.4. Populacija in vzorec

Populacija so bili v mojem primeru vsi učenci 6. in 9. razreda Osnovne šole Brezovica pri Ljubljani v šolskem letu 2010/2011, starši otrok, ki so obiskovali omenjeno osnovno šolo v šolskem letu 2011/2012 in učitelji, ki so bili zaposleni v tej šoli, prav tako v šolskem letu 2011/12.

V primeru otrok in staršev je bil iz populacije izbran priložnostni vzorec, ki ga predstavljajo učenci dveh 6. in učenci dveh 9. razredov, ki so bili prisotni na dneva anketiranja ter vsi starši, ki so v določenem časovnem roku odgovorili na vprašalnik.

3.5. Zbiranje podatkov

Podatke sem zbirala na osnovni šoli Brezovica pri Ljubljani. Prvo zbiranje podatkov je potekalo od 09.12.2010 do 10.12.2010. Zajela sem učence 6. in 9. razreda Osnovne šole Brezovica pri Ljubljani, ki so bili prisotni na dneva anketiranja, 09.12.2010 in 10.12.2010. Vseh učencev v teh štirih razredih je bilo 89, vendar sem v teh dneh zbrala 75 veljavnih anket: 42 anket učencev šestih razredov ter 33 anket učencev devetih razredov. Osip je bil 15,73 %. Anketo sem opravljala v dveh šestih ter dveh devetih razredih. Pred anketiranjem sem se skupaj s podravnateljem dogovorila s pristojnimi učitelji, da so mi odstopili vsaj 10 minut svoje ure. Na Osnovni šoli Brezovica pri Ljubljani dodatnih soglasij staršev nisem potrebovala, saj starši že v začetku šolskega leta podpišejo določeno soglasje, ki vključuje tudi izvedbo anonimnih vprašalnikov. Pred vsakim skupinskim anketiranjem z nevodeno

anketo, sem učencem predstavila namen raziskave in jim razložila navodila. Nato je vsak sam v tišini približno 10 minut izpolnjeval vprašalnik, ves čas pa so imeli vsi možnost postaviti kakšno vprašanje v primeru nejasnosti (Mesec 1997: 128).

Drugo zbiranje podatkov je potekalo približno en mesec, od začetka pa do konca meseca junija, v letu 2012. Anketna vprašalnika sem preko elektronske pošte posredovala svetovalni delavki, ga. Barbari Cerkovnik, ta pa je vprašalnike razdelila med učitelje in učence, ki so jih posredovali svojim staršem. Do konca meseca sem tako zbrala 49 veljavnih vprašalnikov, ki so jih izpolnili učitelji in prav tako 49 veljavnih vprašalnikov s strani staršev. Skupno je bilo zaposlenih 73 vseh učiteljev oziroma strokovnih delavcev na Osnovni šoli Brezovica pri Ljubljani v letu 2011/12. Torej osip pri učiteljih predstavlja 32,88 %. Svetovalna delavka je razdelila 75 vprašalnikov za starše, torej predstavlja osip pri starših 34,67 %.

3.6. Obdelava in analiza podatkov

Pri zbiranju podatkov sem gradivo obdelala kvantitativno oziroma številčno. Podatke sem ročno vpisovala v zbirnik podatkov, v pomoč mi je bil tudi program Excel. Pri preverjanju nekaterih hipotez sem uporabila Hi – kvadrat, kjer pa sem računala odstotke, sem rezultate prikazala s tortnim in stolpičnim grafikonom. V veliko pomoč so mi bile kontingenčne tabele, ki sem jih še posebno potrebovala pri preverjanju ničelne hipoteze oziroma računanju Hi – kvadrata. Računati sem morala odstotke po posameznih vrsticah in stolpcih, tako da sem v robnih celicah dobila celoto oziroma 100 %. Ko sem kontingenčno tabelo izdelala, sem lahko primerjala razlike v strukturi kategorij ene spremenljivke med skupinami, ki jih določajo druge spremenljivke (Mesec 1997: 146).

Pri vpisovanju podatkov v zbirnike pa sem opazila, da so nekateri starši in učitelji pri petem vprašanju v vprašalniku (kjer so morali izmed naštetih nalog svetovalne službe izbrati tri, ki se jim zdijo najbolj pomembne), namesto treh nalog obkroževali več ali manj le teh. Seveda sem upoštevala vse navedene odgovore.

Formula za izračun odstotkov:

$$p\ \% = (f / N)\ 100$$

Pri tem je:
p – strukturni delež
f – podatek za del
N – podatek za celoto

Pri hipotezah, kjer sem izvedla Hi – kvadrat preizkus, sem primerjala pričakovano in teoretično frekvenco. Če je bila izračunana vrednost Hi – kvadrata višja od tabelirane vrednosti iz tabele »Chi-Square Distribution Table«, sem svojo hipotezo potrdila s 5 % oziroma z 0,5 % tveganjem, da se motim, ničelno hipotezo, da ni razlik, pa zavrgla. Iz kontingenčne tabele sem izračunala tudi stopinje prostosti, ki sem jih dobila tako, da sem število vrstic in število stolpcev vsakega posebej zmanjšala za ena ter ju med seboj zmnožila.

Formula za izračun stopinj prostosti je:

sp = (št. vrstic – 1)(št. stolpcev – 1)

Formula za izračun Hi – kvadrata:

$\chi^2 = \sum(f_o - f')^2 / f'$

χ^2 – Hi - kvadrat
f_o – opažena frekvenca
f ' – teoretična frekvenca

Pričakovane ali teoretične frekvence sem v posebni tabeli izračunala po dani formuli:

f ta = (Vv * Vs) / SV

kjer je:
f ta – pričakovana frekvenca za celico a
Vv – vsota vrstice, v kateri je celica a
Vs – vsota stolpca, v katerem je celica a
SV – skupna vsota

V naslednjem koraku sem od opažene frekvence morala odšteti teoretično frekvenco, nato pa rezultat kvadrirati. Zatem sem te vrednosti delila s posamezno teoretično frekvenco. V zadnjem koraku pa sem vse te vrednosti skupaj seštela, tako sem dobila Hi – kvadrat.

Na drug način pa sem računala s sledečo formulo, s katero lahko pride do malenkostne razlike zaradi zaokroževanja.

$$\chi^2 = \frac{N\,(AD - BC)^2}{(A+B)\,(C+D)\,(A+C)\,(B+D)}$$

kjer je:
N – celotno število enot v tabeli
A, B, C, D – opažene frekvence
χ^2 – Hi – kvadrat

Hi – kvadrat sem računala pri vseh hipotezah (H1, H2, H3, H4, H5, H6, H7, H8).
Pri četrtem, petem, osmem in devetem vprašanju prvega vprašalnika (učenci) ter pri četrtem, devetem, desetem in enajstem vprašanju drugih dveh vprašalnikov (učitelji, starši), kjer so morali anketirani svoje mnenje še dodatno utemeljiti, sem nekatere odgovore kodirala. Podobne odgovore sem združila v kode, katerim sem zaradi lažjega pregleda dodala šifre. Odgovore z enakimi kodami sem preštela in jih vpisala v zbirnik podatkov.

4. REZULTATI

Spol, razred in stopnja

Tabela 4.1.: Prikaz anketiranih glede na spol.

Anketirani	Spol		Skupaj
	M	Ž	
Učenci	42	33	75
% učencev glede na spol	56	44	100
Učitelji	4	45	49
% učiteljev glede na spol	8,16	91,84	100
Starši	15	34	49
% staršev glede na spol	30,61	69,39	100
Skupaj	61	112	173
%	35,26	64,74	100

V raziskavi je sodelovalo 173 anketiranih. Od tega je 75 učencev, 49 učiteljev oziroma strokovnih delavcev in prav tako 49 staršev. Med učenci je bilo 56 % učencev in 44 % učenk. Pri anketiranih učiteljih je prevladoval ženski spol, saj je kar 91,84 % učiteljic in le 8,16 % učiteljev. Pri starših je odgovarjalo 30,61 % moških in 69,39 % žensk. Skupno je bilo 35,26 % vseh anketiranih moškega spola in 64,74 % anketiranih ženskega spola.

Izmed 75 anketiranih učencev, jih 42 (56 %) obiskuje šesti razred, 33 (44 %) pa devetega.

Tabela 4.2.: Prikaz učiteljev in staršev glede na stopnjo (razredna, predmetna, obe).

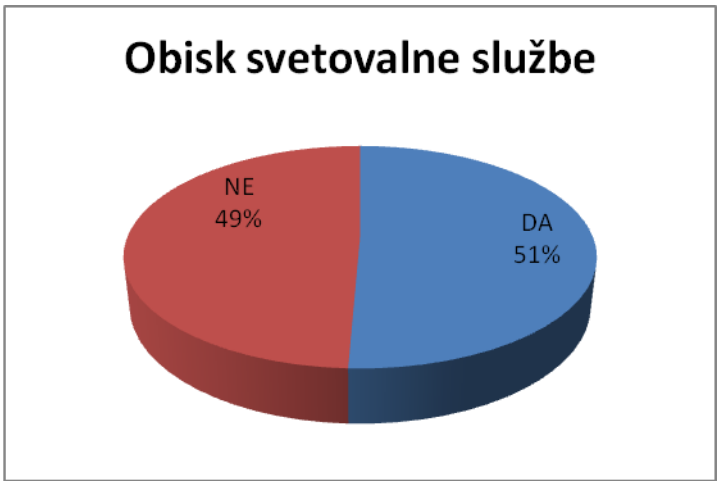
Anketirani	Stopnja			Skupaj
	Razredna	Predmetna	Obe	
Učitelji	24	20	5	49
%	48,98	40,82	10,2	100
Starši	26	13	10	49
%	53,06	26,53	20,41	100
Skupaj	50	33	15	98
%	51,02	33,67	15,31	100

Iz tabele 4.2. lahko vidimo, da 48,98 % učiteljev poučuje le na razredni stopnji, na predmetni

stopnji pa je takih 40,82 %. Na obeh stopnjah jih uči le 10,2 % vseh anketiranih učiteljev. 53,06 % anketiranih staršev ima otroke trenutno le na razredni stopnji, 26,53 % pa je staršev, katerih otroci obiskujejo samo predmetno stopnjo. Delež staršev, ki ima otroke na obeh stopnjah, je 20,41 %.

Obisk svetovalne službe

Graf 4.1.: Prikaz deleža obiskov svetovalne službe pri učencih.

Graf 4.1. prikazuje skupni delež učenk in učencev, ki so že oziroma še niso bili pri svetovalni delavki. Tako lahko vidimo, da med anketiranimi glede na skupni seštevek ni velikih razlih, saj je 51 % (50,67) anketiranih svetovalno službo že obiskalo, 49 % (49,33) anketiranih pa tam še ni bilo.

Vzrok obiska svetovalne službe

Učenci:

Tabela 4.3.: Prikaz vzroka za obisk svetovalne službe.

	Vzroki obiska svetovalne službe		
	Prostovoljno	**Na zahtevo učitelja**	**Drugi razlogi**
Število	13	16	16
Odstotki	34,21	42,11	42,11

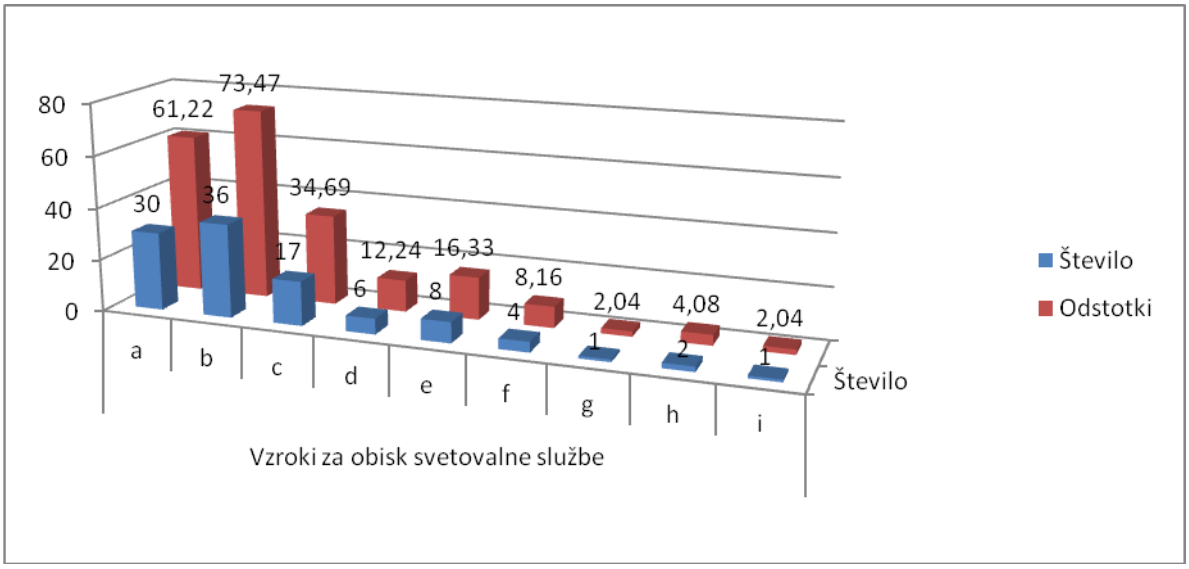
V tabeli 4.3. lahko vidimo, da so učenci, ki so že obiskali svetovalno službo (skupno 38 učencev), v 34,21 % izbrali odgovor a, da so tja odšli prostovoljno. Odgovor na zahtevo učitelja je bil izbran v 42,11 % primerov, prav tako so v enakem odstotku učenci dopisali drug razlog, kot vzrok obiska svetovalne službe.

Drugi razlogi:

- nasilje (prepiri, pretepi, žrtve nasilja)
- poklicno usmerjanje
- kršitev šolskega reda (posedovanje prepovedanih predmetov v šoli)
- osebne, zdravstvene težave (zaradi določenih vprašanj, zaradi bolezni, težave z nespečnostjo, ločitev staršev)
- učna pomoč
- neprostovoljen obisk (poslan na pogovor, poslan, da podam določene informacije)
- urejanje statusa (status športnika).

Učitelji:

Graf 4.2.: Prikaz vzrokov za obisk svetovalne službe in pripadajočega števila odgovorov z odstotki.

Legenda:

a – učenci, ki povzročajo nemir

b – učne težave učenca

c – osebne težave učenca

d – zaradi staršev posameznih učencev

e – izboljšanje dela pri pouku

f – pomoč pri oblikovanju klime v razredu

g – lastna stiska

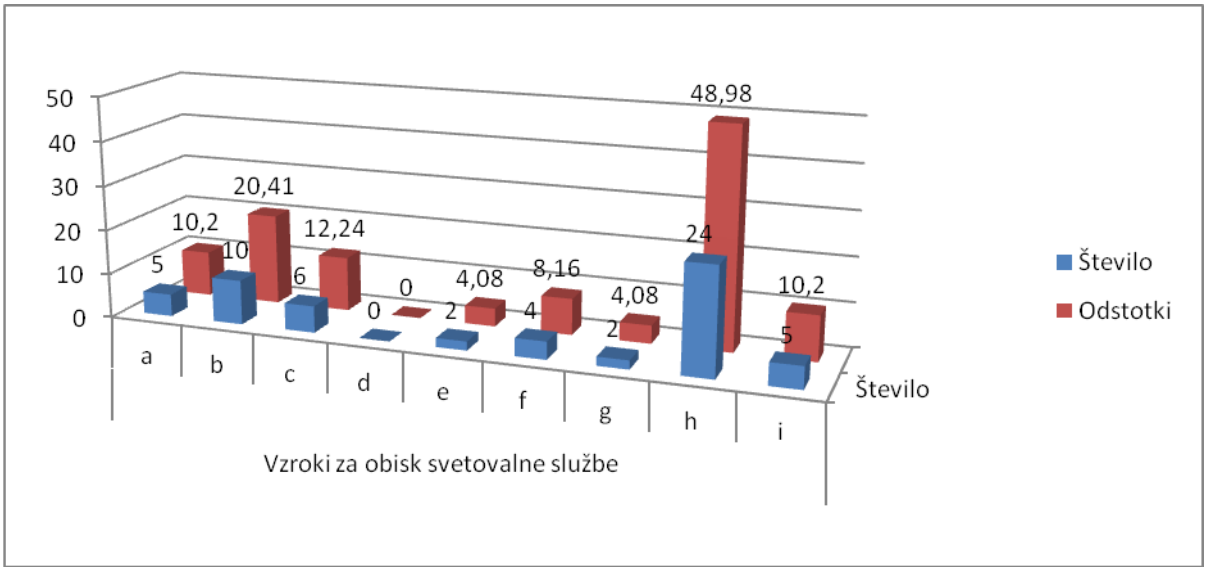
h – nisem potreboval/a pomoči

i – drugi razlogi

Podatki v grafu 4.2. kažejo, da so učitelji kot razlog/zadevo/vzrok, da se obrnejo po pomoč k svetovalni delavki, v največjem številu izbrali odgovor b: *zaradi učencev z učnimi težavami* in to kar v 73,47 %. Za tem sledi odgovor a: *zaradi učencev, ki povzročajo nemir v razredu oziroma v šoli*, z 61,22 %. Kot tretji najpogostejši vzrok so izbrali odgovor c: *zaradi učenčevih osebnih težav* s 34,69 %. Za tem pa si sledijo še vzroki, ki so *izboljšanje dela pri pouku* (16,33 %), *zaradi staršev posameznih učencev* (12,24 %), *pomoč pri oblikovanju splošne podobe in klime dela v razredu* (8,16 %). V 4,08 % so učitelji izbrali, da še *niso potrebovali pomoči* svetovalne službe, zadnje mesto pa si delita vzrok *lastna stiska* in možnost *drug*o, s samo 2,04 %. Pod možnost drugo je bil podan odgovor: zaradi učencev z odločbami.

Starši:

Graf 4.3.: Prikaz vzrokov za obisk svetovalne službe in pripadajočega števila odgovorov z odstotki.

Legenda:

a – učiteljev predlog

b – otrokove učne težave

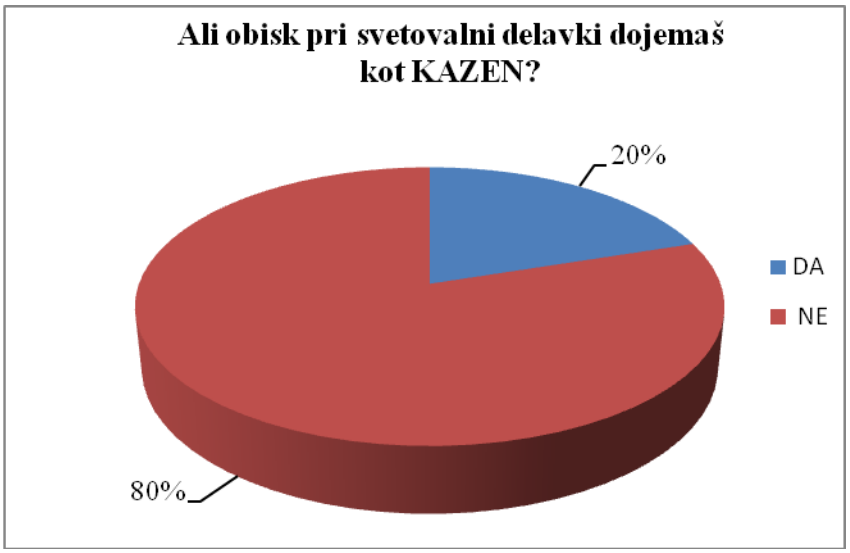
c – otrokove osebne težave

d – zaradi staršev posameznih učencev
e – nesoglasja s strokovnimi delavci, učitelji
f – pomoč pri urejanju potrebnih obrazcev
g – lastna stiska
h – nisem potreboval/a pomoči
i – drugi razlogi

Graf 4.3. prikazuje, da so anketirani starši kar v 48,98 % izbrali odgovor, da še nikoli *niso potrebovali pomoči* svetovalne službe oziroma je še niso obiskali. Sledi dejanski vzrok, zaradi katerega so se starši obrnili na svetovalno službo, ta vzrok je *otrokove učne težave*, ki so ga starši izbrali v 20,41 %. Sledi mu vzrok c: *zaradi otrokovih osebnih težav* (12,24 %). Zatem sta bila izbrana vzroka a: *zaradi učiteljevega predloga* in i: *drugo*, z 10,20 %. Zatem sledi odgovor f: z*aradi pomoči pri urejanju in izpolnjevanju potrebnih obrazcev za subvencionirano prehrano ter druge vloge* (8,16 %). Zadnja trojica pa so odgovor e: *zaradi nesoglasij s posameznimi učitelji, strokovnimi delavci* (4,08 %), sledi mu g: *zaradi lastne stiske*, prav tako s 4,08 %, na zadnjem mestu pa je odgovor d: *zaradi staršev posameznih učencev*, ki ga ni izbral nihče od staršev.
Odgovori drugo:

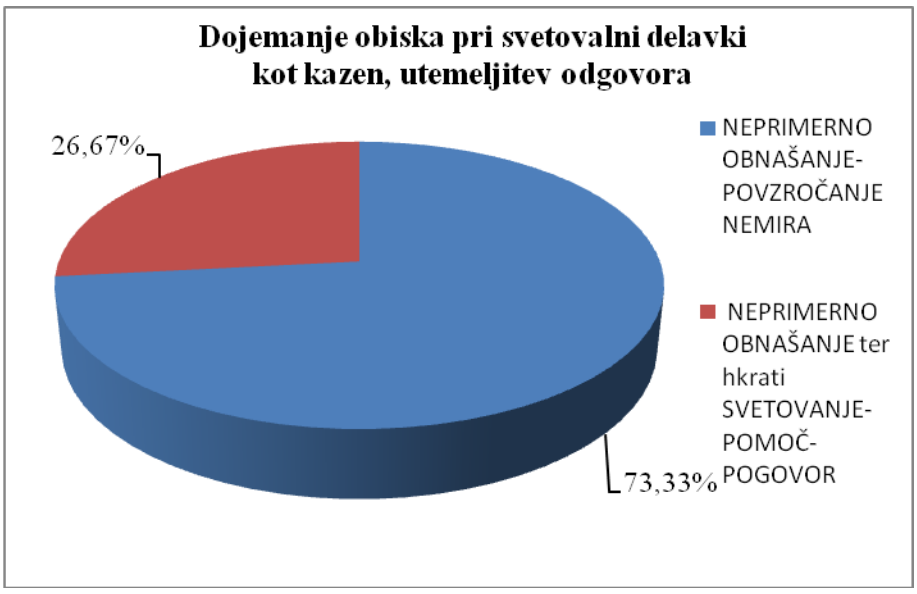
- zaradi obdarovanja in prireditve
- zaradi otroka, ki je prejel predlog za nadarjenega učenca (3x)
- zaradi spremljanja dodatne strokovne pomoči.

Kako učenci dojemajo obisk pri svetovalni delavki
Graf 4.4.: Prikaz dojemanja obiska pri svetovalni delavki.

80 % učencev je odgovorilo, da obiska pri svetovalni službi ne dojemajo kot kazen, 20 % pa jih meni drugače, da je obisk pri svetovalni delavki kazen.

Graf 4.5.: Prikaz utemeljitev glede na zgornje vprašanje pri pritrdilnem odgovoru.

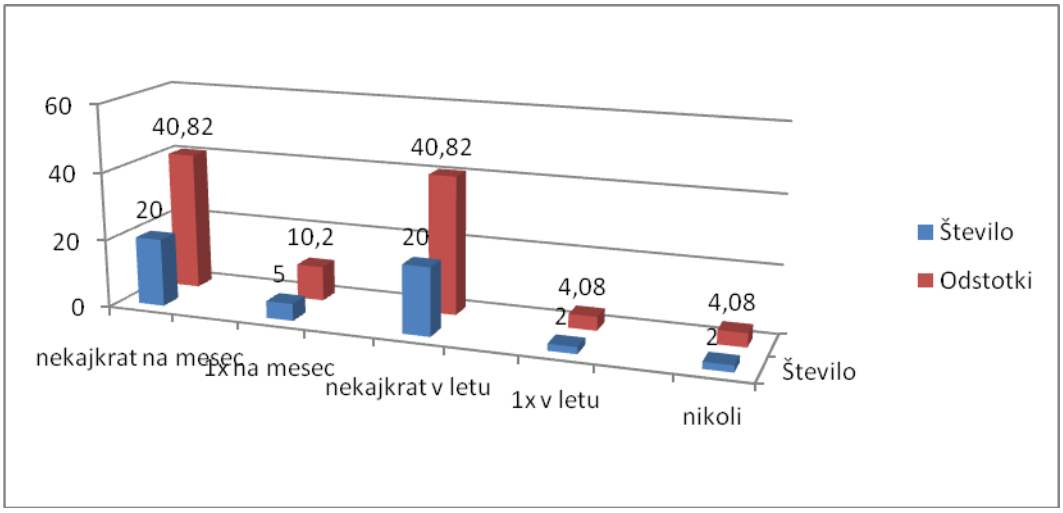
Vprašanje, če učenci obisk pri svetovalni delavki dojemajo kot kazen, je zahtevalo utemeljitev, kar prikazujem z zgornjim grafom. Iz njega lahko opazimo, da je 73,33 % tistih učencev, ki obisk pri svetovalni delavki dojemajo kot kazen, svoj odgovor utemeljilo s tem, da je obisk posledica *neprimernega obnašanja oziroma povzročanja nemira*. 26,67 % učencev, ki obisk dojemajo kot kazen, pa so zapisali utemeljitev, da v primeru, če jih k svetovalni delavki pošlje učitelj zaradi *neprimernega vedenja*, je to kazen, v nasprotnem primeru pa obisk dojemajo kot *svetovanje, pomoč in pogovor*. Vsi tisti, ki so odgovorili, da

obiska ***ne*** dojemajo kot kazen, so svoj odgovor utemeljili s tem, da obisk pri svetovalni delavki dojemajo kot *svetovanje, pomoč in pogovor* (ni prikazano v grafu).

Sodelovanje s svetovalno službo

Učitelji:

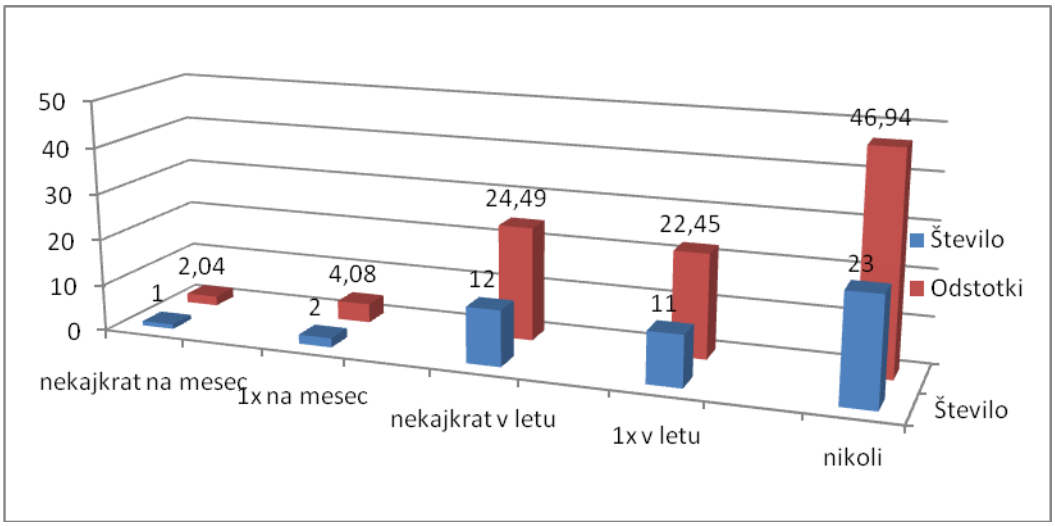
Graf 4.6.: Prikaz pogostosti sodelovanja s svetovalno službo v zadnjem letu.

Iz grafa 4.6. lahko razberemo, da je *nekajkrat na mesec* s svetovalno službo v zadnjem letu sodelovalo 40,82 % vseh anketiranih učiteljev. Enak odstotek učiteljev je s svetovalno službo sodeloval *nekajkrat v letu*. 10,2 % vseh anketiranih pa je s svetovalno službo sodelovalo *enkrat na mesec*. Zopet pa lahko vidimo, da se enak odstotek učiteljev pojavlja tudi pri zadnjih dveh izbirah. Torej s svetovalno službo je v *zadnjem letu enkrat* sodelovalo 4,08 % anketiranih, prav tako pa enak odstotek učiteljev v lanskem letu *nikoli* ni sodeloval z njo.

Starši:

Graf 4.7.: Prikaz pogostosti sodelovanja s svetovalno službo v zadnjem letu.

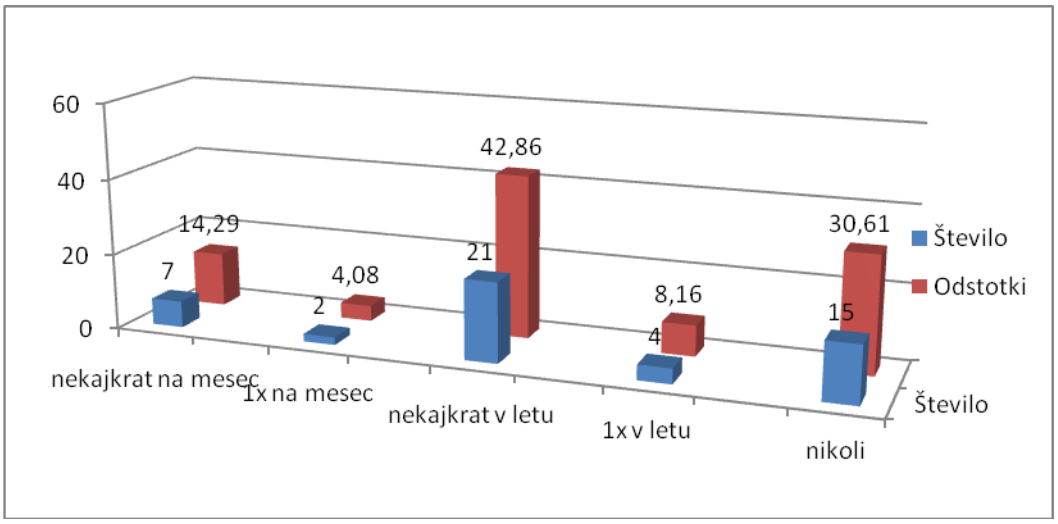

Graf 4.7. prikazuje, da je s svetovalno službo *nekajkrat na mesec* sodeloval le en izmed anketiranih staršev. *Enkrat na mesec*, sta v zadnjem letu s svetovalno službo sodelovala dva starša. 24,49 % anketiranih staršev pa je s svetovalno službo v zadnjem letu sodelovalo kar *nekajkrat*. Enkrat v letu je s svetovalno službo sodelovalo 22,45 % anketiranih, v zadnjem letu pa nikoli ni z njo sodelovalo kar 46,94 % anketiranih staršev.

Sodelovanje s celotnim timom (svetovalna služba, učitelji, učenci, starši)

Učitelji:

Graf 4.8.: Prikaz pogostosti sodelovanja učiteljev v timu: svetovalna služba, učenci in njihovi starši.

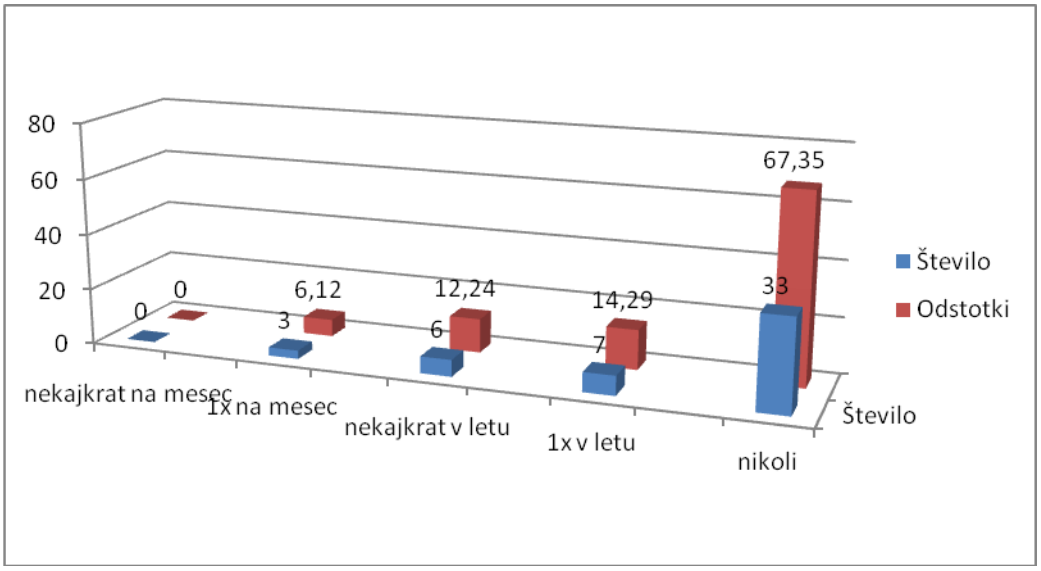

Vidimo, da je 42,86 % vseh anketiranih učiteljev v zadnjem letu le *nekajkrat* sodelovalo v timu skupaj s svetovalno službo, učenci in starši. V zadnjem letu pa kar 30,61 % učiteljev ni *nikoli* sodelovalo v omenjenem timu. Tistih, ki so na tak način sodelovali nekajkrat na mesec,

je 14,29 %. *Enkrat*, je *v zadnjem letu* sodelovalo v timu 8,16 % vseh anketiranih učiteljev. Le dva učitelja pa sta v zadnjem letu takšno sodelovanje izkusila *enkrat na mesec*.

Starši:

Graf 4.9.: Prikaz pogostosti sodelovanja staršev v timu: svetovalna služba, učitelji in učenci (otroci).

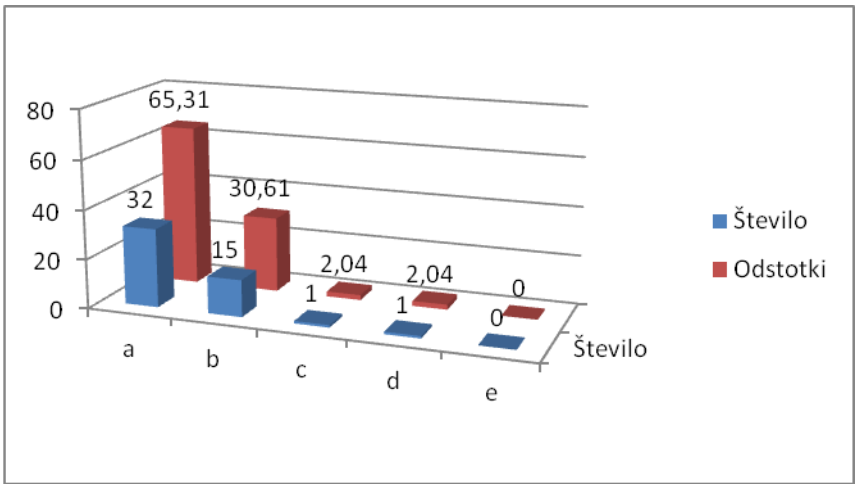

Večina staršev v zadnjem letu ni *nikoli* sodelovala v timu skupaj s svetovalno službo, učitelji in učenci – otroki (67,35 %). *Enkrat* v zadnjem *letu* je na tak način sodelovalo 14,29 % vseh anketiranih staršev, *nekajkrat v letu* 12,24 % staršev, *enkrat na mesec* pa le 6,12 % vseh anketiranih staršev. *Nekajkrat na mesec*, pa na tak način v zadnjem letu ni sodeloval nihče od anketiranih.

Pomembnost sodelovanja v timu (svetovalna služba, učitelji, učenci, starši)

Učitelji:

Graf 4.10.: Prikaz mnenja učiteljev glede pomembnosti sodelovanja v timu.

Legenda:

a – zelo pomemben

b – pomemben

c – niti pomemben niti nepomemben

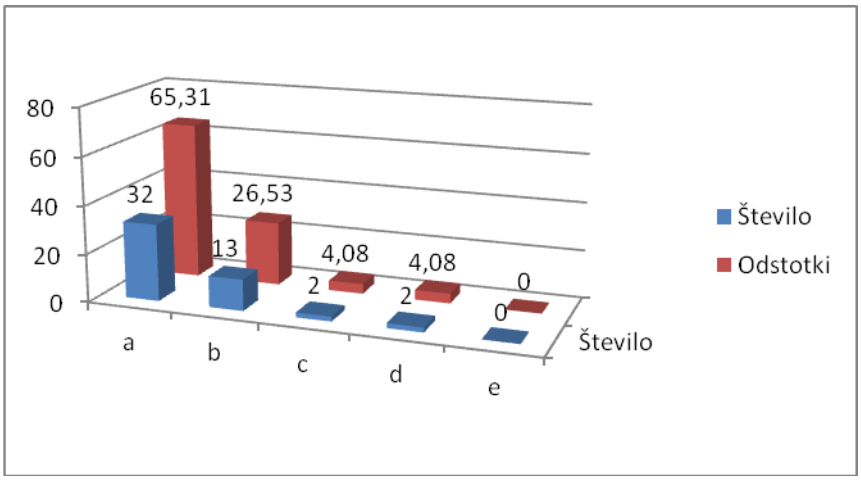
d – manj pomemben

e – sploh ni pomemben

Kar 65,31 % anketiranih učiteljev meni, da je tak način dela, kjer sodelujejo vsi vpleteni (svetovalna služba, starši, otroci, učitelji), *zelo pomemben*. 30,61 % učiteljev je tak način dela označilo kot *pomemben*. Tistih, ki menijo da takšen način dela ni *niti pomemben niti nepomemben*, je le 2,04 %. Prav tako samo en učitelj meni, da je takšen način dela *manj pomemben*. Ni pa nobenega, ki bi se strinjal s tem, da tak način dela *sploh ni pomemben*.

Starši:

Graf 4.11.: Prikaz mnenja staršev glede pomembnosti sodelovanja v timu.

Legenda:

a – zelo pomemben

b – pomemben

c – niti pomemben niti nepomemben

d – manj pomemben

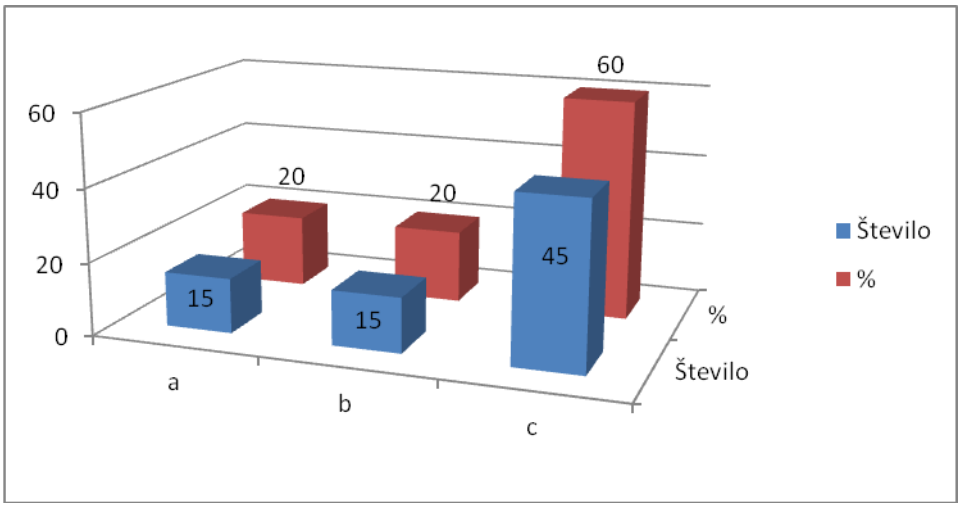
e – sploh ni pomemben

Tudi starši so, enako kot učitelji, večinoma mnenja, da je sodelovanje vseh vpletenih *zelo pomembno* (65,31 %). 26,53 % anketiranih staršev meni, da je takšno sodelovanje *pomembno*. Da takšen način dela ni *niti pomemben niti nepomemben*, menita dva anketirana starša. Enak delež staršev prav tako meni, da je takšno sodelovanje *manj pomembno* (4,08 %). Prav tako pa nihče od staršev ne meni, da takšen način dela *sploh ni pomemben*.

Odnos do učencev, ki obiskujejo svetovalno službo oziroma prejemajo njeno pomoč

Učenci:

Graf 4.12.: Prikaz mnenj anketiranih učencev do tistih, ki prejemajo pomoč svetovalne službe.

Legenda:

a – so »drugačni«

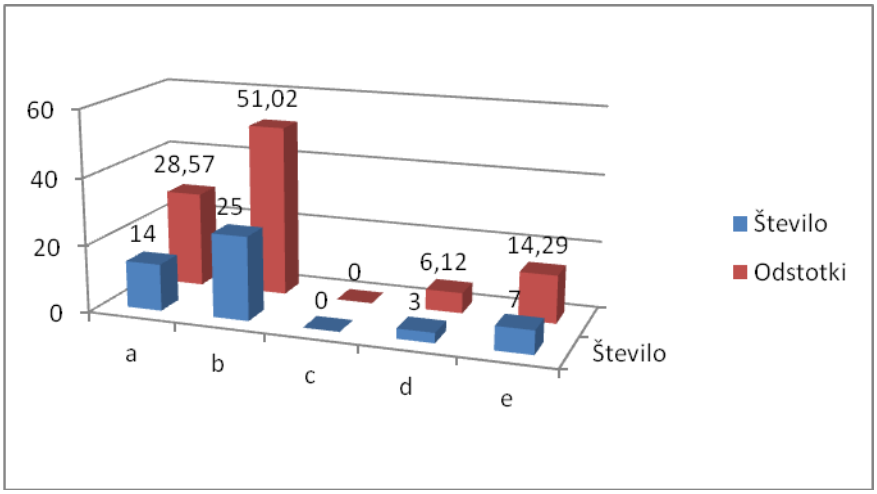
b – slabši, nevzgojeni

c – se ne razlikujejo

Rezultati kažejo, da predsodke do učencev, ki prejemajo pomoč svetovalne službe, skupno izraža 40 % učencev (a+b). 60 % učencev 6. in 9. razredov pa meni, da se njihovi sošolci, ki prejemajo pomoč svetovalne službe, ne razlikujejo od ostalih.

Učitelji:

Graf 4.13.: Prikaz mnenj učiteljev glede odnosa, ki ga imajo sošolci do učencev, ki prejemajo pomoč svetovalne službe.

Legenda:

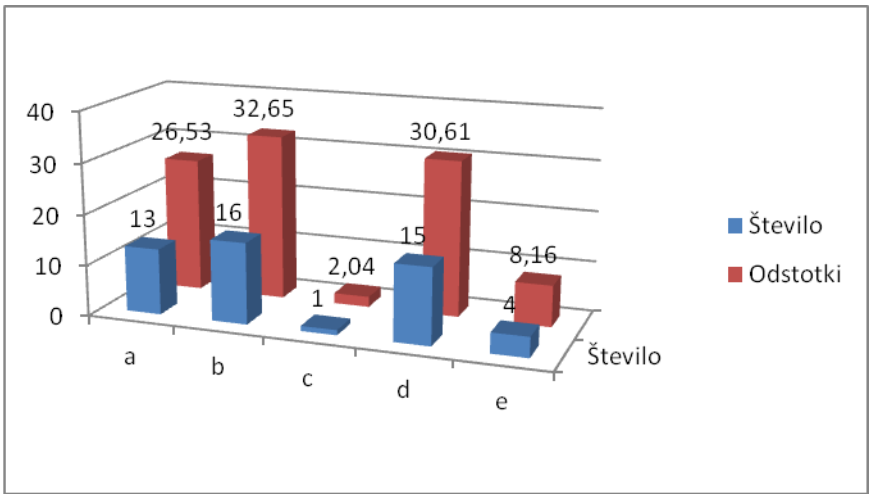
a – menijo, da je z njimi nekaj narobe
b – enako kot na druge
c – menijo, da so boljši od drugih
d – ne vem
e – drugo

Iz grafa 4.13. lahko razberemo, da večina učiteljev zaznava, da učenci na sošolce, ki obiskujejo svetovalno službo, gledajo *enako kot na druge* (51,02 %). 28,57 % anketiranih učiteljev pa meni, da učenci otroke, ki prejemajo pomoč svetovalne službe, dojemajo kot otroke, s katerimi je *nekaj »narobe«*. Za opcijo, da so *boljši od ostalih*, ki ne prejemajo pomoči, se ni odločil nihče od učiteljev. 6,12 % anketiranih učiteljev *ne ve*, kako na učence, ki prejemajo pomoč, gledajo ostali sošolci. 14,29 % učiteljev pa je izbralo odgovor *drugo*, kjer so podali odgovore, ki niso bili našteti zgoraj.
Odgovori drugo:

- delno sprejemanje (jih sprejemajo, vendar ne vsi; odvisno od razreda)
- ločevanje glede na prejeto pomoč (problematični in ostali)
- ljubosumnost (so mnenja, da bo njim lažje, da bodo uspešnejši in bodo bolje funkcionirali v razredu; menijo, da imajo preveliko pomoč)
- radovednost (sprašujejo, zakaj prejemajo pomoč, kdaj si tudi sami želijo te obravnave)
- brez mnenja (nimajo posebnega mnenja).

Starši:

Graf 4.14.: Prikaz mnenj staršev glede odnosa, ki ga imajo otroci do učencev, ki prejemajo pomoč svetovalne službe.

Legenda:

a – menijo, da je z njimi nekaj narobe

b – enako kot na druge

c – menijo, da so boljši od drugih

d – ne vem

e – drugo

Največji delež staršev (32,65 %) je izbral odgovor b: da njihovi otroci na svoje sošolce, ki prejemajo pomoč, gledajo *enako kot na ostale*. Sledi mu odgovor d, kar pomeni da kar 30,61 % anketiranih staršev *ne ve*, kakšen odnos imajo njihovi otroci do sošolcev, ki prejemajo pomoč svetovalne službe. 26,53 % staršev pa je izbralo odgovor a: menijo, da je z njimi *nekaj »narobe«*. Le en starš je izbral odgovor c: *menijo, da so boljši od drugih*. 8,16 % pa je izbralo odgovor *drugo*, kjer so zapisali svoje odgovore.

Odgovori drugo:

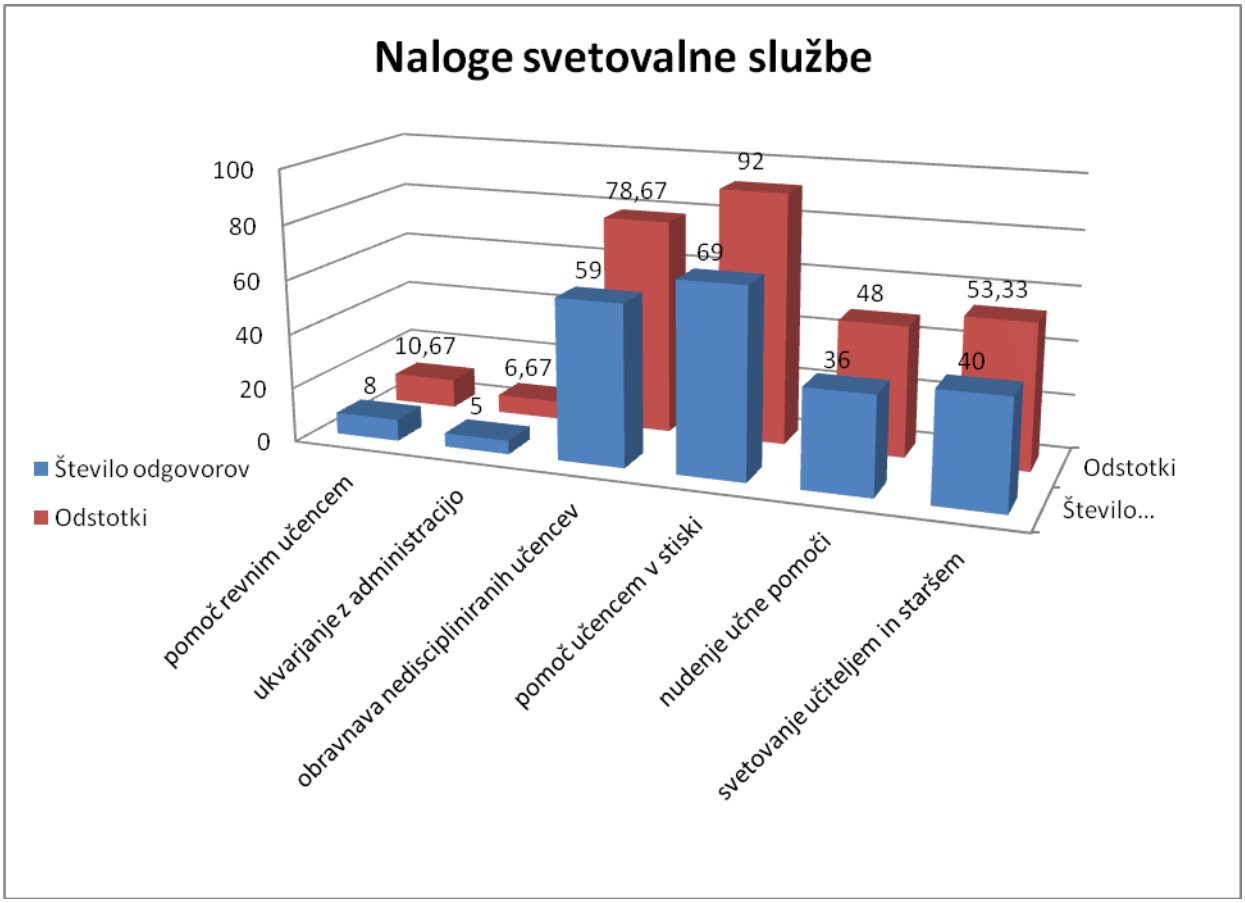
- pravijo, da hodijo nekateri sošolci malo »brati« nekam drugam
- pravijo, da se jim ne zdi pomembno
- najverjetneje sploh ne vedo, kdo prejema pomoč
- kako jih sprejmejo je odvisno, od razloga zaradi katerega prejemajo pomoč.

Naloge svetovalne službe

Učenci:

Graf 4.15.: Prikaz mnenja o nalogah svetovalne službe in pripadajočega števila odgovorov z

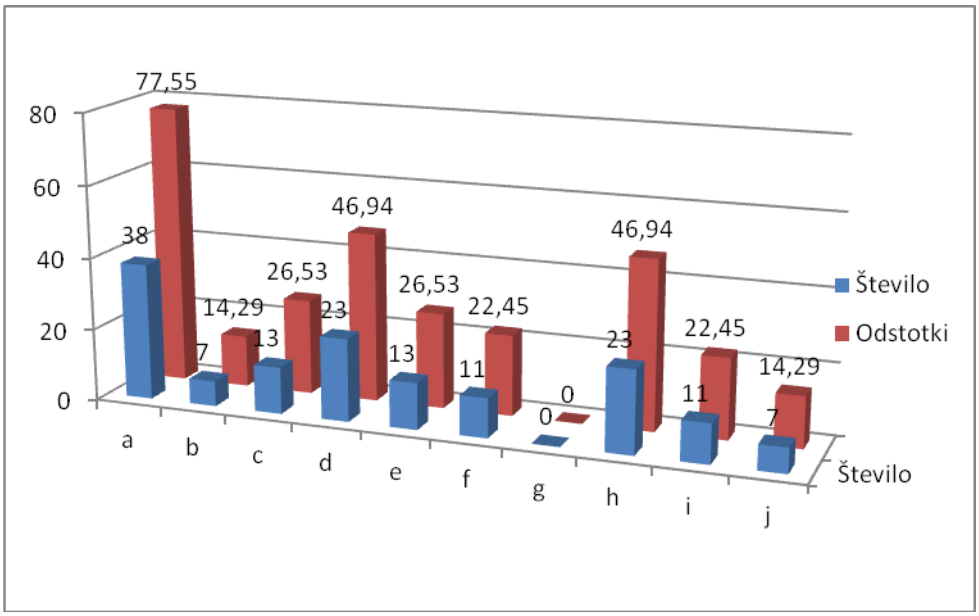
odstotki.

Iz grafa 4.15. je razvidno, da so učenci kot glavno nalogo svetovalne službe najštevilčnejše prepoznali *pomoč učencem v stiski*, s kar 92 %. Kot drugo glavno nalogo so prepoznali *obravnavo nedisciplinranih učencev* z 78,67 %, zatem pa si sledijo *svetovanje učiteljem in staršem* (53,33 %), *nudenje učne pomoči* (48 %), *pomoč revnim učencem* (10,67 %), na zadnjem mestu pa je *ukvarjanje z administracijo* s 6,67 %.

Učitelji:

Graf 4.16.: Prikaz deležev nalog svetovalne službe po pomembnosti (mnenje učiteljev).

Legenda:

a – pomoč v primeru osebnih težav učencev

b – šolska oziroma poklicna usmeritev učencev

c – analiza vzrokov za šolsko neuspešnost, pomoč

d – učna pomoč učencem z učnimi težavami

e – pomoč/svetovanje učiteljem glede situacij v šoli

f – sodelovanje v timu z učitelji, učenci, starši

g – pomoč učiteljem glede osebnih stisk

h – ukvarjanje z učenci, ki kršijo pravila šolskega reda

i – delo z oddelki, v katerih se pojavljajo težave

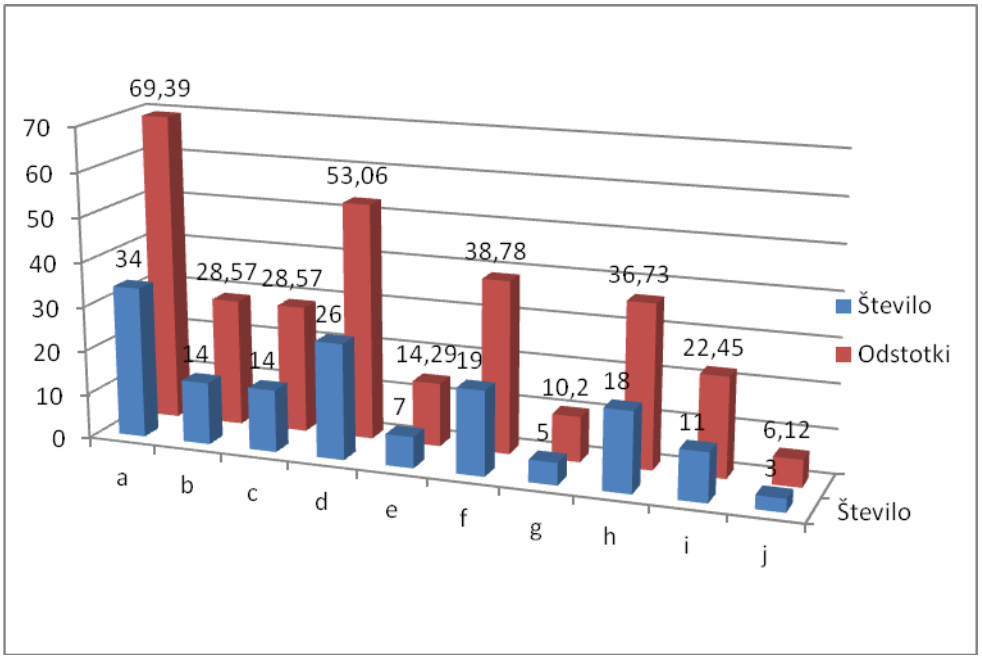
j – svetovanje in pomoč staršem/družinska problematika

Iz grafa 4.16. lahko vidimo, da je bila kot najpomembnejša naloga v 77,55 %, izbrana *pomoč v primeru osebnih težav učencev (individualno delo)*. Drugo mesto si delita nalogi *učna pomoč učencem z učnimi težavami* in *ukvarjanje z učenci, ki kakorkoli kršijo pravila šolskega reda in motijo pouk*, s 46,94 %. Sledita jima nalogi *analiza vzrokov za šolsko neuspešnost učencev in pomoč pri teh težavah* ter *pomoč in svetovanje učiteljem glede situacij v razredu oziroma v šoli* s 26,53 %. Nalogi *sodelovanje v timu (z učitelji, učenci in njihovimi starši) pri reševanju konfliktov, stisk* ter naloga *delo z oddelki, v katerih se pojavljajo težave*, sta bili izbrani v 22,45 % primerov. Sledita jima nalogi *šolska oziroma poklicna usmeritev učencev*

ter *svetovanje in pomoč staršem glede družinske problematike*, s 14,29 %. Naloga *pomoč učiteljem glede osebnih stisk, ki se lahko odražajo tudi pri delu*, pa s strani anketiranih učiteljev ni bila izbrana niti enkrat.

Starši:

Graf 4.17.: Prikaz deležev nalog svetovalne službe po pomembnosti (mnenje staršev).

Legenda:

a – pomoč v primeru osebnih težav učencev

b – šolska oz. poklicna usmeritev učencev

c – analiza vzrokov za šolsko neuspešnost, pomoč

d – učna pomoč učencem z učnimi težavami

e – pomoč /svetovanje učiteljem glede situacij v šoli

f – sodelovanje v timu z učitelji, učenci, starši

g – pomoč učiteljem glede osebnih stisk

h – ukvarjanje z učenci, ki kršijo pravila šolskega reda

i – delo z oddelki, v katerih se pojavljajo težave

j – svetovanje in pomoč staršem/družinska problematika

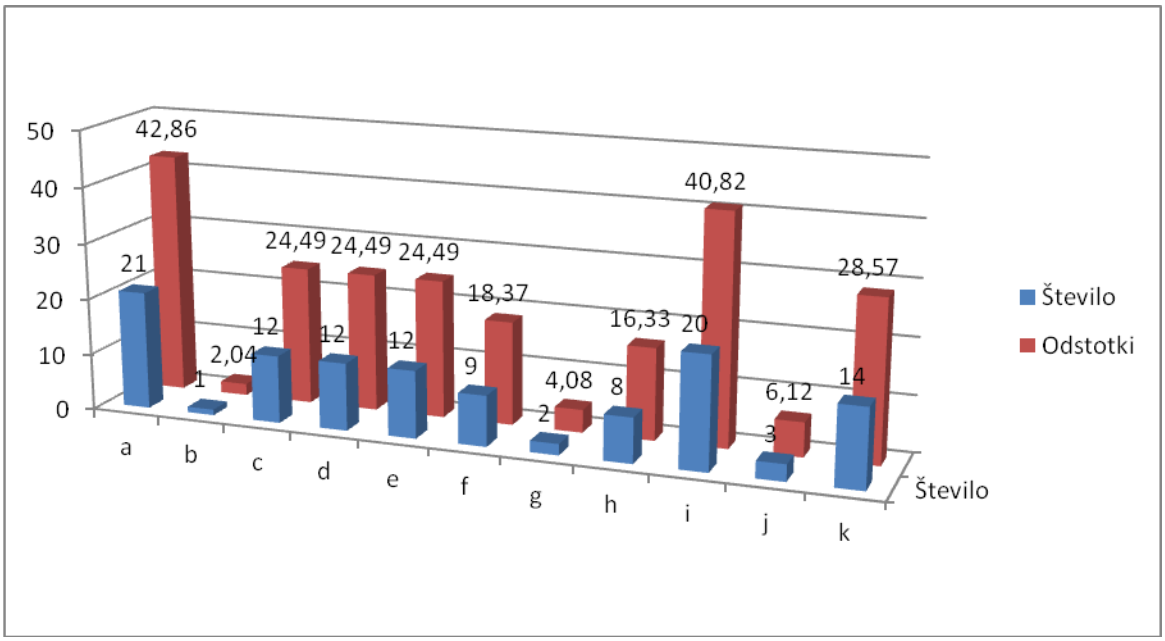
Graf 4.17. prikazuje, da je bila kot najpomembnejša naloga v 69,39 %, izbrana *pomoč v*

primeru osebnih težav učencev (individualno delo). Na drugem mestu je naloga *učna pomoč učencem z učnimi težavami* s 53,06 %. Sledi naloga *sodelovanje v timu (z učitelji, učenci in njihovimi starši) pri reševanju konfliktov, stisk* (38,78 %). Za njo je *ukvarjanje z učenci, ki kakorkoli kršijo pravila šolskega reda in motijo pouk*, s 36,73 %. Sledita nalogi *šolska oziroma poklicna usmeritev učencev* ter *analiza vzrokov za šolsko neuspešnost učencev in pomoč pri teh težavah*, z 28,57 %. Za njima je *delo z oddelki, v katerih se pojavljajo težave* (22,45 %). Naloga *pomoč in svetovanje učiteljem glede situacij v razredu oziroma v šoli*, je bila izbrana v 14,29 % primerov. Sledi ji naloga *pomoč učiteljem glede osebnih stisk, ki se lahko odražajo tudi pri delu* (10,2 %). Na zadnjem mestu pa je naloga *svetovanje in pomoč staršem glede družinske problematike* (6,12 %).

Katerim nalogam svetovalne službe bi se bilo potrebno v šoli še bolj posvečati?

Učitelji:

Graf 4.18.: Delež učiteljev, ki navaja posamezne naloge, ki bi se jim morali v šoli bolj posvečati.

Legenda:

a – pomoč v primeru osebnih težav učencev

b – šolska oz. poklicna usmeritev učencev

c – analiza vzrokov za šolsko neuspešnost, pomoč

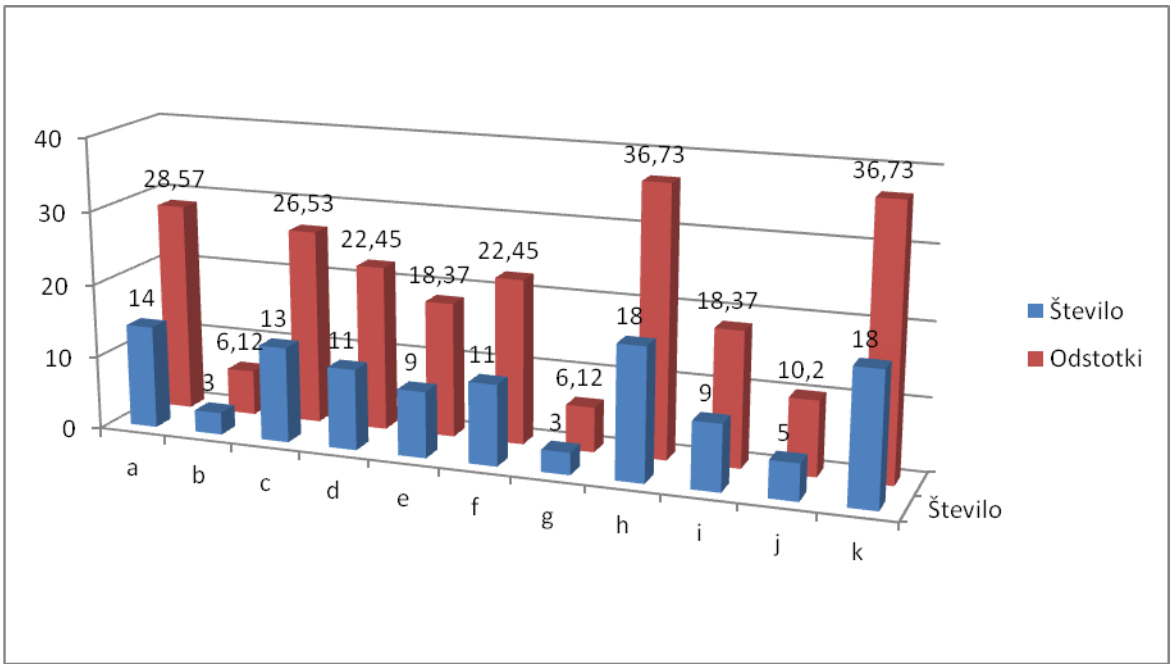
d – učna pomoč učencem z učnimi težavami

e – pomoč /svetovanje učiteljem glede situacij v šoli
f – sodelovanje v timu z učitelji, učenci, starši
g – pomoč učiteljem glede osebnih stisk
h – ukvarjanje z učenci, ki kršijo pravila šolskega reda
i – delo z oddelki, v katerih se pojavljajo težave
j – svetovanje in pomoč staršem/družinska problematika
k – ni odgovorilo

Graf 4.18. prikazuje, da je naloga *pomoč v primeru osebnih težav učencev* tista, kateri bi se morali v šoli še bolj posvečati, saj je bila izbrana v 42,86 % primerov. Druga naloga, ki je po odstotkih tik za prvo je, *delo z oddelki, v katerih se pojavljajo težave* (40,82 %). Njima sledijo naloge c: *analiza vzrokov za šolsko neuspešnost učencev in pomoč pri teh težavah*, d: *učna pomoč učencem z učnimi težavami* in e: *pomoč in svetovanje učiteljem glede situacij v razredu oz. v šoli* (vse z enakim deležem 24,49 %). Za njimi pa si sledijo še *sodelovanje v timu pri reševanju konfliktov, stisk* (18,37%), *ukvarjanje z učenci, ki kakorkoli kršijo pravila šolskega reda in motijo pouk* (16,33 %), *svetovanje in pomoč staršem glede družinske problematike* (6,12 %), *pomoč učiteljem glede osebnih stisk, ki se lahko odražajo tudi pri delu* (4,08 %) ter *šolska oziroma poklicna usmeritev učencev* (2,04 %). Na to vprašanje pa *ni odgovorilo* 28,57 % učiteljev.

Starši:

Graf 4.19.: Delež staršev, ki navaja posamezne naloge, ki bi se jim morali v šoli bolj posvečati.

Legenda:

a – pomoč v primeru osebnih težav učencev

b – šolska oz. poklicna usmeritev učencev

c – analiza vzrokov za šolsko neuspešnost, pomoč

d – učna pomoč učencem z učnimi težavami

e – pomoč /svetovanje učiteljem glede situacij v šoli

f – sodelovanje v timu z učitelji, učenci, starši

g – pomoč učiteljem glede osebnih stisk

h – ukvarjanje z učenci, ki kršijo pravila šolskega reda

i – delo z oddelki, v katerih se pojavljajo težave

j – svetovanje in pomoč staršem/družinska problematika

k – ni odgovorilo

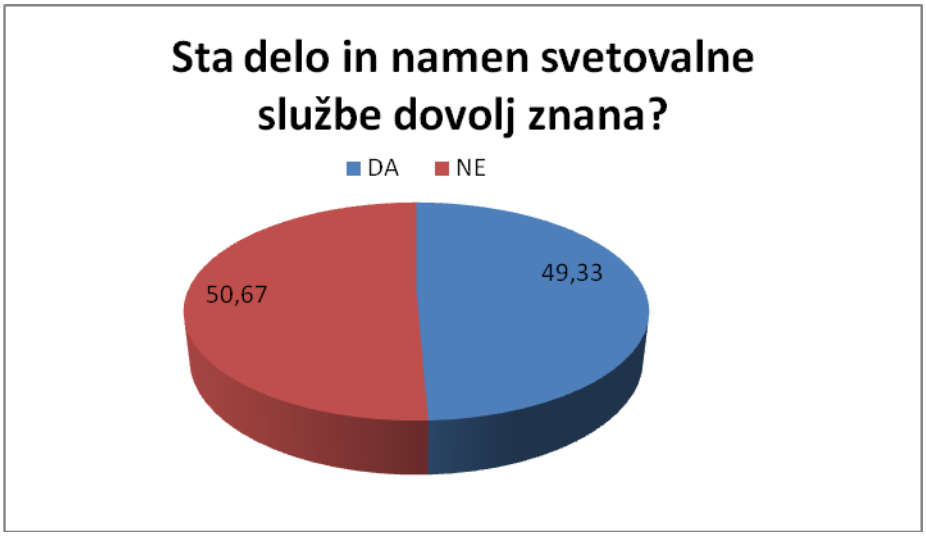
Graf 4.19. kaže, da bi se morali po mnenju staršev v šoli najbolj bolj posvečati nalogi h: *ukvarjanje z učenci, ki kakorkoli kršijo pravila šolskega reda in motijo pouk* (36,73 %). Sledi ji naloga a: *pomoč v primeru osebnih težav učencev* (individualno delo), z 28,57 %. Na tretjem mestu je naloga c: *analiza vzrokov za šolsko neuspešnost učencev in pomoč pri teh težavah*, s 26,53 %. Sledita ji nalogi d: *učna pomoč učencem z učnimi težavami* in f: *sodelovanje v timu pri reševanju konfliktov, stisk* (z enakim deležem 22,45 %). Naslednji sta

nalogi e: *pomoč in svetovanje učiteljem glede situacij v razredu oz. v šoli* ter i: *delo z oddelki, v katerih se pojavljajo težave* (obe z 18,37 % deležem). Sledi jima naloga j: *svetovanje in pomoč staršem glede družinske problematike* (10,2 %), na koncu pa sta nalogi b: *šolska oziroma poklicna usmeritev učencev* in g: *pomoč učiteljem glede osebnih stisk, ki se lahko odražajo tudi pri delu*, zopet z enakim deležem, ki je 6,12 %. Na to vprašanje pa ni odgovarjalo kar 36,73 % staršev.

Je delo svetovalne službe dovolj poznano?

Učenci:

Graf 4.20.: Prikaz odgovorov učencev na vprašanje, če sta delo in namen svetovalne službe dovolj poznana.

Vidimo lahko, da 50,67 % vseh anketiranih učencev meni, da sta delo in namen svetovalne službe premalo poznana, 49,33 % učencev pa je ravno obratnega mnenja, da sta delo in namen svetovalne službe dovolj poznana.

Utemeljitve odgovorov:

- DI (dovolj informacij)
- IS (informacije sem prejel/a od sošolcev)
- OI (osebna izkušnja)
- OP (obstoj predsodkov o delu svetovalne službe)
- PI (premalo informacij o delu svetovalne službe)
- R (učenec pomoč raje poišče pri razredniku).

Tabela 4.4.: Prikaz utemeljitev za odgovorov DA.

	Delo in namen dovolj znana?			
Razred	**DA**			**Skupaj**
	DI	**IS**	**OI**	
6.	0	16	11	27
% po vrstici	0	59,26	40,74	100
% po stolpcu	0	100	68,75	72,97
9.	5	0	5	10
% po vrstici	50	0	50	100
% po stolpcu	100	0	31,25	27,03
Skupaj	5	16	16	37
% po vrstici	13,51	43,24	43,24	99,99

Vidimo lahko, da je 50 % tistih učencev 9. razreda, ki menijo, da sta delo in namen svetovalne službe dovolj znana, svoj odgovor utemeljila s tem, da so prejeli dovolj informacij. Prav tako je enak delež učencev 9. razreda svoj odgovor utemeljil s tem, da so osebne izkušnje pripomogle k poznavanju dela in namena svetovalne službe. Nihče pa v 9. razredu ni prejel informacij od sošolcev glede dela in namena svetovalne službe. V 6. razredu pa je kar 59,26 % tistih, ki so informacije prejeli prav od sošolcev. 40,74 % učencev 6. razreda pa je svoj odgovor utemeljilo s tem, da so prejeli osebne izkušnje. Če primerjamo 6. in 9. razred, je večina (72,97 %) učencev iz 6. razreda, ki so mnenja, da sta delo in namen svetovalne službe dovolj znana, kljub temu pa ni nihče od njih svojega odgovora utemeljil s tem, da bi bilo to zaradi tega, ker je na šoli glede te teme, dovolj informacij.

Tabela: 4.5.: Prikaz utemeljitev za odgovor NE.

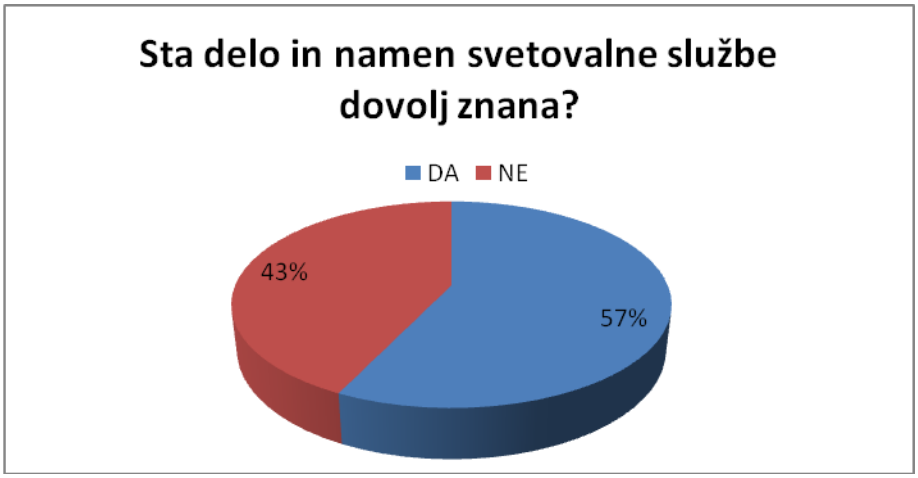
	Delo in namen dovolj znana?			
Razred	**NE**			**Skupaj**
	OP	**PI**	**R**	
6.	3	12	0	15
% po vrstici	20	80	0	100
% po stolpcu	37,5	48	0	39,47
9.	5	13	5	23
% po vrstici	21,74	56,52	21,74	100

% po stolpcu	62,5	52	100	60,53
Skupaj	8	25	5	38
% po vrstici	21,05	65,79	13,16	100

Opazimo lahko, da je izmed tistih, ki so mnenja, da sta delo in namen svetovalne službe premalo znana, v 6. razredu kar 80 % takih, ki menijo, da je o tej temi na šoli premalo informacij. 20 % učencev iz 6. razreda pa je mnenja, da je temu tako, ker obstajajo predsodki o samem delu in namenu svetovalne službe. Je pa zanimivo, da se iz 6. razredov nihče po pomoč ne obrača raje na razrednika. To utemeljitev so zapisali le učenci 9. razredov, v 21,74 %. Enak delež učencev 9. razredov pa meni tudi, da o delu in namenu svetovalne službe obstajajo predsodki. Večina (56,52 %) učencev 9. razreda pa se prav tako strinja, da je o delu in namenu svetovalne službe na šoli, premalo informacij. Če pogledamo še skupno vse, ki so mnenja, da sta delo in namen premalo znana, lahko vidimo, da je 65,79 % tistih, ki menijo, da je to zato, ker je o tej temi premalo informacij.

Učitelji:

Graf 4.21.: Prikaz odgovorov učiteljev na vprašanje, ali je namen svetovalne službe dovolj znan.

Iz grafa 4.21. lahko opazimo, da 57 % (57,14) anketiranih učiteljev meni, da sta delo in namen svetovalne službe strokovnim delavcem, učencem in staršem dovolj znana. Nasprotno pa meni 43 % (42,86) učiteljev.

Svoje odgovore so nekateri učitelji tudi utemeljili. Prikazujem jih ločeno glede na dejstvo,

kako poznano se jim zdi delo svetovalne službe.

Delo in namen svetovalne službe sta dovolj poznana:

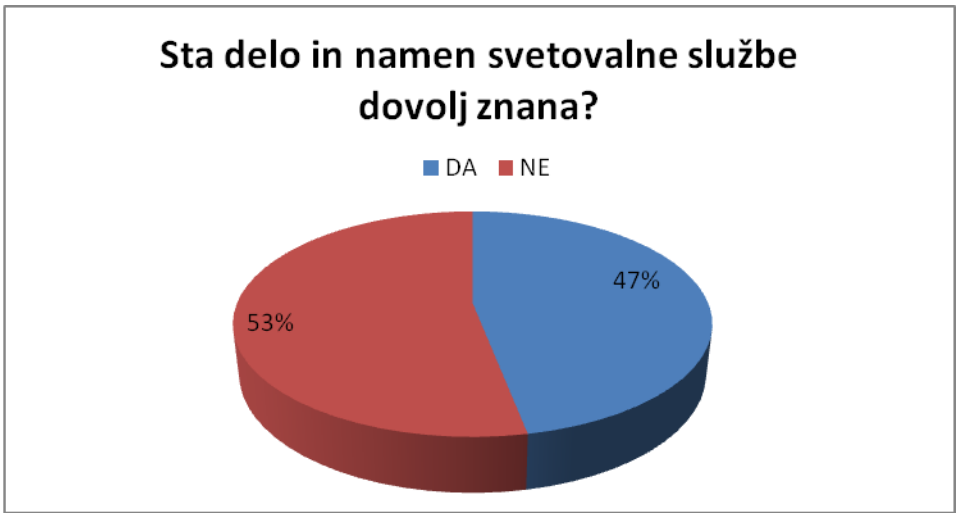
- Delno poznavanje (delavcem je namen znan, staršem in učencem pa morda malo manj; učenci malo manj seznanjeni, še posebej razredna stopnja).
- Dovolj informacij (svetovalna služba posega na mnoga širša področja; starši so seznanjeni že v začetku leta, po potrebi med letom, učitelji, ves čas sodelujejo s svetovalnimi delavkami; vedo kam se obrniti v primeru težav; vsi obveščeni in uporabljajo storitve; predstavitev v publikaciji, na spletni strani, sodelovanje na roditeljskih sestankih, govorilne ure, prisotnost pri pouku; ko se potrebuje pomoč, smo je deležni).
- Poznano v primeru predhodnega sodelovanja (delo je poznano vsem tistim, ki s svetovalno službo sodelujejo).

Delo in namen svetovalne službe sta premalo poznana:

- Učenci premalo seznanjeni (učenci ne poznajo nalog in poslanstva svetovalne službe).
- Starši premalo seznanjeni (starši so premalo seznanjeni, čeprav je boljše kot pred leti, nekateri starši sploh ne vedo, da svetovalna služba »obstaja«).
- Slabo informiranje (njihovo delo se nikoli ne predstavi, pogosto ne vedo vsi, kako si lahko s svetovalno službo pomagajo).
- Predsodki staršev do pomoči (starši, ki bi najbolj potrebovali svetovanje, se le temu najbolj izogibajo, obenem pa se počutijo tudi ogrožene, če jim to svetuješ; starši se hitro počutijo izpostavljeno in označeno, zato na pomoč reagirajo negativno, zavračajo predloge svetovalne službe).

Starši:

Graf 4.22.: Prikaz odgovorov staršev na vprašanje, ali je namen svetovalne službe dovolj znan.

Da sta delo in namen svetovalne službe dovolj znana, meni 47 % vseh anketiranih staršev, nasprotnega mnenja pa je malo večji delež staršev (53 %).

Svoje odgovore so nekateri starši tudi utemeljili. Prikazujem jih ločeno glede na dejstvo, kako poznano se jim zdi delo svetovalne službe.

Delo in namen svetovalne službe sta dovolj poznana:

- Delno poznavanje (meni je znan, vendar to za mnogo staršev ne velja).
- Dovolj informacij (seznanjati nas začnejo že ob vpisu otroka v šolo in nato vsako leto na roditeljskih sestankih; poznam, ker me sproti obveščajo; vemo kam se obrniti po nasvet, v primeru težav).
- Poznano v primeru predhodnega sodelovanja (zmeraj nudijo pomoč, kadar je to potrebno, tudi otroci vedo, da se lahko zanesejo na svetovalno službo; vem, na koga se moram obrniti, če so otroci v težavah).

Delo in namen svetovalne službe sta premalo poznana:

- Starši premalo seznanjeni (sploh ne vem, potrebno dodatno sodelovanje s starši; ne poznam natančno nalog svetovalne službe; ni nam dovolj znano, ker še nismo rabili njihove pomoči; ne vem točno, kaj vse njihovo delo obsega).
- Slabo informiranje (ni dovolj znano, ker je potrebna odprta komunikacija in sodelovanje svetovalne službe pri roditeljskih sestankih, lahko tudi na govorilnih urah; več informacij bi morali ponuditi na 1. roditeljskem sestanku, sama imam s tem slabe izkušnje, če ne bi ukrepala sama, otroku še zdaj nihče ne bi pomagal).

- Predsodki staršev do pomoči (predlagam predstavitev dela svetovalne službe staršem in učencem, da se jim razloži, da to ni nič slabega, temveč da se lahko tja vedno obrnejo s svojimi vprašanji ter da se jim zagotovi diskretnost).

Predlogi, pohvale, kritike, vprašanja svetovalni službi

Učenci svetovalni službi:

- Predlogi (manj izpostavljanja učencev z individualnim delom; boljše razumevanje učencev, pravičnost; boljše poznavanje aktualnih tem mladostnikov; pridobiti zaupanje učencev; zabavna srečanja, delavnice – športne aktivnosti, družabne igre; boljša seznanitev učencev z vlogo svetovalne službe – plakati o delu, namenu, ponudbi; predstavitev vsakemu razredu na začetku šolskega leta, več pogovora z učenci; več pomoči pri reševanju osebnih stisk, prijaznost, veselje; diskretnost, varovanje skrivnosti; boljša zaščita v primeru diskriminacije; dodatni pouk iz vseh predmetov; živali v pisarni, zaradi boljšega vzdušja; da bi vsak učenec mesečno vsaj enkrat obiskal svetovalno službo; več pogovorov z nami, bi povečalo naše zaupanje v svetovalno službo; svetovanje zunaj šole; pomoč pri učenju, samostojnem delu, problemih s komunikacijo).
- Pohvale (dobro je tako kot je, trudijo se po najboljših močeh).
- Kritike (brez ovinkarjenja pri odgovarjanju; na šoli k svetovalni delavki pošiljajo »nagajive« učence, tega ne bi smeli, tja bi morali učenci zaradi lastnih problemov, ne zaradi manjše nagajivosti).
- Mnenje (učijo nas, da svoje probleme zaupamo učiteljem, staršem, svetovalne službe ne omenjajo; ne vem).

Učitelji svetovalni službi:

- Predlogi (potrebno organizirati dežurstvo (svetovalnih delavcev, učiteljev, vodstva) in prostor za učence, ki motijo pouk in kršijo hišni red, kjer bi se z njimi pogovorili in obvestili starše; prisotnost psihologa tudi med poukom, več dela tudi v razredu; večkratna pomoč na pobudo učiteljev, v čim hitrejšem času).
- Pohvale (pohvale, še vnaprej takšno prizadevanje in sodelovanje z nami).

- Kritike (premalo delavcev se ukvarja z učenci, ki povzročajo nemir v razredu, v takih primerih bi morala vedno biti na voljo oseba, na katero se lahko obrnemo; pomanjkljivo delo in specializacija za delo z učenci s specifičnimi učnimi težavami).
- Mnenje (preveč so zaposleni, preobremenjeni, imajo odgovorno delo, zaradi tega se kdaj težko uskladimo – premalo ljudi, premalo ur za delo z osebami, ki potrebujejo pomoč; z nekaterimi svetovalnimi delavkami boljše sodelovanje, z drugimi manj).

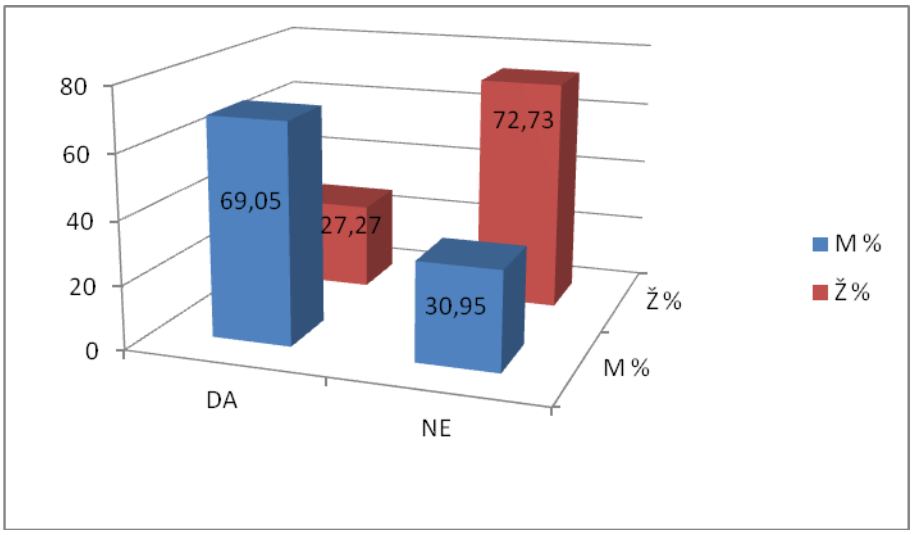
Starši svetovalni službi:

- Predlogi (nekaj je potrebno ukreniti z otroki, ki kršijo pravila, nadlegujejo ostale učence; boljša predstavitev svetovalne službe učencem in staršem – mesečni obiski razredov, več informacij; zmanjševanje predsodkov do otrok, ki prejemajo pomoč; bolj aktivno vključevanje v procese izobraževanja; več posvečanja otrokom z učnimi težavami; dodatno usposabljanje tako za svetovalne delavce, kot tudi za učitelje – za ravnanje z otroki s posebnimi potrebami; upoštevanje mnenja staršev, ne samo razrednikov).
- Pohvale (pohvale, so prijazne, vedno pripravljene za nasvete in pomoč, zelo dobro delo specialne pedagoginje).
- Kritike (svetovalna služba je brez pravega učinka; premalo fleksibilni).
- Vprašanja (obstaja še kaj drugega kot vpis otrok v šolo?).

Preverjanje hipotez

Hipoteza H1: Svetovalno službo je obiskal večji delež fantov kot deklet.
Hipoteza H01: Svetovalno službo je obiskal enak delež fantov kot deklet.

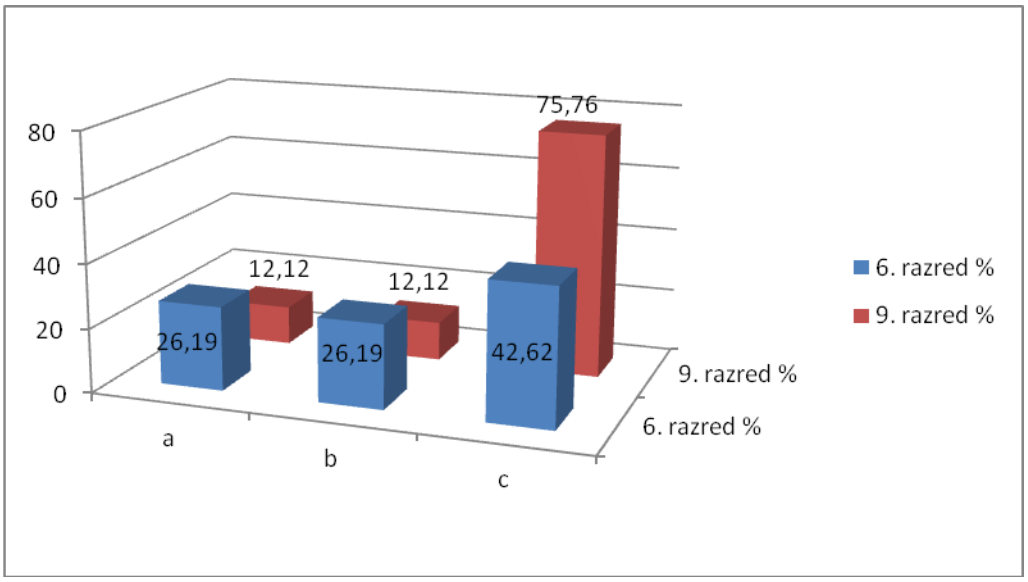
Graf 4.23.: Prikaz deležev fantov in deklet, ki so in ki niso obiskali svetovalne službe.

Podatki kažejo, da je svetovalno službo obiskalo 69,05 % učencev in le 27,27 % učenk. Tam pa še ni bilo 72,73 % učenk in 30,95 % učencev. Obenem je izračunana vrednost Hi – kvadrata (12,9) večja od tabelirane kritične meje (3,841), torej lahko **hipotezo H1:** Svetovalno službo je obiskal večji delež fantov kot deklet, s 5 % tveganjem, da se motim, **POTRDIM.** Glede na tako visoko vrednost Hi – kvadrata lahko upoštevam tudi najmanjše tveganje, da se motim, torej 0,5 % pri eni stopinji prostosti. Kritična meja pri tem tveganju znaša 7,879; kar je še vedno nižje od izračunane vrednosti Hi – kvadrata. **Ničelno hipotezo $H_0$1**, da med spoloma ni razlik glede števila obiskov, pa v tem primeru **zavrnem.**

Hipoteza H2: Učenci 6. razredov gojijo več predsodkov do tistih, ki so že bili poslani k svetovalni delavki oziroma prejemajo njeno pomoč, kot učenci 9. razredov.
Hipoteza H02: Med učenci 6. in 9. razredov ni razlik glede predsodkov do tistih, ki so že bili poslani k svetovalni delavki oziroma prejemajo njeno pomoč.

Graf 4.24.: Prikaz mnenj glede na razred, do tistih učencev, ki prejemajo pomoč svetovalne službe.

Legenda:

a – so drugačni

b – slabši, nevzgojeni

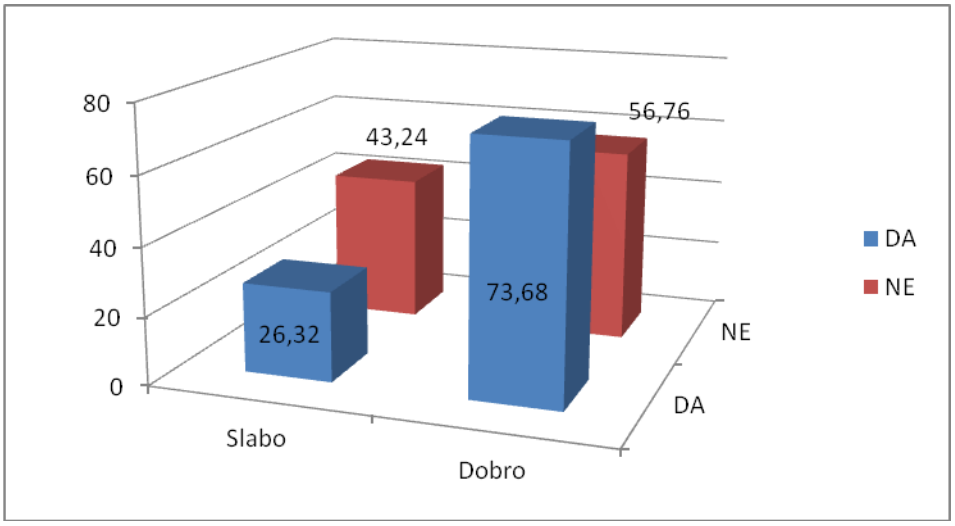
c – se ne razlikujejo od ostalih

Rezultati prikazujejo, da je v 6. razredu 26,19 % tistih učencev, ki menijo, da so sošolci, ki prejemajo pomoč svetovalne službe »drugačni«, v 9. razredu je tako odgovorilo 12,12 % učencev. Da so učenci, ki prejemajo pomoč oziroma obiskujejo svetovalno službo slabši in nevzgojeni, meni 26,19 % učencev 6. razreda in 12,12 % učencev iz 9. razreda. Da pa se ti sošolci ne razlikujejo od ostalih, trdi 42,62 % učencev 6. razreda in kar 75,76 % učencev 9. razreda. Izračunana vrednost Hi – kvadrata (6,097), je višja od tabelirane oziroma kritične meje, ki znaša 5,99. **Ničelno hipotezo $H_0$2**, da ni razlik **zavrnem, hipotezo H2:** 6. razredi gojijo več predsodkov do tistih, ki so bili že poslani k svetovalni delavki oziroma prejemajo njeno pomoč, kot 9. razredi, pa z manj kot 5 % tveganjem, da se motim, **POTRDIM.**

Hipoteza H3: Učenci, ki so že bili pri svetovalni delavki oziroma so bili deležni njene pomoči, na splošno bolje poznajo naloge svetovalne službe, kot tisti, ki svetovalne službe še niso obiskali.

Hipoteza H03: Med učenci, ki so že obiskali svetovalno službo in tistimi, ki je še niso, ni razlik glede splošnega poznavanja nalog svetovalne službe.

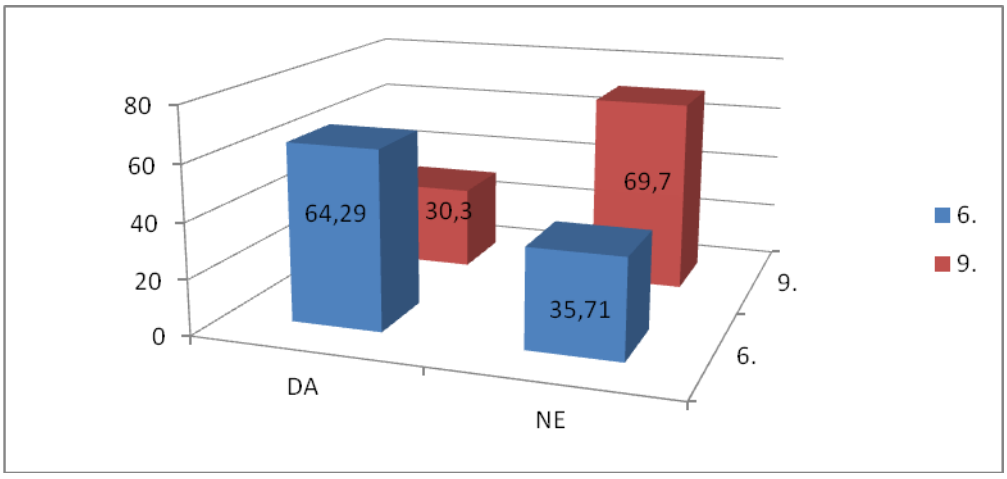
Graf 4.25.: Prikaz poznavanja nalog svetovalne službe glede na obisk (odstotki).

Graf 4.25. prikazuje, da je delež tistih, ki so že bili pri svetovalni delavki in ki dobro poznajo naloge svetovalne službe 73,68 %. Delež tistih, ki pa tam še niso bili in kljub temu dobro poznajo naloge, pa je 56,76 %. Delež tistih, ki pri socialni delavki še niso bili in slabo poznajo naloge svetovalne službe, je 43,24 %. V skupini tistih, ki so pri socialni delavki že bili, pa je 26,32 % takih, ki naloge svetovalne službe slabo poznajo. Kljub temu pa ne morem z gotovostjo trditi, da učenci, ki so že bili pri svetovalni delavki oziroma so bili deležni njene pomoči, na splošno bolje poznajo naloge svetovalne službe, kot tisti, ki svetovalne službe še niso obiskali. Tveganje, da bi se zmotila je preveliko, saj je izračunana vrednost Hi – kvadrata (2,37) manjša od tabelirane (3,841). Glede na to lahko **ničelno hipotezo $H_0$3**, da med obiskom in boljšim poznavanje glavnih nalog svetovalne službe ni povezave, z manj kot 5 % tveganjem, da se motim, **POTRDIM. Hipotezo H3** pa v tem primeru **zavrnem.**

Hipoteza H4: Med učenci 6. in 9. razredov bo prihajalo do razlik glede mnenj o dobrem poznavanju dela in namena svetovalne službe.
Hipoteza H04: Med učenci 6. in 9. razredov ne bo prihajalo do razlik glede mnenj o dobrem poznavanju dela in namena svetovalne službe.

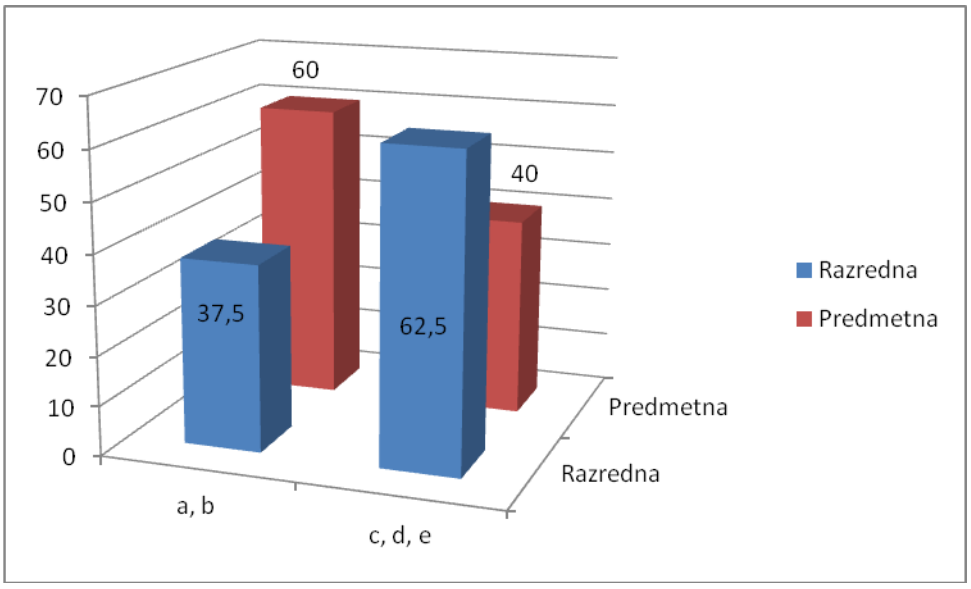
Graf 4.26.: Prikaz mnenja učencev glede poznavanja dela in namena svetovalne službe glede na razred (odstotki).

Rezultati kažejo, da kar 64,29 % učencev 6. razreda meni, da sta delo in namen svetovalne službe dovolj znana, v 9. razredu pa je takega mnenja le 30,30 % učencev. Podobni odstotki pa nakazujejo ravno obratno mnenje, saj le 35,71 % učencev iz 6. razreda meni, da sta delo in namen premalo poznana, v 9. razredu pa kar 69,70 % učencev meni, da delo in namen svetovalne službe nista dovolj poznana. Ker je izračunana vrednost Hi – kvadrata (8,54) večja od tabelirane kritične meje (3,841), lahko **hipotezo H4:** Med 6. in 9. razredi bo prihajalo do razlik glede mnenj o dobrem poznavanju dela in namena svetovalne službe, s 5% tveganjem, da se motim **POTRDIM.** Učenci 6. razreda v večji meri kot učenci 9. razreda menijo, da sta delo in namen svetovalne službe dovolj znana. Glede na tako visoko vrednost Hi – kvadrata lahko upoštevam tudi najmanjše tveganje, da se motim, torej 0,5% pri eni stopinji prostosti. Kritična meja pri tem tveganju znaša 7,879; kar je še vedno nižje od izračunane vrednosti Hi – kvadrata. **Ničelno hipotezo $H_0$4:** Med 6. in 9. razredi ne bo prihajalo do razlik glede mnenj o dobrem poznavanju dela in namena svetovalne službe, pa v tem primeru **zavrnem.**

Hipoteza H5: Učitelji, ki učijo na predmetni stopnji, večkrat sodelujejo s svetovalno službo kot tisti, ki učijo na razredni stopnji.
Hipoteza H05: Med učitelji, ki učijo na predmetni stopnji in med tistimi, ki učijo na razredni stopnji, ni razlik v pogostosti sodelovanja s svetovalno službo.

Graf 4.27.: Prikaz sodelovanja učiteljev s svetovalno službo glede na razredno in predmetno stopnjo.

Legenda:

a – nekajkrat na mesec

b – enkrat na mesec

c – nekajkrat v letu

d – enkrat v letu

e – nikoli

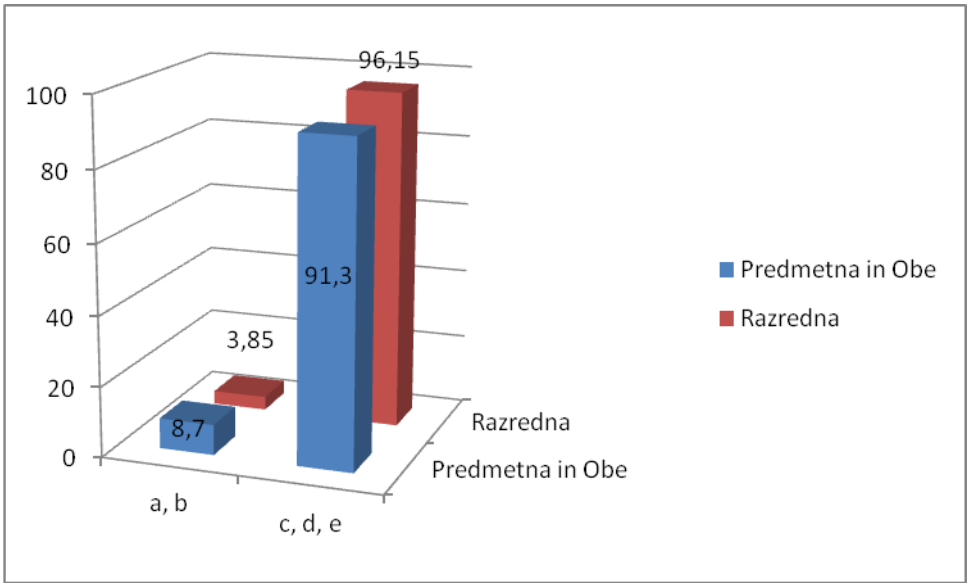
Rezultati kažejo, da je s svetovalno službo pogosteje (nekajkrat oziroma vsaj enkrat na mesec) sodelovalo 60 % učiteljev, ki učijo na predmetni stopnji in 37,5 % učiteljev, ki učijo na razredni stopnji. Odstotki tistih, ki so s svetovalno službo sodelovali redkeje pa so 40 % pri učiteljih, ki poučujejo na predmetni stopnji in 62,5 % pri učiteljih, ki poučujejo samo na razredni stopnji. Kljub razlikam, ki so vidne v rezultatih, pa je izračunana vrednost Hi – kvadrata (2,21) manjša od tabelirane (3,841), zato ne morem trditi, da učitelji, ki učijo na predmetni stopnji, večkrat sodelujejo s svetovalno službo kot tisti, ki učijo samo na razredni stopnji. Tveganje, da bi se zmotila je preveliko. Glede na to lahko **ničelno hipotezo $H_0$5**, da med učitelji, ki učijo na predmetni stopnji in med tistimi, ki učijo samo na razredni stopnji, ni razlik v pogostosti sodelovanja s svetovalno službo, z manj kot 5 % tveganjem, da se motim, **POTRDIM. Hipotezo H5** pa v tem primeru **zavrnem.**

Hipoteza H6: Starši, ki imajo vsaj enega otroka na predmetni stopnji, so v zadnjem letu s

svetovalno službo sodelovali pogosteje, kot starši, ki imajo otroke samo na razredni stopnji.

Hipoteza H06: Med starši, ki imajo vsaj enega otroka na predmetni stopnji in med tistimi, ki imajo otroke samo na razredni stopnji, ni razlik v pogostosti sodelovanja s svetovalno službo.

Graf 4.28.: Prikaz sodelovanja staršev s svetovalno službo, glede na stopnjo, ki jo obiskuje njihov otrok.

Legenda:

a – nekajkrat na mesec

b – enkrat na mesec

c – nekajkrat v letu

d – enkrat v letu

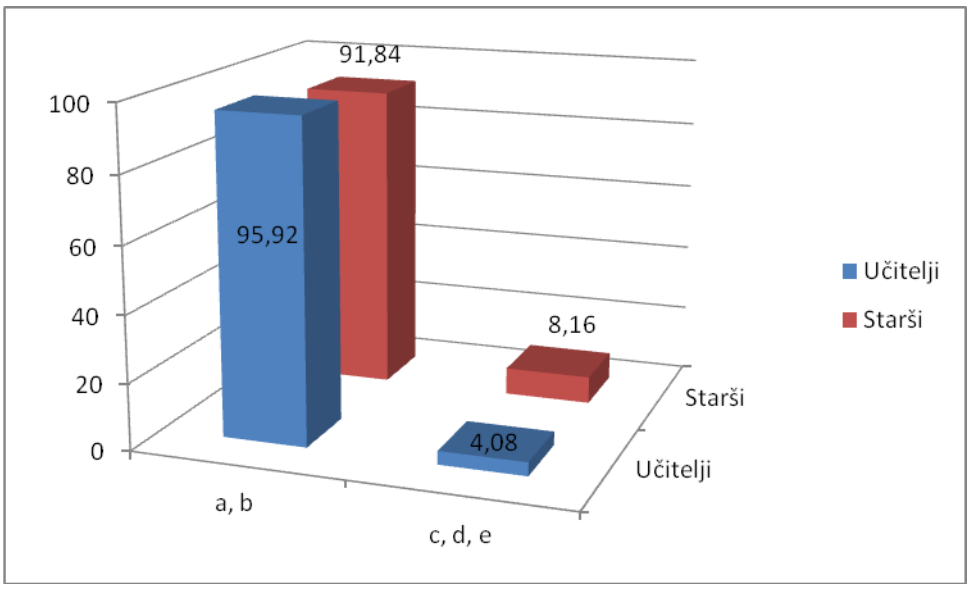
e – nikoli

Sodeč po grafu 4.28. lahko vidimo, da je kar 91,3 % staršev, ki imajo vsaj enega otroka na predmetni stopnji s svetovalno službo v zadnjem letu, sodelovalo redkeje (nekajkrat v letu, enkrat v letu, nikoli). Prav tako je redko sodeloval s svetovalno službo večinski delež (96,15 %) staršev, ki imajo otroke samo na razredni stopnji. Izmed tistih, ki so s svetovalno službo sodelovali pogosteje (nekajkrat na mesec, enkrat na mesec), je 8,7 % staršev, ki imajo vsaj enega otroka na predmetni stopnji in 3,85 % staršev, ki imajo otroke samo na razredni stopnji. Ker je izračunana vrednost Hi – kvadrata (0,499) manjša od tabelirane (3,841), ne morem z

gotovostjo trditi, da so starši, ki imajo otroke na predmetni stopnji ali obeh, v zadnjem letu s svetovalno službo sodelovali pogosteje, kot starši, ki imajo otroke samo na razredni stopnji. Tveganje, da bi se zmotila je preveliko. Glede na to lahko **ničelno hipotezo $H_0$6**, da med starši, ki imajo otroke na predmetni stopnji ali obeh in med tistimi, ki imajo otroke samo na razredni stopnji, ni razlik v pogostosti sodelovanja s svetovalno službo, z manj kot 5 % tveganjem, da se motim, **POTRDIM. Hipotezo H6** pa v tem primeru **zavrnem.**

Hipoteza H7: Učiteljem se zdi sodelovanje v timu s svetovalno službo, učitelji, učenci in njihovimi starši bolj pomembno kot staršem.
Hipoteza H07: Med učitelji in starši ne bo prihajalo do razlik glede mnenj o pomembnosti sodelovanja v timu s svetovalno službo, učitelji, učenci in njihovimi starši.

Graf 4.29: Prikaz mnenj staršev in učiteljev glede pomembnosti sodelovanja v timu (svetovalna služba, učitelji, učenci in starši).

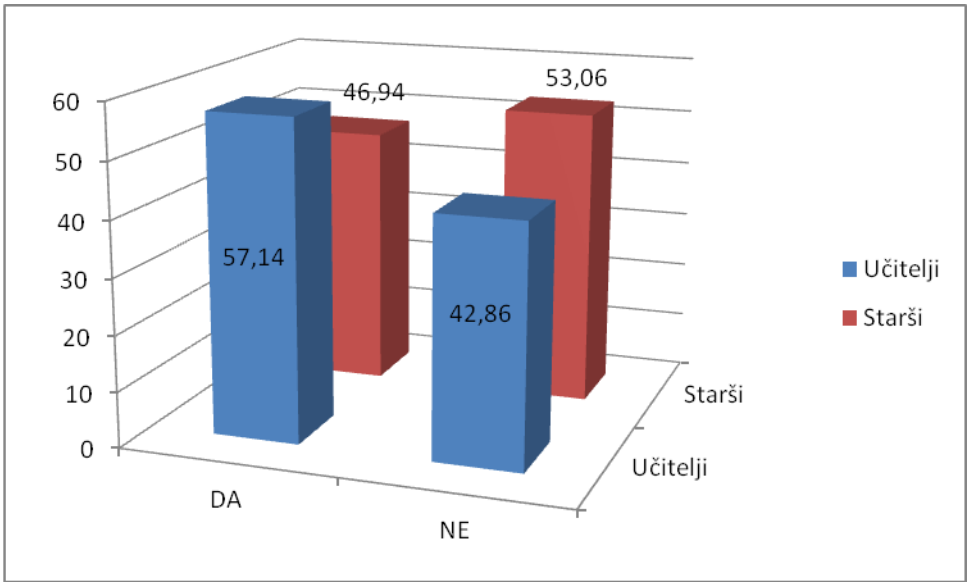
Legenda:
a – zelo pomemben
b – pomemben
c – niti pomemben niti nepomemben
d – manj pomemben
e – sploh ni pomemben

Opazimo lahko, da kar 95,92 % učiteljev meni, da je sodelovanje v timu (svetovalna služba, učitelji, učenci in starši), pomembno. Enakega mnenja je tudi 91,84 % staršev. Da pa sodelovanje v timu ni tako pomembno (niti pomembno niti nepomembno, manj pomembno, sploh ni pomembno) meni 4,08 % učiteljev in 8,16 % staršev. Ne morem trditi, da se učiteljem zdi sodelovanje v timu s svetovalno službo, učitelji, učenci in njihovimi starši, bolj pomembno kot staršem. Tveganje, da bi se zmotila je preveliko, saj je izračunana vrednost Hi – kvadrata (0,71) manjša od tabelirane (3,841). Glede na to lahko **ničelno hipotezo $H_0$7**, da med učitelji in starši ne bo prihajalo do razlik glede mnenj o pomembnosti sodelovanja v timu s svetovalno službo, učitelji, učenci in njihovimi starši, z manj kot 5 % tveganjem, da se motim, **POTRDIM. Hipotezo H7** pa v tem primeru **zavrnem.**

Hipoteza H8: Učitelji bodo mnenja, da je namen svetovalne službe dovolj znan, starši pa bodo ravno obratnega mnenja.

Hipoteza H08: Med učitelji in starši ne bo prihajalo do razlik glede mnenj o dovolj znanem namenu svetovalne službe.

Graf 4.30.: Prikaz mnenj učiteljev in staršev glede na vprašanje, če sta delo in namen svetovalne službe dovolj poznana.

57,14 % učiteljev je mnenja, da sta delo in namen svetovalne službe dovolj poznana, takšnega mnenja je tudi 46,94 % (47 %) staršev. Da pa sta delo in namen svetovalne službe

premalo poznana, meni približno 43 % učiteljev in 53 % staršev. Ne morem z gotovostjo trditi, da so učitelji mnenja, da je namen svetovalne službe dovolj znan, starši pa ravno obratnega mnenja. Tveganje, da bi se zmotila je preveliko, saj je izračunana vrednost Hi – kvadrata (1,02) manjša od tabelirane (3,841). Glede na to lahko **ničelno hipotezo $H_0$8**, da med učitelji in starši ne bo prihajalo do razlik glede mnenj o dovolj znanem namenu svetovalne službe, z manj kot 5 % tveganjem, da se motim, **POTRDIM. Hipotezo H8** pa v tem primeru **zavrnem.**

5. RAZPRAVA

V samo raziskavo sem zajela 173 anketiranih, od tega je bilo 75 učencev 6. in 9. razredov, 49 učiteljev in prav toliko staršev. Pri učencih ni bilo tolikšne razlike v spolu, je pa zato pri učiteljih in starših prevladoval ženski spol.

Glede obiska svetovalne službe sem ugotovila, da je delež učencev, ki so že bili pri svetovalni delavki in delež tistih, ki še niso bili, skoraj enak. So pa rezultati pokazali, da je svetovalno službo obiskal večji delež fantov kot deklet. Glede na vzroke, ki so jih učenci izbrali za obisk svetovalne službe, prevladujeta vzrok na zahtevo učitelja ter drugi razlogi. Učitelji so kot najpogostejši vzrok za obisk svetovalne službe izbrali, zaradi učencev z učnimi težavami. Je pa zanimivo to, da je največ staršev odgovorilo, da še nikoli niso potrebovali pomoči svetovalne službe. Med tistimi, ki pa so izbrali določen vzrok, je to bil otrokove učne težave. Prav tako sem ugotovila, da večina učencev obiska pri svetovalni delavki ne dojema kot kazen. Tisti učenci, ki pa so mnenja, da je obisk pri svetovalni delavki kazen, so svoj odgovor podkrepili z utemeljitvijo, da je to zaradi tega, ker so tja poslani zaradi neprimernega obnašanja in povzročanja nemira. Nekateri pa so mnenja, da je obisk kazen, če te tja pošlje učitelj, če pa se za obisk odločiš sam, predstavlja to svetovalni pogovor in nikakor ne kazen.

Glede samega sodelovanja s svetovalno službo sem ugotovila, da je v zadnjem letu enak delež učiteljev s svetovalno službo sodeloval kar nekajkrat na mesec ali pa le nekajkrat v letu. Starši pa so za razliko od učiteljev nekoliko na slabšem glede sodelovanja s svetovalno službo, saj večina staršev v zadnjem letu ni nikoli sodelovala z njo. Zanimalo pa me je tudi, če učitelji na predmetni stopnji večkrat sodelujejo s svetovalno službo, kot tisti na razredni, vendar so rezultati pokazali, da v tem primeru ne prihaja do razlik v pogostosti sodelovanja. Podobno sem preverjala tudi pri starših. Ugotovila sem, da zopet ni razlik v pogostosti sodelovanja s svetovalno službo med starši, ki imajo vsaj enega otroka na predmetni stopnji in med tistimi, ki imajo otroke samo na razredni stopnji. Preverjala sem tudi, kako pogosto so starši in učitelji sodelovali v timu (svetovalna služba, učenci, učitelji, starši). Ugotovila sem, da je večji delež učiteljev v takšnem timu sodeloval nekajkrat v letu. Žal pa večina staršev zopet v zadnjem letu še nikoli ni sodelovala v omenjenem timu. Zanimalo me je tudi, kako pomembno se zdi tako staršem kot učiteljem sodelovanje v timu z vsemi pomembnimi. Rezultati so pokazali, da enak delež staršev in učiteljev meni, da je takšno sodelovanje zelo

pomembno (večina). Na podlagi teh rezultatov tudi ne morem trditi, da se zdi učiteljem tak način dela pomembnejši kot staršem, saj sem ugotovila, da ne prihaja do večjih razlik.

Glede preverjanja predsodkov do učencev, ki prejemajo pomoč svetovalne službe, sem ugotovila, da 6. razredi gojijo več predsodkov do njih, kot pa učenci 9. razredov. Je pa večina učiteljev mnenja, da gledajo učenci na sošolce, ki prejemajo pomoč, enako kot na druge, torej da ne obstajajo predsodki. Takega mnenja je tudi večji delež staršev, čeprav pa skoraj enak delež staršev sploh ne ve, kakšno mnenje imajo njihovi otroci do sošolcev, ki prejemajo pomoč svetovalne službe.

Kot glavno nalogo svetovalne službe so učenci najštevilčnejše prepoznali pomoč učencem v stiski. Tudi učitelji in starši so najštevilčnejše prepoznali nalogo pomoč učencem, otrokom v primeru njihovih osebnih težav (individualno delo). Kot drugo in tretjo najpomembnejšo nalogo svetovalne službe so učitelji izbrali še: učna pomoč učencem z učnimi težavami in ukvarjanje z učenci, ki kakorkoli kršijo pravila šolskega reda in motijo pouk. Starši pa so kot drugo in tretjo najpomembnejšo nalogo svetovalne službe izbrali: učna pomoč učencem z učnimi težavami in sodelovanje v timu pri reševanju konfliktov, stisk. Zbirala pa sem tudi mnenja, katerim nalogam bi se morali v svetovalni službi še bolj posvečati. Učitelji so mnenja, da bi se morali nalogi – pomoč učencem v primeru njihovih osebnih težav – v šoli še bolj posvečati. Druga najštevilčnejše izbrana naloga po izboru učiteljev je še delo z oddelki, v katerih se pojavljajo težave. Starši pa so kot nalogo, kateri bi se bilo potrebno v šoli še bolj posvečati, izbrali ukvarjanje z učenci, ki kakorkoli kršijo pravila šolskega reda in motijo pouk. Sledi pa ji naloga pomoč v primeru osebnih težav učencev. Sem pa pri učencih preverjala tudi samo poznavanje nalog svetovalne službe in ugotovila, da predhodno prejemanje pomoči oziroma obiskovanje svetovalne službe ne vpliva na boljše oziroma slabše poznavanje nalog.

Glede poznavanja samega dela in namena svetovalne službe sem ugotovila, da večina učencev 6. razreda meni, da sta delo in namen dovolj poznana. V 9. razredu pa je ravno obratno, torej večina učencev meni, da sta delo in namen svetovalne službe premalo poznana. Je pa v primeru učiteljev večji delež mnenja, da sta delo in namen svetovalne službe dovolj znana. Pri starših pa je ravno obratno, večji delež je mnenja, da delo in namen svetovalne službe nista

vsem dovolj poznana. S Hi – kvadrat testom pa sem kljub temu ugotovila, da ni večjih razlik glede mnenja učiteljev in staršev o poznavanju dela in namena svetovalne službe.

Na koncu pa sem zbrala tudi nekaj zanimivih predlogov, pohval, kritik, mnenj in vprašanj svetovalni službi, s strani anketiranih učencev, učiteljev in staršev. Še posebej zanimivo se mi zdi to, da so učenci sami predlagali načine, kako svetovalno službo in njeno delo še bolj približati vsem njim. Želijo si več pogovorov, boljšo predstavitev svetovalne službe, boljšega vzdušja v sami pisarni, da bi se njihovo zaupanje v svetovalno službo povečalo do te mere, da bi se lahko nanjo večkrat obrnili. Učitelji in starši še posebej poudarjajo problematiko glede učencev, ki povzročajo nemir v razredu oziroma v šoli. Očitno se zavedajo, da to ni le skrb svetovalne službe, temveč je pomembno, da se vsi strokovni delavci uskladijo in organizirajo v tej smeri. Nekateri učitelji si še posebej želijo pomoči tudi med samim poukom v razredu, obenem pa se zavedajo, da je svetovalna služba za kaj takega že sedaj preobremenjena. Tudi starši poudarjajo pomen boljše predstavitve svetovalne službe, čeprav v rezultatih ni bilo velikih razlik glede odgovorov tistih, ki menijo, da sta delo in namen svetovalne službe dovolj znana in tistih, ki menijo ravno obratno. Prav tako pa si starši želijo več priznavanja s strani svetovalne službe, kar bi se lahko izboljšalo že z večjim sodelovanjem med svetovalno službo in starši, oziroma s sodelovanjem celotnega tima.

Pri rezultatih me je presenetilo predvsem to, da večina učencev obiska pri svetovalni delavki ne dojema kot kazen, kar je v nasprotju z mojimi začetnimi pričakovanji. Sama sem pričakovala ravno obratno, saj sem tekom prakse dobila vtis, da je večina učencev pri svetovalni delavki pristalo zaradi kazni učitelja oziroma ker so povzročali nemir. Zato sem pričakovala tudi pri vzrokih učencev za obisk svetovalne službe, večji delež tistih, ki so tja odšli na zahtevo učitelja. Tudi s strani učiteljev sem pričakovala, da bo kot najštevilčnejši vzrok izbran zaradi učencev, ki povzročajo nemir v razredu oziroma v šoli. Sem pa presenečena nad tem, da ni več učiteljev svetovalne službe obiskalo tudi zaradi lastne stiske. Pričakovala sem, da je svetovalno službo obiskal večji delež fantov kot deklet. Vendar bi se ravno ob tem morali vprašati, kaj bi lahko spremenili. Sama sem mesec dni vodila delavnico učenja socialnih veščin za same fante, ki so bili zelo pripravljeni za sodelovanje, čeprav so bili večkrat pri svetovalni delavki ravno zaradi povzročanja nemira. Tudi učiteljica iz šole je bila mnenja, da se fante prevečkrat zapostavlja, njihovo energijo in potencial bi lahko

preusmerili v pozitivnejše aktivnosti in se s tem morda izognili tudi kakšnemu večkratnemu nasilju na šoli. To bi bilo zanimivo preveriti v kakšni drugi raziskavi, kasneje na tej šoli.

Pomembna pa je tudi ugotovitev, da veliko staršev še nikoli ni potrebovalo pomoči svetovalne službe ter obenem tudi večji delež staršev v zadnjem letu ni nikoli sodeloval z njo. Morda je vzrok, da se starši v primeru težav ne obrnejo pogosteje na svetovalno službo ravno v slabem sodelovanju s svetovalno službo. Kot omenjam v teoretičnem delu, je sodelovanje med starši in šolo zelo pomembno. Zato je presenetljivo, da je kar precej staršev izbralo tak odgovor. Za dobro sodelovanje pa je potrebno vzpostaviti tudi dober odnos, ki bo temeljil na zaupanju in poznavanju, da bodo starši v primeru težav sploh pomislili na svetovalno službo. Učitelji kot pričakovano, pogosteje sodelujejo s svetovalno službo, morda že zato, ker so tako oni, kot svetovalna služba, strokovni delavci šole, ki morajo že zaradi raznih postopkov sodelovati skupaj. Zelo je pomembno, da se v timu poleg njih povezujejo tudi učenci in njihovi starši, pa glede na rezultate temu zopet ni tako. Večina staršev v timu s svetovalno službo, učitelji in otroki ni še nikoli sodelovala v zadnjem letu, kljub temu da se zdi večini tak način dela zelo pomemben. Večji delež učiteljev je v omenjenem timu v zadnjem letu sodeloval le nekajkrat, kar se mi zdi še vedno premalo. So pa tudi učitelji v večini mnenja, da je sodelovanje v timu zelo pomembno. Tukaj se je potrebno vprašati, zakaj se takšnega načina dela šola ne poslužuje pogosteje, če ga tako starši kot učitelji ocenjujejo kot pomembnega. Morda imajo o konceptu soustvarjanja in drugih pomembnih načinih dela premalo informacij. Je pa zanimivo tudi to, da učitelji na predmetni stopnji ne sodelujejo večkrat s svetovalno službo, kot tisti, ki učijo na razredni. To je dober znak, saj je pomembno, da se vsi učitelji in svetovalna služba pogosto povezujejo med sabo in sodelujejo. Tudi pri starših ne prihaja do razlik v pogostosti sodelovanja glede na stopnjo, ki jo obiskuje njihov otrok/otroci. Vseeno pa je pri starših ravno obratno kot pri učiteljih. To pomeni, da tako eni kot drugi starši premalokrat, če sploh sodelujejo s svetovalno službo. Kot sem omenjala že zgoraj, bi bilo potrebno nekaj storiti v tem primeru. Sodelovanje med šolo in starši bi bilo treba spodbuditi.

Glede predsodkov do tistih, ki so vključeni v svetovalno delo, sem bila presenečena, da je pri šestih razredih prišlo do takšnih razlik v primerjavi z devetimi. Mlajši učenci so v večjem številu kot 9. razredi odgovarjali, da so »drugačni« oziroma slabši in nevzgojeni tisti učenci, ki prejemajo pomoč svetovalne službe. Učitelji so kljub temu mnenja, da učenci na sošolce, ki

prejemajo pomoč, gledajo enako kot na druge. Enakega mnenja je tudi večji delež staršev. Ne smem pa zanemariti, da podoben delež staršev ne ve, kakšen odnos imajo njihovi otroci do sošolcev, ki prejemajo pomoč. Morda se o tej temi doma niso nikoli pogovarjali ali pa otroci tega tudi ne omenjajo, kar pa še ne pomeni, da do predsodkov ne prihaja. O tej temi bi se lahko tako v šoli kot tudi doma, bolj odkrito pogovarjali in s tem morda tudi zmanjševali predsodke.

Zanimivo je tudi to, da so se anketirani učenci pri vprašanju o glavnih nalogah svetovalne službe najštevilčnejše odločili za odgovor *pomoč učencem v stiski*, čeprav sem sama predvidevala, da bodo kot glavno nalogo svetovalne službe prepoznali *obravnavo nedisciplinirani učencev*. Torej se učenci zavedajo, da svetovalna služba nudi pomoč učencem v stiski, vseeno pa rezultati niso pokazali, da bi se učenci tja prostovoljno odpravljali v večjem številu. Zanimivo pa je tudi to, da se v večini anketirani niso opredelili za odgovor, da se svetovalna služba *ukvarja z administracijo*, čeprav je v praksi na žalost ravno obratno, torej je veliko dela s papirji. Učitelji so izbrali tiste glavne naloge svetovalne službe, ki sem jih tudi sama nekako predvidevala. Zato me takšen rezultat ni presenetil. Je pa zanimivo, da so tako starši kot učitelji najštevilčnejše izbrali nalogo – pomoč v primeru osebnih težav učencem. Zelo pa me je presenetilo to, da so starši kot tretjo najpomembnejšo nalogo svetovalne službe izbrali sodelovanje v timu pri reševanju konfliktov, stisk. Torej zopet starši poudarjajo pomen sodelovanja v timu, čeprav ga, sodeč po rezultatih, večina še nikoli ni bila deležna. Je pa presenetljivo tudi to, da ni nihče izmed učiteljev kot pomembne naloge svetovalne službe izbral pomoči učiteljem glede osebnih stisk, ki se lahko odražajo tudi pri delu. Morda so mnenja, da lastne stiske ne sodijo v kontekst svetovalne službe, vseeno pa menim, da so zelo pomembne, če vplivajo na samo delo učitelja. Prav tako je najmanjši delež staršev izbral kot pomembno nalogo svetovanje in pomoč staršem glede družinske problematike. Tudi družinske težave, ki vplivajo na otrokovo vedenje v šoli, so zelo pomembna naloga svetovalne službe. Kot omenja Gabi Čačinovič Vogrinčič (1999), lahko socialno delo z družino uporabimo tudi v svetovalnem delu z družino v šoli. Pri vprašanju, katerim nalogam bi se bilo treba v šoli še bolj posvečati, pa sem morda pričakovala več odgovorov ravno glede sodelovanja v timu. Vendar kar nekaj staršev in učiteljev na to vprašanje ni odgovorilo.

Pri četrti hipotezi sem bila mnenja, da sta delo in namen svetovalne službe učencem devetih razredov bolj znana kot učencem šestih razredov. Razlog za to sem videla ravno v tem, da so učenci devetih razredov že dlje časa na šoli, v povezavi s tem pa naj bi imeli tudi več stika s svetovalno službo ter njenim delom in namenom, tudi zaradi samega poklicnega svetovanja. Glede staršev in učiteljev sem predvidevala, da bodo učitelji mnenja, da sta namen in delo svetovalne službe dovolj znana, starši pa bodo ravno obratnega mnenja. Presenetilo me je to, da ni prišlo do večjih razlik pri teh rezultatih.

Anketirani pa so me pri vprašanjih glede predlogov, pohval, kritik in vprašanj presenetili z zelo izvirnimi odgovori. Na tem mestu bi omenila predlog učencev, ki ga lahko povežem tudi s teorijo. Učenci poleg drugih predlogov omenjajo tudi, da bi se v primeru, če se učenec počuti preveč izpostavljenega, ker je s strani svetovalne službe obravnavan individualno, uvedlo več skupinskega dela z učenci (delavnice) oziroma delo s parom ali več posamezniki. Takšen način dela omenja tudi Barbara Cerkovnik (2010: 80-81), ki pa poleg tega trdi še, da je individualna obravnava učencev, ki imajo težave z vključevanjem v skupino, neprimerna. Obenem pa predstavlja tudi nezadosten način za razreševanje notranjih stisk posameznikov in konfliktov v razredu. Takšen način dela pa posledično zmanjšuje tudi stigmatizacijo posameznikov.

Za raziskavo sem prve podatke začela zbirati že decembra 2010, ker sem takrat opravljala tudi prakso na omenjeni osnovni šoli. Sprva nisem vedela, ali bom sploh dobila dovoljenje na šoli za izvajanje raziskave. Kljub temu je bila šola navdušena nad idejo in bila z veseljem pripravljena sodelovati.

Pri sestavljanju vprašalnika za učence, mi je pomagala mentorica, socialna delavka v šolski svetovalni službi. Pri samem zbiranju podatkov sem opazila, da so predvsem učenci 9. razreda izpuščali utemeljitve odgovorov na nekatera vprašanja. Obenem pa me je presenetilo, da ravno pri 8. vprašanju odprtega tipa, ki je zahteval učenčeve predloge glede boljše »ponudbe« svetovalne službe, kar nekaj učencev ni odgovarjalo. Menim, da je morda razlog za to dejstvo, da so 9. razredi zadnje leto na osnovni šoli in jih ta tematika ne zanima več toliko. Pri istem vprašanju sem v šestih razredih opazila podobne odgovore. Ker nekateri učenci niso dobro razumeli oziroma niso imeli ideje za odgovor na vprašanje, sem jim podala nekaj primerov.

Nekateri so nato napisali slišane predloge, ne pa svojih. Morda bi morala v prihodnje vprašanje nekoliko drugače zastaviti in jim pustiti več časa, da sami dobro razmislijo.

Pri obeh vprašalnikih za učitelje in starše sem prav tako imela nekaj težav. Pri petem vprašanju niso dobro upoštevali mojih navodil in so namesto omejenega števila odgovorov, obkrožili več ali manj le teh. Prav tako je kar nekaj učiteljev in staršev izpuščalo 6. vprašanje, kjer so morali napisati, katerim nalogam bi se morala šola še bolj posvečati. Zakaj je temu tako, ne vem. Prav tako veliko anketiranih ni odgovorilo na zadnje vprašanje, ki se je nanašalo na predloge, kritike, pohvale in vprašanja svetovalni službi. Sem pa pri vprašalniku za starše, sama pri 4. vprašanju možnost d, zapisala napačno. Želela sem dodati možnost zaradi posameznih učencev, ne zaradi staršev posameznih učencev. Tega odgovora kot vzrok obiska svetovalne službe, ni izbral nihče od staršev, morda bi v primeru, da se nisem zmotila, ta možnost bila večkrat izbrana.

Besede pri vprašanjih, ki so preverjala predsodke, na prvi pogled delujejo označujoče (so »drugačni«; slabši, nevzgojeni; je z njimi nekaj narobe …). Vseeno pa moj namen ni bil označevati učencev, ki prejemajo pomoč svetovalne službe. Izbor besed sem poskušala prilagoditi slogu in uporabi, ki krožijo med otroki, da bodo vsi anketirani lažje prepoznali, če do predsodkov prihaja oziroma, če gojijo določeno mnenje, ki se ujema s podanimi besednimi zvezami. Kljub temu pa ne smemo zanikati, da so predsodki že sami po sebi označevalni, zato bi bilo skoraj nemogoče uporabiti primernejše besede, saj se predsodki skrivajo ravno v označevalnih besedah.

Sama metodologija se mi je zdela primerna, saj sem tako z odstotki kot tudi s Hi – kvadrat testom preverila, kar me je zanimalo. Glavno vodilo raziskave je bilo predvsem dati anketiranim priložnost, da sooblikujejo delo svetovalne službe in da povedo svoje mnenje o izkušnjah s svetovalno službo ter kako bi se le ta lahko »izboljšala«. Pridobljenih rezultatov pa zaradi priložnostnega vzorca ne morem posplošiti na celotno populacijo Osnovne šole Brezovica pri Ljubljani. Lahko pa načeloma posplošim rezultate s strani učiteljev, ker sem kljub osipu zajela celotno populacijo. Vseeno pa bi bilo smiselno raziskavo na podoben način čez nekaj let ponoviti na tak način, da bi vključili še večji delež učencev in staršev ter seveda s slučajnostnim vzorčenjem, ki bi morda sam izid rezultatov tudi nekoliko spremenil, še

posebej, če bi na šoli uvedli kakšne spremembe glede sodelovanja s svetovalno službo, na podlagi mojih rezultatov.

6. SKLEPI

- Svetovalno službo je obiskal večji delež fantov kot deklet.
- Večina anketiranih učencev obiska pri svetovalni delavki ne dojema kot kazen.
- Učenci 6. razredov gojijo več predsodkov do tistih, ki so že bili poslani k svetovalni delavki oziroma prejemajo njeno pomoč, kot učenci 9. razredov.
- Anketirani učenci so kot glavno nalogo svetovalne službe največkrat prepoznali *pomoč učencem v stiski.*
- Med učenci, ki so že obiskali svetovalno službo in tistimi, ki je še niso, ni razlik glede splošnega poznavanja nalog svetovalne službe.
- Večina učencev 6. razreda meni, da sta delo in namen svetovalne službe dovolj poznana, učenci 9. razreda pa menijo ravno obratno, da sta delo in namen premalo poznana.
- Med učitelji, ki učijo na predmetni stopnji in med tistimi, ki učijo na razredni stopnji, ni razlik v pogostosti sodelovanja s svetovalno službo.
- Med starši, ki imajo vsaj enega otroka na predmetni stopnji in med tistimi, ki imajo otroke samo na razredni stopnji, ni razlik v pogostosti sodelovanja s svetovalno službo.
- Učitelji se na svetovalno službo največkrat obrnejo *zaradi učencev z učnimi težavami*.
- Večji delež staršev še nikoli ni potreboval pomoči svetovalne službe.
- Učitelji so kot najpomembnejše naloge svetovalne službe izbrali *pomoč v primeru osebnih težav učencev (individualno delo), nudenje učne pomoči učencem z učnimi težavami* ter *ukvarjanje z učenci, ki kakorkoli kršijo pravila šolskega reda in motijo pouk.*
- Starši so kot najpomembnejše naloge svetovalne službe izbrali *pomoč v primeru osebnih težav učencev (individualno delo), učna pomoč učencem z učnimi težavami* in *sodelovanje v timu pri reševanju konfliktov, stisk.*
- Največ učiteljev je v timu s svetovalno službo, učenci in njihovimi starši sodelovala *nekajkrat v letu.*
- Večina staršev v zadnjem letu ni *nikoli* sodelovala v timu s svetovalno službo, učitelji in otroki.

- Med učitelji in starši ni prišlo do razlik glede mnenj o pomembnosti sodelovanja v timu s svetovalno službo, učitelji, učenci in njihovimi starši (večina se strinja, da je takšno sodelovanje zelo pomembno).
- Večina učiteljev ni opazila predsodkov do tistih učencev, ki pogosteje prejemajo pomoč svetovalne službe.
- Največ staršev na podlagi pogovora s svojimi otroki, ni opazilo predsodkov do sošolcev, ki pogosteje prejemajo pomoč svetovalne službe.
- Med učitelji in starši ni razlik glede mnenj o dovolj znanem namenu svetovalne službe.

7. PREDLOGI

Glede na ugotovljene rezultate predlagam:

- več delavnic za učence, ki bi se izvajale v okviru šolske svetovalne službe na temo zmanjševanja predsodkov do učencev, ki prejemajo pomoč svetovalne službe
- za razbremenitev šolske svetovalne službe predlagam ravno pri izvajanju delavnic tudi vpeljavo prostovoljcev (npr. praktično usposabljanje)
- konstantno izvajanje delavnic za učenje socialnih veščin, v katerih bi se še naprej vključevali tako učenci, ki že prejemajo določeno pomoč svetovalne službe in obenem tudi tisti, ki pomoči na splošno ne prejemajo (posredni namen je obenem tudi zmanjševanje predsodkov in vključevanje tako učencev kot učenk)
- zmanjševanje kazenskega pošiljanja učencev k svetovalnim delavkam s strani učiteljev (potrebno bi bilo povečati prostovoljni obisk svetovalne službe in zmanjšati prisilnega – neprostovoljnega)
- upoštevanje otrokovih predlogov pri nudenju pomoči in njegovo vključevanje v samo načrtovanje procesa pomoči (npr. če si učenec ne želi individualne obravnave zaradi izpostavljenosti, bi lahko uvedli več skupinskega dela z učenci oziroma vsaj delo s parom, če je to le mogoče)
- boljša predstavitev svetovalne službe na šoli, še posebej učencem in staršem, da bi le ti točno vedeli, v katerih primerih se lahko nanjo obrnejo in kaj jim sploh ponuja
- predlagam tudi delavnice oziroma neke vrste seminarje za starše, da bi se tudi v tem primeru zmanjšali morebitni predsodki staršev do prejemanja pomoči svetovalne službe oziroma, da bi se povečalo sodelovanje med starši in svetovalno službo
- predstavitev oziroma seznanitev svetovalne službe s temeljnimi koncepti socialnega (svetovalnega) dela pri delu z družino in soustvarjanjem v šoli (da bi se vzpostavilo pomembno sodelovanje in vključevanje tako šole kot tudi učencev in njihovih staršev).

Nekateri predlogi učencev:

- boljše razumevanje in poznavanje aktualnih tem učencev
- boljša predstavitev dela svetovalne službe s plakati, predstavitvami v razredih, več pogovorov z učenci

- več zabavnih srečanj, delavnic, iger, druženja, pogovorov, ki bi povečalo zaupanje v svetovalno službo
- več pomoči pri osebnih stiskah.

Nekateri predlogi učiteljev:

- več ukvarjanja z učenci, ki povzročajo nemir v razredu (organiziranje dežurstva učiteljev, svetovalnih delavcev, vodstva)
- več sodelovanja svetovalne službe tudi med poukom
- potrebna specializacija za delo z učenci s specifičnimi učnimi težavami
- razbremenitev svetovalne službe tam, kjer je to mogoče.

Nekateri predlogi staršev:

- potrebno je nekaj ukreniti z učenci, ki kršijo pravila, nadlegujejo ostale
- boljša predstavitev svetovalne službe učencem in staršem
- ukrepanje glede predsodkov, ki se pojavljajo do otrok, ki prejemajo pomoč svetovalne službe
- aktivnejše vključevanje v procese izobraževanja
- dodatno usposabljanje za vse strokovne delavce, za delo z otroki s posebnimi potrebami
- upoštevanje mnenj staršev.

8. UPORABLJENA LITERATURA

Bregar Golobič, K. (2011), O delovnem odnosu soustvarjanja z vidika prikritega kurikula v šoli: Glas učenca! V: Šugman Bohinc, L. (ur.), *Učenci z učnimi težavami: Izvirni delovni projekt pomoči.* Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (80-94).

Cerkovnik, B. (2010), Sodelovanje med šolsko svetovalno službo in učiteljem pri načrtovanju pomoči otrokom, ki se težje vključujejo v skupino vrstnikov. V: Bizjak, C., Bezić, T., Gracelj, I., Margan, U., Mrvar, P., Poštrak, M., Puklek Levpušček, M., Vec, T., *Šolsko svetovalno delo: Revija za svetovalne delavce v vrtcih, šolah in domovih*, letnik XIV, 3/4. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo (80-87).

Cerkovnik, B. (2012), Po poteh doživljajske pedagogike. V: Bizjak, C., Bezić, T., Gracelj, I., Gregorčič Mrvar, P., Malešević, T., Margan, U., Poštrak, M., Puklek Levpušček, M., Vec, T., *Šolsko svetovalno delo: Revija za svetovalne delavce v vrtcih, šolah in domovih*, letnik XVI, 1/2. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo (78-87).

Čačinovič Vogrinčič, G. (1999), Svetovalno delo s starši, svetovalno delo z družino: Primer socialnega dela. V: Resman, M., Kroflič, R., Bezić, T., Čačinovič Vogrinčič, G., Musek, J., *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah.* Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo (175-191).

Čačinovič Vogrinčič, G. (2008), *Soustvarjanje v šoli: Učenje kot pogovor.* Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Čačinovič Vogrinčič, G. (2011), Soustvarjanje v delovnem odnosu: Izvirni delovni projekt pomoči. V: Šugman Bohinc (ur.), *Učenci z učnimi težavami: Izvirni delovni projekt pomoči.* Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (15-35).

Čačinovič Vogrinčič, G., Bregar Golobič, K., Bečaj, J., Pečjak, S., Resman, M., Bezić, T., Dobnik Žerjav, M., Grgurevič, J., Niklanović, S., Šmuk, B. (2008), *Programske smernice: Program osnovnošolskega izobraževanja: Svetovalna služba v osnovni šoli.* Ljubljana: Zavod

Republike Slovenije za šolstvo.

Čuk, M. (2011), Osebe s posebnimi potrebami in njihove psihološke lastnosti. V: Destovnik, K., Tasić, A. (ur.), *Usposabljanje strokovnih delavcev za uspešno vključevanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami v vzgojo in izobraževanje v letih, 2008, 2009, 2010, 2011*. Ljubljana: SOUS-Skupnost organizacij za usposabljanje oseb s posebnimi potrebami v Republiki Sloveniji (41-45).

Hanžekovič, V. (ur.) (2011), *Publikacija 2011/2012*. Brezovica: OŠ Brezovica pri Ljubljani.

Jurić-Šimunčić, A. (1978), *Djeca s teškoćama u učenju i vladanju: Priručnik za nastavnike nižih razreda osnovne škole.* Zagreb: Školska knjiga.

Juriševič, M. (2011), Vzgoja in izobraževanje nadarjenih. V: Krek, J., Metljak, M. (ur.), *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo (329-345).

Kalin, J., Krek, J., Medveš, Z., Valenčič Zuljan, M., Vogrinc, J. (2011), Osnovna šola. V: Krek, J., Metljak, M. (ur.), *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji.* Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo (107-179).

Kos Mikuš, A. (1979), Sociološki vidiki specifičnih učnih težav. V: Budnar, M., Dolničar, M., Kos, A., Skalar, M., Šali, B., *Otroci s specifičnimi učnimi težavami v sodobni družbi.* Ljubljana: Dopisna delavska univerza Univerzum (11-14).

Krek, J., Globokar, R., Kalin, J., Kodelja, Z., Pribac, I., Šimenc, M. (2011), Uvod. V: Krek, J., Metljak, M. (ur.), *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji.* Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo (11-62).

Krek, J., Metljak, M. (ur.) (2011), *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji.* Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Kvaternik, I., Kustec, K., Kodele, T. (2011), Pogled staršev na uvajanje koncepta delovnega odnosa soustvarjanja v šoli. V: Šugman Bohinc, L. (ur.), *Učenci z učnimi težavami: Izvirni delovni projekt pomoči.* Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (136-151).

Magajna, L., Kavkler, M., Čačinovič Vogrinčič, G., Pečjak, S., Bregar Golobič, K. (2008), *Učne težave v osnovni šoli: Koncept dela*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Mesec, B. (1997), *Metodologija raziskovanja v socialnem delu I. del*. Skripta. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.

Opara, B. (2005), *Otroci s posebnimi potrebami v vrtcih in šolah: Vloga in naloga vrtcev in šol pri vzgoji in izobraževanju otrok s posebnimi potrebami: Uresničevanje vzgojno-izobraževalnih programov s prilagojenim izvajanjem in z dodatno strokovno pomočjo.* Ljubljana: CENTERKONTURA (priročnik).

Osnovna šola Brezovica pri Ljubljani in podružnica Notranje Gorice, Katalog IJZ, Letni delovni načrt (LDN) 2011/2012 (PDF). Dostopno na http://www.osbrezovica.si/upload/documents/catalogipc_15_10.pdf (ogledano 8.10.2012).

Osnovna šola Brezovica pri Ljubljani in podružnica Notranje Gorice, O šoli, Predstavitev. Dostopno na http://www.osbrezovica.si/pages.aspx?pt=p1 (ogledano 8.10.2012).

Osnovna šola Brezovica pri Ljubljani in podružnica Notranje Gorice, O šoli, Vzgojni načrt (PDF). Dostopno na http://www.osbrezovica.si/upload/documents/pages_6_5.pdf (ogledano 8.10.2012).

Peklaj, C. (2012), *Učenci z učnimi težavami v šoli in kaj lahko stori učitelj.* Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Rathvon, N. (1996), *The unmotivated child: Helping your underachiever become a successful student.* New York: Simon and Schuster.

Resman, M. (1999 a), Pojem in karakteristike šolskega svetovanja. V: Resman, M., Kroflič, R., Bezić, T., Čačinovič Vogrinčič, G., Musek, J., *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah.* Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo (67-84).

Resman, M. (1999 b), Posebnosti svetovanja učencem in dijakom. V: Resman, M., Kroflič, R., Bezić, T., Čačinovič Vogrinčič, G., Musek, J., *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah.* Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo (137-142).

Resman, M. (1999 c), Razvojna vloga svetovalne službe. V: Resman, M., Kroflič, R., Bezić, T., Čačinovič Vogrinčič, G., Musek, J., *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah.* Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo (85-94).

Resman, M. (1999 d), Svetovalno delo šolam, vodstvom šol in učiteljem v luči šolske organiziranosti. V: Resman, M., Kroflič, R., Bezić, T., Čačinovič Vogrinčič, G., Musek, J., *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah.* Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo (13-17).

Resman, M. (1999 e), Uvod. V: Resman, M., Kroflič, R., Bezić, T., Čačinovič Vogrinčič, G., Musek, J., *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah.* Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo (5-10).

Resman, M. (1999 f), V osebnostni razvoj usmerjeno svetovanje v vrtcih in šolah. V: Resman, M., Kroflič, R., Bezić, T., Čačinovič Vogrinčič, G., Musek, J., *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah.* Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo (109-115).

Resman, M., Kroflič, R., Bezić, T., Čačinovič Vogrinčič, G., Musek, J. (1999), *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah.* Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Shapiro, L. E. (2003), *Ščepec preventive: Kako preprečimo težave, preden se sploh pojavijo.* Ljubljana: Mladinska knjiga.

Sunderland, M. (2008), *Znanost o vzgoji: Praktični nasveti o spanju, joku, igri in ustvarjanju*

čustvenega ravnovesja za vse življenje. Radovljica: Didakta.

Ule, M. (ur.) (2008), *Za vedno mladi? Socialna psihologija odraščanja.* Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Uradni list, Pravilnik o pravicah in dolžnostih učencev v osnovni šoli (Ur. l. RS, 31/1996). Dostopno na http://www.uradni-list.si/1/content?id=10911&part=&highlight=pravilnik+o+pravicah+in+dol%C5%BEnostih+u%C4%8Dencev+v+osnovni+%C5%A1oli (ogledano 8.10.2012).

Uradni list, Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja uradno prečiščeno besedilo (ZOFVI-UPB5, Ur. l. RS, 16/2007). Dostopno na http://www.uradni-list.si/1/content?id=78530&part=&highlight=zakon+o+organizaciji+in+financiranju+vzgoje+in+izobra%C5%BEevanja (ogledano 8. 10. 2012).

Uradni list, Zakon o osnovni šoli uradno prečiščeno besedilo (ZOsn-UPB3, *Ur. l. RS*, 81/2006). Dostopno na http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200681&stevilka=3535 (ogledano 8.10.2012).

Uradni list, Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli (ZOsn-F, *Ur. l. RS*, 102/2007). Dostopno na http://www.uradni-list.si/1/content?id=83068&part=&highlight=zakon+o+spremembah+in+dopolnitvah+zakona+o+osnovni+%C5%A1oli+ZOsn-F (ogledano 8.10.2012).

Uradni list, Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli (ZOsn-H, *Ur. l. RS*, 87/2011). Dostopno na http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201187&stevilka=3727 (ogledano 8.10.2012).

Uradni list, Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (ZUOPP-1, *Ur. l. RS*, 58/2011). Dostopno na http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201158&stevilka=2714 (ogledano 8.10.2012).

Valenčič Zuljan, M., Cotič, M., Fošnarič, S., Peklaj, C., Vogrinc, J. (2011), Izobraževanje strokovnih delavcev in njihov profesionalni razvoj. V: Krek, J., Metljak, M. (ur.), *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji.* Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo (465-518).

Vries, S. de, Bouwkamp, R. (1995), *Psihosocialna družinska terapija*. Logatec: Firis.

Žgur, E. (2011), Usposabljanje strokovnih delavcev za uspešno vključevanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami v vzgoji in izobraževanju. V: Destovnik, K., Tasić, A. (ur.), *Usposabljanje strokovnih delavcev za uspešno vključevanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami v vzgojo in izobraževanje v letih, 2008, 2009, 2010, 2011.* Ljubljana: SOUS-Skupnost organizacij za usposabljanje oseb s posebnimi potrebami v Republiki Sloveniji (219-222).

9. PRILOGE

9.1. Prikaz Hi – kvadrat izračunov, grafov in tabel za hipoteze

Hipoteza H1

Tabela 9.1.: Prikaz števila obiskov svetovalne službe pri učencih glede na spol.

Spol	**Obisk pri svetovalni službi**		**Skupaj**
	DA	**NE**	
M	(A) 29	(B) 13	42
%	69,05	30,95	100
Ž	(C) 9	(D) 24	33
%	27,27	72,73	100
Skupaj	38	37	75
%	50,67	49,33	100

sp = (št. vrstic – 1)(št. stolpcev – 1) = (2 – 1)(2 – 1) = 1

Izračun Hi – kvadrata za hipotezo H1:

$$\chi^2 = \frac{75 \cdot (29 \cdot 24 - 13 \cdot 9)^2}{(29+13)\,(9+24)\,(29+9)\,(13+24)}$$

izračunana vrednost $\chi^2 = 12{,}90$

vrednost $\chi^2_{0,05}$ iz tabele = 3,841

$\chi^2 = 12{,}90 > 3{,}84 = \chi^2_{1;\,0,05}$

$\chi^2 = 12{,}90 > 7{,}879 = \chi^2_{1;\,0,005}$

Hipoteza H2

Tabela 9.2.: Prikaz mnenj anketiranih učencev do tistih, ki prejemajo pomoč svetovalne službe, glede na 6. in 9. razred.

	MNENJA ANKETIRANIH			
RAZRED	**SO "DRUGAČNI"**	**SLABŠI, NEVZGOJENI**	**SE NE RAZLIKUJEJO**	**SKUPAJ**
6.	(A) 11	(B) 11	(C) 20	42

% po vrstici	26,19	26,19	47,62	100
% po stolpcu	73,33	73,33	44,44	56
9.	(D) 4	(E) 4	(F) 25	33
% po vrstici	12,12	12,12	75,76	100
% po stolpcu	26,67	26,67	55,56	44
SKUPAJ	15	15	45	75
% po vrstici	20	20	60	100

sp = (št. vrstic – 1)(št. stolpcev – 1) = (2 – 1)(3 – 1) = 2

Tabela 9.3.: Prikaz vmesnega računanja Hi – kvadrata za hipotezo H2.

	f_o	f '	$f_o - f'$	$(f_o - f')^2$	$(f_o - f')^2 / f'$
A	11	8,4	2,6	6,76	0,805
B	11	8,4	2,6	6,76	0,805
C	20	25,2	-5,2	27,04	1,073
D	4	6,6	-2,6	6,76	1,0242
E	4	6,6	-2,6	6,76	1,0242
F	25	19,8	5,2	27,04	1,366
				χ^2 =	6,097

Izračun Hi – kvadrata za hipotezo H2:

izračunana vrednost χ^2 = 6,097

vrednost $\chi^2_{0,05}$ iz tabele = 5,99

χ^2 = 6,097 > 5,99 = $\chi^2_{2;\ 0,05}$

Hipoteza H3

Tabela 9.4.: Prikaz poznavanja nalog svetovalne službe glede na obisk.

POZNAVANJE NALOG	**SLABO**	**DOBRO**	**SKUPAJ**
Obiskal svetovalno službo	**0 - 2**	**3 - 6**	

DA	(A) 10	(B) 28	38
% po vrstici	26,32	73,68	100
% po stolpcu	38,46	57,14	50,67
NE	(C) 16	(D) 21	37
% po vrstici	43,24	56,76	100
% po stolpcu	61,54	42,86	49,33
SKUPAJ	26	49	75
% po vrstici	34,67	65,33	100

sp = (št. vrstic – 1)(št. stolpcev – 1) = (2 – 1)(2 – 1) = 1

Izračun Hi – kvadrata za hipotezo H3:

$$\chi^2 = \frac{75\cdot(10\cdot21 - 28\cdot16)^2}{(10+28)\,(16+21)\,(10+16)\,(28+21)}$$

izračunana vrednost $\chi^2 = 2{,}37$

vrednost $\chi^2_{0,05}$ iz tabele = 3,841

$\chi^2 = 2{,}37 < 3{,}84 = \chi^2_{1;\,0,05}$

<u>Hipoteza H4</u>

Tabela 9.5.: Prikaz mnenja učencev glede poznavanja dela in namena svetovalne službe (glede na razred).

RAZRED	**STA DELO IN NAMEN DOVOLJ ZNANA?**		**SKUPAJ**
	DA	**NE**	
6.	(A) 27	(B) 15	42
% po vrstici	64,29	35,71	100
% po stolpcu	72,97	39,47	56
9.	(C) 10	(D) 23	33
% po vrstici	30,30	69,70	100
% po stolpcu	27,03	60,53	44

SKUPAJ	37	38	75
% po vrstici	49,33	50,67	100

sp = (št. vrstic – 1)(št. stolpcev – 1) = (2 – 1)(2 – 1) = 1

Izračun Hi – kvadrata za hipotezo H4:

$$\chi^2 = \frac{75\cdot(27\cdot23 - 15\cdot10)^2}{(27+15)\,(10+23)\,(27+10)\,(15+23)}$$

izračunana vrednost $\chi^2 = 8{,}54$

vrednost $\chi^2_{0,05}$ iz tabele = 3,841

$\chi^2 = 8{,}54 > 3{,}84 = \chi^2_{1;\,0,05}$

$\chi^2 = 8{,}54 > 7{,}879 = \chi^2_{1;\,0,005}$

<u>Hipoteza H5</u>

Tabela 9.6.: Prikaz sodelovanja učiteljev s svetovalno službo glede na razredno in predmetno stopnjo.

Sodelovanje s svetovalno službo	**Stopnja**		**Skupaj**
	Razredna	**Predmetna**	
a, b	(A) 9	(B) 12	21
% po vrstici	42,86	57,14	100
% po stolpcu	37,5	60	47,72
c, d, e	(C) 15	(D) 8	23
% po vrstici	65,22	34,78	100
% po stolpcu	62,5	40	52,27
Skupaj	24	20	44
% po vrstici	54,55	45,45	100

sp = (št. vrstic – 1)(št. stolpcev – 1) = (2 – 1)(2 – 1) = 1

Legenda:

a – nekajkrat na mesec

b – enkrat na mesec

c – nekajkrat v letu

d – enkrat v letu

e – nikoli

Izračun Hi – kvadrata za hipotezo H5:

$$\chi^2 = \frac{44 \cdot (9 \cdot 8 - 12 \cdot 15)^2}{(9+12)\,(15+8)\,(9+15)\,(12+8)}$$

izračunana vrednost $\chi^2 = 2{,}21$

vrednost $\chi^2_{0{,}05}$ iz tabele = 3,841

$\chi^2 = 2{,}21 < 3{,}841 = \chi^2_{1;\,0{,}05}$

<u>Hipoteza H6</u>

Tabela 9.7.: Prikaz sodelovanja staršev s svetovalno službo glede na stopnjo, ki jo obiskuje otrok.

Sodelovanje s svetovalno službo	**Stopnja**		**Skupaj**
	Predmetna in Obe	**Razredna**	
a, b	(A) 2	(B) 1	3
% po vrstici	66,67	33,33	100
% po stolpcu	8,7	3,85	6,12
c, d, e	(C) 21	(D) 25	46
% po vrstici	45,65	54,35	100
% po stolpcu	91,3	96,15	93,88
Skupaj	23	26	49
% po vrstici	46,94	53,06	100

sp = (št. vrstic – 1)(št. stolpcev – 1) = (2 – 1)(2 – 1) = 1

Legenda:

a – nekajkrat na mesec

b – enkrat na mesec

c – nekajkrat v letu

d – enkrat v letu

e – nikoli

Izračun Hi – kvadrata za hipotezo H6:

$$\chi^2 = \frac{49 \cdot (2 \cdot 25 - 1 \cdot 21)^2}{(2+1)\,(21+25)\,(2+21)\,(1+25)}$$

izračunana vrednost $\chi^2 = 0{,}499$

vrednost $\chi^2_{0,05}$ iz tabele = 3,841

$\chi^2 = 0{,}499 < 3{,}841 = \chi^2_{1;\,0,05}$

Hipoteza H7

Tabela 9.8.: Prikaz mnenj učiteljev in staršev glede pomembnosti sodelovanja v timu (svetovalna služba, učitelji, učenci in njihovi starši).

Pomembnost sodelovanja	**Učitelji**	**Starši**	**Skupaj**
a, b	(A) 47	(B) 45	92
% po vrstici	51,09	48,91	100
% po stolpcu	95,92	91,84	93,88
c, d, e	(C) 2	(D) 4	6
% po vrstici	33,33	66,67	100
% po stolpcu	4,08	8,16	6,12
Skupaj	49	49	98
% po vrstici	50	50	100

sp = (št. vrstic – 1)(št. stolpcev – 1) = (2 – 1)(2 – 1) = 1

Legenda:

a – zelo pomemben

b – pomemben

c – niti pomemben niti nepomemben

d – manj pomemben

e – sploh ni pomemben

Izračun Hi – kvadrata za hipotezo H7:

$$\chi^2 = \frac{98 \cdot (47 \cdot 4 - 45 \cdot 2)^2}{(47+45)\,(2+4)\,(47+2)\,(45+4)}$$

izračunana vrednost $\chi^2 = 0{,}71$

vrednost $\chi^2_{0,05}$ iz tabele = 3,841

$\chi^2 = 0{,}71 < 3{,}841 = \chi^2_{1;\,0,05}$

Hipoteza H8

Tabela 9.9.: Prikaz mnenj učiteljev in staršev glede poznavanja dela in namena svetovalne službe.

Anketirani	**Delo in namen dovolj poznana?**		**Skupaj**
	DA	**NE**	
Učitelji	(A) 28	(B) 21	49
% po vrstici	57,14	42,86	100
Starši	(C) 23	(D) 26	49
% po vrstici	46,94	53,06	100
Skupaj	51	47	98
% po vrstici	52,04	47,96	100

sp = (št. vrstic – 1)(št. stolpcev – 1) = (2 – 1)(2 – 1) = 1

Izračun Hi – kvadrata za hipotezo H8:

$$\chi^2 = \frac{98 \cdot (28 \cdot 26 - 21 \cdot 23)^2}{(28+21)\,(23+26)\,(28+23)\,(21+26)}$$

izračunana vrednost $\chi^2 = 1{,}02$

vrednost $\chi^2_{0,05}$ iz tabele = 3,841

$\chi^2 = 1{,}02 < 3{,}84 = \chi^2_{1;\,0,05}$

9.2. Vprašalniki

Pozdravljeni!

Sem Jesenovec Anja, študentka 4. letnika Fakultete za socialno delo in pri predmetu Raziskovalni seminar opravljam raziskavo, pri kateri bi potrebovala vašo pomoč. Pred vami je anonimen vprašalnik, ki se nanaša na vlogo svetovalne službe v osnovni šoli. Že vnaprej se vam zahvaljujem za vašo pomoč!

1.) SPOL: M Ž

2.) RAZRED:_____

3.) Ali si že kdaj bil/a pri svetovalni delavki (bil/a deležen/na njene pomoči)?
DA NE

4.) Če si prej obkrožil/a DA; ali si se k svetovalni delavki odpravil/a:

a) PROSTOVOLJNO (ker sem rabil/a nasvet, pomoč)

b) POSLAL ME JE UČITELJ, KER SEM POVZROČAL/A NEMIR

c) TJA SEM BIL/A POSLAN/A ZARADI DRUGEGA RAZLOGA (dopiši)
_____
_____
_____

5.) Ali obisk pri svetovalni delavki dojemaš kot KAZEN?

DA NE

Utemelji:_____
_____
_____

6.) Ali meniš, da so učenci, ki so poslani k svetovalni delavki in prejemajo njeno pomoč:

a) »DRUGAČNI« (na njih gledamo drugače)

b) SLABŠI, NEVZGOJENI UČENCI

c) NE RAZLIKUJEJO SE OD OSTALIH UČENCEV

7.) Katere so po tvojem mnenju glavne naloge svetovalne službe? (lahko obkrožiš več odgovorov):

a) POMOČ REVNIM UČENCEM
b) UKVARJANJE Z ADMINISTRACIJO (urejanje papirjev)
c) OBRAVNAVA NEDISCIPLINIRANIH UČENCEV
d) POMOČ UČENCEM V STISKI (problemi s šolo, starši, prijatelji)
e) NUDENJE UČNE POMOČI
f) SVETOVANJE UČITELJEM IN STARŠEM

8.) Kaj bi po tvojem mnenju še morala *ponuditi svetovalna služba*, da bi več učencev, vključno s teboj, obiskalo svetovalno delavko, oziroma jo prosilo za pomoč?

_____

_____

_____

9.) Ali meniš, da je delo in namen svetovalne službe med učenci osnovne šole dovolj znano?

DA NE

Utemelji svoj odgovor:

_____

_____

_____

Hvala za sodelovanje!

Pozdravljeni starši!

Sem Jesenovec Anja, absolventka Fakultete za socialno delo in pri diplomski nalogi bi potrebovala vašo pomoč. Pred vami je anonimen vprašalnik, ki se nanaša na vlogo in pomen svetovalne službe v Osnovni šoli Brezovica pri Ljubljani. Že vnaprej se vam zahvaljujem za vašo pomoč in iskrene odgovore!

1.) SPOL: M Ž

2.) Katero stopnjo obiskuje/jo vaš/i otrok/ci (lahko obkrožite oboje, če vaši otroci obiskujejo tako eno kot drugo stopnjo)?

a) RAZREDNA STOPNJA b) PREDMETNA STOPNJA

3.) Kako pogosto sodelujete/ste sodelovali s svetovalno službo v zadnjem letu?

a) NEKAJKRAT NA MESEC
b) ENKRAT NA MESEC
c) NEKAJKRAT V LETU
d) ENKRAT V LETU
e) NIKOLI

4.) Zaradi katerih zadev/vprašanj se največkrat po pomoč obrnete na svetovalno službo (lahko obkrožite več odgovorov)?

a) ZARADI UČITELJEVEGA PREDLOGA
b) ZARADI OTROKOVIH UČNIH TEŽAV
c) ZARADI OTROKOVIH OSEBNIH TEŽAV
d) ZARADI STARŠEV POSAMEZNIH UČENCEV
e) ZARADI NESOGLASIJ S POSAMEZNIMI STROKOVNIMI DELAVCI, UČITELJI
f) ZARADI POMOČI PRI UREJANJU IN IZPOLNJEVANJU POTREBNIH OBRAZCEV ZA SUBVENCIONIRANO PREHRANO TER DRUGE VLOGE
g) ZARADI LASTNE STISKE
h) ŠE NISEM POTREBOVAL/A POMOČI
i) DRUGO:

_____

_____

5.) Izmed naštetih nalog svetovalne službe izberite (obkrožite) tri, ki se vam zdijo najbolj pomembne:

a) POMOČ V PRIMERU OSEBNIH TEŽAV UČENCEV (individualno delo)

b) ŠOLSKA OZ. POKLICNA USMERITEV UČENCEV

c) ANALIZA VZROKOV ZA ŠOLSKO NEUSPEŠNOST UČENCEV IN POMOČ PRI TEH TEŽAVAH

d) UČNA POMOČ UČENCEM Z UČNIMI TEŽAVAMI

e) POMOČ IN SVETOVANJE UČITELJEM GLEDE SITUACIJ V RAZREDU OZ. ŠOLI

f) SODELOVANJE V TIMU (z učitelji, učenci in njihovimi starši) PRI REŠEVANJU KONFLIKTOV, STISK

g) POMOČ UČITELJEM GLEDE OSEBNIH STISK, KI SE LAHKO ODRAŽAJO TUDI PRI DELU

h) UKVARJANJE Z UČENCI, KI KAKORKOLI KRŠIJO PRAVILA ŠOLSKEGA REDA IN MOTIJO POUK

i) DELO Z ODDELKI, V KATERIH SE POJAVLJAJO TEŽAVE

j) SVETOVANJE IN POMOČ STARŠEM GLEDE DRUŽINSKE PROBLEMATIKE

6.) Katerim izmed zgornjih nalog bi se morali po vašem mnenju v šoli ***bolj posvečati*** (izberite TRI naloge in na črto zapišite njihove zaporedne črke):

_____

7.) Kako pogosto ste v zadnjem letu sodelovali v timu s svetovalno službo, vašim otrokom in učitelji?

a) NEKAJKRAT NA MESEC

b) ENKRAT NA MESEC

c) NEKAJKRAT V LETU

d) ENKRAT V LETU

e) NIKOLI

8.) Kako pomemben se vam zdi tak način dela, kjer sodelujejo vsi vpleteni (svetovalna služba, starši, otroci, učitelji)?

a) ZELO POMEMBEN
b) POMEMBEN
c) NITI POMEMBEN NITI NEPOMEMBEN
d) MANJ POMEMBEN
e) SPLOH NI POMEMBEN

9.) Ste iz pogovora z vašim otrokom kdaj zasledili, kako učenci gledajo na tiste sošolce, ki pogosteje prejemajo pomoč svetovalne službe?

a) MENIJO, DA JE Z NJIMI NEKAJ NAROBE
b) ENAKO KOT NA DRUGE
c) MENIJO, DA SO BOLJŠI OD DRUGIH
d) NE VEM
e) DRUGO:

_____

_____

10.) Je po vašem mnenju namen svetovalne službe strokovnim delavcem, učencem in vam staršem dovolj znan?

DA NE

Utemeljitev:

_____

_____

_____

11.) Kaj bi še dodali glede šolske svetovalne službe na Osnovni šoli Brezovica pri Ljubljani (pohvale, kritike, predlogi, vprašanja itd.)?

_____

_____

_____

_____

Hvala za sodelovanje!

Pozdravljeni!

Sem Jesenovec Anja, absolventka Fakultete za socialno delo in pri diplomski nalogi bi potrebovala vašo pomoč. Pred vami je anonimen vprašalnik, ki se nanaša na vlogo in pomen svetovalne službe v Osnovni šoli Brezovica pri Ljubljani. Že vnaprej se vam zahvaljujem za vašo pomoč in iskrene odgovore!

1.) SPOL: M Ž

2.) Na kateri stopnji učite?

a) RAZREDNA STOPNJA b) PREDMETNA STOPNJA

3.) Kako pogosto sodelujete/ste sodelovali s svetovalno službo v zadnjem letu?

a) NEKAJKRAT NA MESEC

b) ENKRAT NA MESEC

c) NEKAJKRAT V LETU

d) ENKRAT V LETU

e) NIKOLI

4.) Zaradi katerih zadev se največkrat po pomoč obrnete na svetovalno službo (lahko obkrožite več odgovorov)?

a) ZARADI UČENCEV, KI POVZROČAJO NEMIR V RAZREDU OZ. ŠOLI

b) ZARADI UČENCEV Z UČNIMI TEŽAVAMI

c) ZARADI UČENČEVIH OSEBNIH TEŽAV

d) ZARADI STARŠEV POSAMEZNIH UČENCEV

e) ZARADI IZBOLJŠANJA DELA PRI POUKU

f) ZARADI POMOČI PRI OBLIKOVANJU SPLOŠNE PODOBE IN KLIME DELA V RAZREDU

g) ZARADI LASTNE STISKE

h) ŠE NISEM POTREBOVAL/A POMOČI

i) DRUGO:

_____

_____

5.) Izmed naštetih nalog svetovalne službe izberite (obkrožite) tri, ki se vam zdijo najbolj pomembne:

a) POMOČ V PRIMERU OSEBNIH TEŽAV UČENCEV (individualno delo)

b) ŠOLSKA OZ. POKLICNA USMERITEV UČENCEV

c) ANALIZA VZROKOV ZA ŠOLSKO NEUSPEŠNOST UČENCEV IN POMOČ PRI TEH TEŽAVAH

d) UČNA POMOČ UČENCEM Z UČNIMI TEŽAVAMI

e) POMOČ IN SVETOVANJE UČITELJEM GLEDE SITUACIJ V RAZREDU OZ. ŠOLI

f) SODELOVANJE V TIMU (z učitelji, učenci in njihovimi starši) PRI REŠEVANJU KONFLIKTOV, STISK

g) POMOČ UČITELJEM GLEDE OSEBNIH STISK, KI SE LAHKO ODRAŽAJO TUDI PRI DELU

h) UKVARJANJE Z UČENCI, KI KAKORKOLI KRŠIJO PRAVILA ŠOLSKEGA REDA IN MOTIJO POUK

i) DELO Z ODDELKI, V KATERIH SE POJAVLJAJO TEŽAVE

j) SVETOVANJE IN POMOČ STARŠEM GLEDE DRUŽINSKE PROBLEMATIKE

6.) Katerim izmed zgornjih nalog bi se morali po vašem mnenju v šoli ***bolj posvečati*** (izberite TRI naloge in na črto zapišite njihove zaporedne črke):

_____

7.) Kako pogosto ste v zadnjem letu sodelovali v timu s svetovalno službo, učenci in njihovimi starši?

a) NEKAJKRAT NA MESEC

b) ENKRAT NA MESEC

c) NEKAJKRAT V LETU

d) ENKRAT V LETU

e) NIKOLI

8.) Kako pomemben se vam zdi tak način dela, kjer sodelujejo vsi vpleteni (svetovalna služba, starši, otroci, učitelji)?

a) ZELO POMEMBEN
b) POMEMBEN
c) NITI POMEMBEN NITI NEPOMEMBEN
d) MANJ POMEMBEN
e) SPLOH NI POMEMBEN

9.) Kako učenci gledajo na tiste sošolce, ki pogosteje prejemajo pomoč svetovalne službe?

a) MENIJO, DA JE Z NJIMI NEKAJ NAROBE
b) ENAKO KOT NA DRUGE
c) MENIJO, DA SO BOLJŠI OD DRUGIH
d) NE VEM
e) DRUGO:

_____

_____

10.) Je po vašem mnenju namen svetovalne službe strokovnim delavcem, učencem in staršem dovolj znan?

DA NE

Utemeljitev:

_____

_____

_____

11.) Kaj bi še dodali glede šolske svetovalne službe na Osnovni šoli Brezovica pri Ljubljani (pohvale, kritike, predlogi, vprašanja itd.)?

_____

_____

_____

_____

_____

Hvala za sodelovanje!

9.3. ZBIRNIK UČENCI

Oseba	Vprašalnik																	
	1. M/Ž	2. Razred	3.	4.			5.*		6.	7.							8.	9.*	
				a	b	c		Šifre kod		a	b	c	d	e	f	g			Šifre kod
1	M	6	NE	/			NE	SPP	a			x	x		x			NE	PI
2	M	6	NE	/			NE	SPP	b			x	x	x			/	NE	OP
3	M	6	NE	/			NE	SPP	b			x	x	x				NE	PI
4	M	6	NE	/			NE	SPP	c			x	x	x	x			NE	PI
5	M	6	DA		x		DA	NO	a			x	x					DA	OI
6	M	6	DA		x		DA	NO	a			x	x	x				DA	OI
7	M	6	DA		x		DA	NO	b			x	x					DA	OI
8	M	6	NE	/			DA	NO	c				x	x				DA	IS
9	M	6	DA		x		DA	NO	c			x			x			DA	OI
10	M	6	DA		x		DA	NO	c			x						DA	OI
11	M	6	DA			x	NE	SPP	b		x	x	x	x				DA	OI
12	M	6	DA		x		NE	SPP	c			x	x	x	x			DA	IS
13	M	6	DA			x	NE	SPP	a			x						DA	OI
14	M	6	DA		x		NE	SPP	c			x	x	x	x			DA	OI
15	M	6	DA			x	NE	SPP	b			x	x		x			DA	IS
16	M	6	DA			x	NE	SPP	c			x	x		x			DA	IS
17	M	6	DA		x		NE	SPP	c			x	x		x			DA	OI
18	M	6	DA	x			NE	SPP	b	x	x	x	x	x	x			DA	OI
19	M	6	DA			x	NE	SPP	c			x	x		x			DA	OI
20	M	6	NE	/			NE	SPP	b			x	x	x	x			DA	IS
21	M	6	NE	/			NE	SPP	c			x	x					DA	IS
22	M	6	NE	/			NE	SPP	b			x	x	x				DA	IS
23	M	6	NE	/			NE	SPP	a				x	x				DA	IS

24	M	6	NE	/			NE	SPP	a			x	x					DA	IS
25	M	6	NE	/			NE	SPP	c		x		x					DA	IS
26	Ž	6	NE	/			DA	NO	b				x					DA	IS
27	Ž	6	NE	/			DA	NO	b			x	x	x	x			DA	IS
28	Ž	6	NE	/			NE	SPP	b			x	x					DA	IS
29	Ž	6	NE	/			NE	SPP	c				x	x				DA	IS
30	Ž	6	NE	/			NE	SPP	c	x				x	x			DA	IS
31	Ž	6	NE	/			NE	SPP	a			x	x	x	x			DA	IS
32	Ž	6	NE	/			NE	SPP	c			x	x					NE	PI
33	Ž	6	NE	/			NE	SPP	c			x	x					NE	PI
34	Ž	6	NE	/			NE	SPP	c			x	x	x				NE	OP
35	Ž	6	NE	/			NE	SPP	c				x	x				NE	PI
36	Ž	6	NE	/			NE	SPP	c	x			x	x				NE	PI
37	Ž	6	DA	x		x	NE	SPP	a			x	x	x	x			NE	PI
38	Ž	6	NE	/			NE	SPP	a			x	x	x	x			NE	PI
39	Ž	6	DA			x	NE	SPP	a			x	x				/	NE	OP
40	Ž	6	NE	/			NE	SPP	c			x	x		x			NE	PI
41	Ž	6	NE	/			DA	NO in SPP	a			x	x		x			NE	PI
42	Ž	6	NE	/			DA	NO	c			x	x		x			NE	PI
43	M	9	DA			x	NE	SPP	c					x				NE	OP
44	M	9	DA	x	x		NE	SPP	c			x						NE	PI
45	M	9	DA		x		NE	SPP	c	x		x	x		x			NE	PI
46	M	9	DA			x	NE	SPP	c			x	x	x				NE	PI
47	M	9	DA			x	NE	SPP	c			x	x		x			NE	PI
48	M	9	DA	x	x		NE	SPP	c			x	x	x	x			NE	PI
49	M	9	DA	x			NE	SPP	a			x	x		x			NE	PI
50	M	9	DA	x	x	x	DA	NO in SPP	a	x		x	x	x	x			NE	PI
51	M	9	DA			x	NE	SPP	c		x	x	x		x			NE	PI
52	M	9	NE	/			NE	SPP	c			x	x	x	x			NE	R

53	M	9	DA	x	x		NE	SPP	c				x	x	x			NE	PI
54	M	9	DA		x		NE	SPP	c				x					DA	OI
55	M	9	NE	/			DA	NO in SPP	c	x		x	x	x	x			DA	DI
56	M	9	DA	x		x	NE	SPP	b			x	x	x				DA	DI
57	M	9	DA	x			NE	SPP	c			x	x	x	x			DA	DI
58	M	9	DA	x			NE	SPP	c			x	x	x	x			DA	DI
59	M	9	DA			x	NE	SPP	c		x	x	x	x	x		/	DA	OI
60	Ž	9	NE	/			NE	SPP	c				x				/	NE	R
61	Ž	9	NE	/			DA	NO	c				x					NE	R
62	Ž	9	DA	x			NE	SPP	c	x			x					NE	OP
63	Ž	9	NE	/			NE	SPP	c			x	x					NE	OP
64	Ž	9	NE	/			NE	SPP	c			x	x		x			NE	OP
65	Ž	9	DA			x	DA	NO	c			x	x		x			NE	PI
66	Ž	9	NE	/			NE	SPP	b			x	x					NE	PI
67	Ž	9	NE	/			DA	NO in SPP	a			x	x	x				NE	PI
68	Ž	9	DA		x		NE	SPP	c	x		x	x	x	x			NE	OP
69	Ž	9	NE	/			NE	SPP	a			x	x					NE	R
70	Ž	9	NE	/			NE	SPP	c			x	x		x			NE	R
71	Ž	9	DA		x		NE	SPP	b			x	x		x			NE	PI
72	Ž	9	DA	x			NE	SPP	c				x	x	x			DA	OI
73	Ž	9	DA	x			NE	SPP	b			x	x		x			DA	OI
74	Ž	9	DA			x	NE	SPP	c				x	x	x			DA	OI
75	Ž	9	NE	/			NE	SPP	c			x	x		x			DA	DI

Legenda:
DI: Dovolj informacij (izvedel od sošolcev,učiteljev itd.)
NO: Neprimerno obnašanje, povzročanje nemira
OI: Osebna izkušnja
OP: Obstoj predsodkov o delu svetovalne službe
PI: Premalo informacij o delu svetovalne službe
R: Učenec pomoč raje poišče pri razredniku
SPP: Svetovanje, pomoč, pogovor
IS: informacije dobil od sošolcev

9.4. ZBIRNIK UČITELJI

	Vprašalnik																											
		2. Stopnja			4.									5.										6.	7.	8.	9.	10.	11.
Oseba	1. M/Ž	a	b	3.	a	b	c	d	e	f	g	h	i	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j					DA/NE	
1	Ž	x	x	a	x	x	x							x		x	x	x						a, d, e	c	a	a	DA	
2	Ž	x	x	a	x		x		x								x		x		x			/	c	a	d	DA	/
3	Ž		x	c	x	x								x	x						x			a	e	a	a	NE	/
4	Ž	x		a		x								x			x				x			/	e	a	b	NE	/
5	Ž		x	c		x	x		x					x					x		x			a, c, f	e	a	b	NE	
6	Ž		x	a	x	x								x			x	x						a, d, e	a	a	d	DA	/
7	Ž		x	e			x							x				x					x	/	e	d	a	NE	pohvale
8	Ž	x		a	x	x	x							x		x			x					a, c, f	a	b	b	NE	
9	M	x		e	x	x								x			x				x			a, d, i	e	b	a	NE	/
10	Ž		x	c	x									x							x		x	c, f, i	e	a	b	DA	
11	Ž	x		d				x						x			x					x		a, d, i	d	a	b	DA	
12	Ž		x	c	x	x	x									x					x	x		/	c	b	a	NE	/
13	Ž		x	b	x	x	x							x	x		x							d, e, j	c	a	a	NE	/
14	Ž		x	a	x	x								x	x			x						/	a	a	b	NE	/
15	Ž		x	c		x	x						x	x	x						x			/	c	b	b	DA	/
16	Ž		x	a	x	x	x		x	x				x					x			x		/	b	a	b	DA	/
17	Ž		x	a	x	x	x	x		x				x	x			x						a, h, i	c	a	b	DA	/
18	Ž		x	a	x									x		x								a, d, h, i	c	a	b	DA	
19	Ž		x	a	x	x								x	x						x			a, b, h	b	b	e	DA	
20	M	x	x	c	x	x								x			x				x			/	c	b	b	DA	/
21	Ž		x	b		x								x							x		x	/	e	b	b	NE	/
22	Ž	x		c		x								x		x					x			c, e, i	d	a	b	NE	
23	Ž	x		b	x					x								x			x	x		a, e, g	e	a	e	DA	

24	Ž	x		c	x								x			x				x			a, e, i	e	a	a	DA	/
25	M		x	a		x			x					x		x		x					b, d, f	c	a	b	DA	
26	Ž	x		a		x	x						x		x					x			f, i, j	c	a	a	NE	
27	Ž	x		c	x	x									x	x						x	a, h, i	c	a	e	NE	
28	Ž	x		c		x		x	x				x			x				x			a, d, h	c	a	a	NE	pohvale
29	Ž	x		c	x	x	x						x		x	x							a, c, d	e	a	b	NE	/
30	Ž	x		c		x							x			x				x			/	c	b	a	DA	/
31	Ž	x		c	x	x										x	x			x			c, d, i	e	b	b	DA	pohvale
32	Ž		x	a	x	x	x		x				x			x				x			c, f, i	a	a	a	DA	
33	Ž	x		b		x		x					x			x						x	/	e	c	b	DA	/
34	Ž		x	b	x								x				x				x		a, e, i	c	b	a	DA	/
35	Ž	x		c	x	x							x			x		x					c, g, i	c	a	b	NE	
36	Ž	x		a		x							x		x	x							i	a	a	e	DA	/
37	M	x		d							x		x		x	x							/	d	a	a	DA	/
38	Ž	x		c		x			x				x			x					x		a, d, i	c	b	b	DA	/
39	Ž	x	x	a	x	x		x	x				x				x	x					a, e, f	a	a	e	DA	
40	Ž	x		c	x					x			x				x			x	x		e, h, i	d	b	e	DA	/
41	Ž	x		a		x									x						x	x	a, i, j	e	a	e	DA	pohvale
42	Ž	x		c		x	x						x		x		x						a, c, e	c	b	b	DA	
43	Ž	x	x	a	x		x	x					x					x			x		c, e, h	a	a	a	NE	/
44	Ž		x	a	x	x	x				x				x		x				x		e, f, i	e	a	b	NE	/
45	Ž	x		c	x															x			/	e	a	d	NE	/
46	Ž	x		a		x	x									x				x	x		/	c	b	b	NE	/
47	Ž		x	c	x	x							x					x				x	h, i	c	a	b	DA	
48	Ž		x	c							x					x	x	x					a, c, d	c	b	b	DA	
49	Ž	x		a	x	x							x					x		x			c, f, i	c	a	b	NE	

9.5. ZBIRNIK STARŠI

	Vprašalnik																											
		2. Stopnja			4.									5.										6.	7.	8.	9.	10.	11.
Oseba	1. M/Ž	a	b	3.	a	b	c	d	e	f	g	h	i	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j					DA/NE	
1	Ž	x		d								x			x			x		x				/	e	a	d	DA	/
2	Ž		x	c							x			x			x						x	/	e	d	d	NE	/
3	Ž	x	x	e								x		x	x	x								/	b	b	b	DA	/
4	M		x	c		x	x							x			x					x		c, e, h	e	a	a	DA	
5	M	x		d						x				x		x					x			a, c, f	d	a	a	NE	
6	Ž	x		e								x		x				x	x					c, h, j	e	a	d	NE	
7	Ž	x		e								x		x			x	x						/	e	b	d	DA	
8	Ž		x	d		x										x	x							/	d	b	b	DA	/
9	Ž	x	x	e								x				x	x		x					c, d, h	e	a	e	NE	
10	Ž	x		e								x		x					x		x			/	e	b	d	NE	/
11	Ž	x	x	d									x		x		x		x					/	e	b	b	DA	/
12	Ž	x		c		x	x							x		x		x						a, c, e	e	a	e	NE	
13	Ž	x	x	e								x					x		x	x	x	x		/	e	c	b	NE	/
14	M	x		c		x											x				x	x		/	c	a	a	NE	/
15	Ž	x	x	e								x		x			x				x			/	e	c	a	DA	/
16	Ž	x		e								x		x					x		x			a, f, h	e	a	d	NE	/
17	Ž	x	x	c			x			x	x			x					x		x			a, h, i	e	a	b	DA	/
18	Ž	x	x	d	x									x	x						x			c, d, i	e	b	d	NE	/
19	Ž	x	x	b		x								x			x				x			a, d, j	b	a	a	DA	
20	M	x		e								x		x	x						x			c, e, i	e	a	a	NE	/
21	M	x		d								x		x	x	x								a, b, c	e	a	b	DA	/
22	M	x		d			x							x			x				x			a, d, h	d	a	b	DA	/
23	Ž	x		d						x							x			x		x		/	d	b	b	DA	
24	Ž	x		d			x							x				x					x	a, c, f	b	a	d	DA	

25	Ž	x		e								x		x		x			x				e, g, h	e	a	d	DA	/
26	Ž	x		e								x		x			x		x				a, b, f	e	a	c	DA	/
27	M	x		e								x			x		x		x		x		b, d, h	e	b	a	NE	/
28	M		x	c	x	x								x	x		x						/	c	a	b	NE	/
29	M		x	c	x	x								x			x		x				e, f, g, h, i, j	c	a	b	DA	OK
30	Ž	x		c					x								x					x	/	d	d	d	NE	/
31	Ž		x	e								x				x			x				c, h, f	d	a	d	NE	
32	M		x	e								x						x			x	x		e, h, i	e	b	b	DA	/
33	Ž	x	x	e								x		x					x		x			a, f, h	e	a	b	NE	/
34	Ž	x		c		x									x	x	x							h, i, j	e	a	b	NE	
35	Ž		x	d									x	x	x		x							d, f, g	d	a	d	DA	
36	Ž		x	e								x		x	x		x					x		a, d, j	e	b	b	DA	/
37	Ž		x	a			x							x			x		x					/	e	a	d	NE	
38	M	x		e								x					x				x	x		a, h, e	e	b	d	DA	/
39	M	x		b		x								x					x					/	c	b	b	DA	/
40	M	x		e	x											x	x		x					c, d, f	e	a	a	NE	/
41	Ž	x		e								x		x							x	x		a, h, i	e	b	d	NE	/
42	Ž	x		d								x		x			x				x			c, h, i	e	a	a	NE	
43	Ž	x		e	x					x				x	x		x							/	e	a	a	NE	/
44	Ž	x	x	c									x			x		x	x					f, h, i	c	a	a	NE	/
45	M		x	e								x		x					x				x	/	e	a	a	NE	
46	Ž	x		c		x			x					x		x	x		x					a, c, d	c	a	a	NE	
47	M	x		e								x		x	x	x								d, e, h	e	a	e	NE	/
48	Ž		x	c									x	x						x	x			d, e, f	e	a	e	DA	/
49	Ž		x	e								x	x	x	x	x								/	e	a	b	DA	

9.6. POVZETEK

Diplomska naloga je nastala z namenom, da preverim, kakšno je dojemanje in sodelovanje s svetovalno službo na Osnovni šoli Brezovica pri Ljubljani. V teoretičnem delu sem predstavila šolski sistem, vlogo staršev in šole v življenju otrok in mladostnikov. Naslednje poglavje sem namenila šolski svetovalni službi. Zatem sem se osredotočila predvsem na vlogo socialnega dela v šolski svetovalni službi in kako lahko le ta pripomore k večjemu upoštevanju učencev ter boljšemu sodelovanju med šolo in starši. V zadnjem poglavju pa sem predstavila tudi Osnovno šolo Brezovica pri Ljubljani in njeno svetovalno službo.

V problemu pojasnjujem svojo odločitev za izvedbo raziskave, saj menim, da sta vloga in pomen svetovalne službe premalo raziskana, še posebej na posamičnih osnovnih šolah. Zato sem se odločila, da v osnovni šoli Brezovica pri Ljubljani, anketiram učence, učitelje in starše. Pri učencih sem želela ugotoviti, kakšen je njihov odnos do šolske svetovalne službe, v katerih primerih jo obiščejo (prostovoljno, zaradi zahteve učitelja ali drugih razlogov) in če se morebiti pojavljajo tudi kakšni predsodki do tistih učencev, ki prejemajo pomoč svetovalne službe. Zanimalo me je tudi splošno znanje oziroma poznavanje nalog svetovalne službe ter če sta v osnovni šoli učencem sploh znana namen in delo svetovalne službe. Želela sem zbrati tudi predloge učencev, ki bi šolski svetovalni službi koristili za vzpostavljanje večjega zaupanja osnovnošolcev, kar bi vodilo tudi k večjemu obisku svetovalne službe v primeru osebnih in drugih stisk učencev. Pri starših in učiteljih (strokovnih delavcih) sem želela preveriti predvsem to, kako pogosto so že sodelovali s svetovalno službo in zaradi katerih vprašanj so se največkrat obrnili nanjo. Zanimalo me je tudi katere naloge šolske svetovalne službe so po njihovem mnenju najbolj pomembne, katerim pa bi se bilo morda potrebno v šoli še malo bolj posvečati. Preverjala sem tudi kako pogosto so že sodelovali v timu (svetovalna služba, učitelji, učenci, njihovi starši) in kako pomembno se jim zdi takšno sodelovanje. Tudi pri njih sem preverjala, če so opazili, da obstajajo kakšni predsodki do otrok, ki pogosteje prejemajo pomoč svetovalne službe. Prav tako pa me je zanimalo tudi njihovo mnenje glede vprašanja, če sta delo in namen šolske svetovalne službe staršem, učiteljem in učencem sploh dovolj dobro poznana. Za konec pa sem zbrala tudi predloge učiteljev in staršev, namenjene svetovalni službi.

Podatke sem obdelala kvantitativno, tudi pri vprašanjih, kjer so se pojavljale kode, sem le te

preštela. Za preverjanje hipotez sem uporabljala Hi – kvadrat test.

Glavne ugotovitve raziskave so, da je svetovalno delavko obiskal večji delež fantov kot deklet in da večina učencev obiska pri svetovalni delavki ne dojema kot kazen. Zanimivo pa je, da učenci 6. razredov res gojijo več predsodkov do tistih, ki so že bili pri svetovalni delavki, kot učenci 9. razredov. Večina učiteljev in večji delež staršev pa je mnenja, da učenci na sošolce, ki obiskujejo svetovalno delavko, gledajo enako kot na ostale. Opazila sem, da zelo malo učencev meni, da je glavna naloga svetovalne službe tudi ukvarjanje z administracijo. Rezultati kažejo tudi na to, da večina učencev 9. razredov meni, da sta delo in namen svetovalne službe med učenci premalo znana, učenci 6. razredov pa so ravno obratnega mnenja. Pri učiteljih in starših pri enakem vprašanju ne prihaja do večjih razlik. Potrebno pa je omeniti tudi to, da je sodeč po rezultatih sodelovanje med starši in svetovalno službo oziroma sodelovanje s timom, precej redko.

Nekaj najpomembnejših predlogov: Potrebna bi bila boljša predstavitev svetovalne službe učencem in staršem, da bi le ti vedeli, v katerih primerih se lahko nanjo obrnejo in kaj jim sploh ponuja, saj bi se tudi s tem morda povečalo sodelovanje med starši in šolo ter zmanjšalo predsodke glede prejemanja pomoči. Potrebnih je več pogovorov glede zmanjševanja predsodkov do tistih učencev, ki svetovalno službo obiskujejo (razne delavnice na to temo oziroma več delavnic, ki bi vključevale različne učence, na temo socialnih veščin). Dobro bi bilo vpeljati tudi prostovoljce, ki bi vsaj do neke mere razbremenili delo svetovalne službe (npr. pri vodenju delavnic). Pomembno se mi zdi šoli oziroma svetovalni službi predstaviti tudi koncepte socialnega dela (delovni odnos, soustvarjanje, svetovanje z družino itd.). Učenci predlagajo, da bi morala svetovalna služba boljše poznati aktualne teme mladostnikov, jih bolje razumeti in jih obenem tudi bolje seznaniti z vlogo in namenom svetovalne službe preko plakatov, predstavitev v razredih, preko delavnic ipd. Starši in učitelji poudarjajo, da se nekaj ukrene oziroma organizira glede učencev, ki kršijo šolski red in povzročajo nemir v razredu. Prav tako pa predlagajo tudi dodatno usposabljanje in specializacijo za delo z učenci s posebnimi potrebami.